

Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

François Hollande ja Emmanuel Macron Ranskan EU- aseman määrittäjinä

Tutkimus Ranskan aseman käsitteen muutoksesta EU:ssa Brexit-
äänestyksen jälkeen

Laura Saarinen
Pro gradu -tutkielma
Ohjaaja Tapio Raunio
Joulukuu 2018
Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Valtio-oppi, politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

SAARINEN, LAURA: François Hollande ja Emmanuel Macron Ranskan EU-aseman määrittäjinä. Tutkimus Ranskan aseman käsitteen muutoksesta EU:ssa Brexit-äänestyksen jälkeen.

Pro gradu -tutkielma, 83 s.

Valtio-opin opintosuunta

Joulukuu 2018

Tämä tutkielma käsittelee Ranskan EU-politiikan muutosta vertaillen Ranskan presidenttien käsityksiä Ranskan asemasta Euroopan Unionissa Brexit-äänestyksen jälkeen ja etenkin sitä, miten Ranska itse näkee oman asemansa. Kiinnostuneita ollaan myös siitä, voiko presidenttien julkisissa diskursseissa antamien puheiden perusteella tehdä päätelmiä Ranskan asemasta EU:ssa myös lähitulevaisuudessa etenkin, kun kolmanneksi suurin EU-jäsenmaa Britannia eroaa EU:sta 29.3.2019. Ranskalla on EU:n historiassa merkittävä rooli jo EU:n perustamisesta lähtien, jonka sen johtohahmot ovat tiedostaneet vahvoilla aloitteillaan sekä julkilausutussa retoriikassa esimerkiksi Britannian liittämistä EY:hun tai koskien EU:n laajentumista. Ranskan väitetään käyttäneen Eurooppaa ja EU:ta omien etujensa edistämisen areenana.

Tutkimuskysymykseni on, voidaanko Ranskan EU-aseman käsitteestä löytää muutosta Brexit-äänestyksen jälkeisenä aikana. Aineistoni käsittää yhteensä kuusitoista Ranskan presidenttien Eurooppa-aiheista puhetta ajalta 23.6.2017-30.11-2018, joista kuusi on François Hollanden puhumia ja kymmenen Emmanuel Macronin. Analyysini apuna toimii Reinhart Koselleckin sekä Kari Palosen Quentin Skinnerin töistä tiivistämä käsittehistoriallinen teoria, joista olen koostanut työkalut siihen, millaisia käsitteen muutoksia etsin tekstistä. Analyysia ja historiallisen kehyksen muodostamista tukee alun historiallinen osuus, jossa on oleellisimpia Ranskan presidenttien EU-politiikan linjoja EU:n perustamisesta saakka.

Aineiston luettuani ja analyysin jälkeen voin huomata, että Ranskan EU-asema säilyy suhteellisen samana tiivistyvän puolustusyhteistyön, suojelevan Euroopan sekä syvenevän taloudellisen integraation osa-alueilla. Emmanuel Macronin valinnan jälkeen Ranskan aloitteet EU:ssa ovat huomattavasti lisääntyneet ja Macronin retoriikka muuttunut Hollandeeseen verrattuna itsevarmempaan suuntaan. Toisaalta presidenttien Eurooppa-aiheisissa puheissa on paljon samoja elementtejä, jotka kertovat Ranskan asettamien aloitteiden jatkuvuudesta ja näin Ranskan sitoutuneisuudesta näihin aloitteisiin.

Lopputuloksena voidaan todeta myös, että Ranskan käsitys omasta itsestään EU:ssa säilyttää käsitteen ranskalaisesta poikkeuksesta ja omasta vahvasta asemastaan EU:ssa. Ranska esitetään Euroopan historian erottamattomana osana ja Hollanden sekä Macronin kaudella aloitteentekijänä EU:ssa. Lisäksi etenkin EU:n yhteisen puolustuspolitiikan saralla on edetty suuria askelia niissä asioissa, jotka ovat olleet Ranskalle tärkeitä presidenttien puheissa.

Sisällysluettelo

1.	Johdanto.....	1
1.1.	Tutkimukseni tavoite.....	1
2.	Ranskan historia ja asema Euroopan integraatiossa	6
2.1.	Schumanin julistuksen jälkeiset vuodet: Ranskan proaktiivinen rooli 1950-1980	7
2.2.	François Mitterrandin hiljaisen funktionalismin aika 1980-luvulla.....	8
2.3.	Ranska EU:ssa kylmän sodan jälkeen 1990-luvulla.....	10
2.4.	2000-luvun kasvava etäisyys Ranskan ja EU:n välillä.....	12
2.5.	Ranska EU:ssa vuoden 2005 jälkeen.....	14
2.5.1.	Sarkozyn ja Hollanden vuodet: Ranskan EU-linja 2007- 2017.....	15
2.6.	Ranskalainen EU-politiikka yhteistyössä Saksan kanssa 2000-luvulla	18
2.6.1.	Tandemin paluu EU:n johtoon: Merkozyn merkitys Unionille	19
2.6.2.	Hollanden pidättyväinen EU-linja vuosina 2012-2017	20
2.6.3.	Emmanuel Macron: uusi tuuli Ranskan EU-purjeisiin vuosille 2017-2022	22
3.	Käsiteanalyysi teoreettisena menetelmänä ja viitekehystenä	25
3.1.	Käsitteistä	25
3.2.	Poliittinen käsitehistoria	26
3.3.	Reinhart Koselleckin perintö.....	27
3.4.	Quentin Skinnerin käsiteanalyttinen teoria	28
3.5.	Skinner ja retoriikan tulkinta.....	29
3.6.	Skinnerin metodeilla kohti käsitteen tutkimisen menetelmää	30
3.7.	Ranskan aseman löytäminen käsiteanalyttisellä menetelmällä	33
4.	Ranskan asema EU:ssa Brexitin jälkeen.....	36
4.1.	Ranskalainen EU-politiikka	36
4.2.	Aineiston määräytyminen.....	37
4.3.	François Hollanden EU-aiheiset puheet	38
4.3.1.	Suurlähettiläspäivien puhe 2015	38
4.3.2.	Brexitin jälkeinen lausunto	41
4.3.3.	Suurlähettiläspäiväpuhe 2016	41
4.3.4.	Jacques Delorsin yhdistyksen 20-vuotisjuhlapuhe	44
4.3.5.	Versaillesin päämieskokouksen lausuma	46
4.3.6.	Hollanden viimeinen Eurooppa-neuvoston kokouksen lausuma.....	47
4.4.	Emmanuel Macronin EU-aiheiset puheet.....	48
4.4.1.	Virkaanastujaiset.....	48
4.4.2.	Ranskan ja Saksan yhteinen neuvostodeklaraatio	49
4.4.3.	Suurlähettiläspäivät 2017.....	50
4.4.4.	Sorbonnen ”Aloite Euroopalle”-puhe.....	51
4.4.5.	Joulukuun 2017 Eurooppa-neuvoston puhe.....	54

4.4.6. Euroopan Parlamentin ”Euroopan tila”-puhe	55
4.4.7. Macronin lausunto yhteisestä Mesebergin lehdistötilaisuudesta	56
4.4.8. Kesäkuun 2018 Eurooppa-Neuvoston jälkeinen deklaraatio	58
4.4.9. Suurlähettiläspäivät 2018	59
4.4.10. Lokakuun 2018 Eurooppa-Neuvoston jälkeinen deklaraatio	62
5. Ranskan aseman tärkeimmät painopisteet EU:n integraatiossa.....	63
5.1. Eurooppalaisen puolustusyhteistyön vahvistaminen.....	63
5.2. Talous- ja rahaliiton uudistaminen	66
5.3. Muuttoliike ja eurooppalainen solidaarisuus.....	67
5.4. Ranskan ja Saksan välinen yhteistyö EU:ssa	68
5.5. Ranskan oma erityisasema EU:ssa	69
6. Johtopäätökset.....	71
7. Lähteet	74

1. Johdanto

Brexit-äänestys, eli Britannian EU-eroa koskeva kansanäänestys, ravisteli Eurooppaa 23.6.2016 tuloksella, jonka tulos oli lopulta EU:n kannalta hyvinkin ristiriitainen: briteistä 52 % kannatti EU:sta lähtemistä, kun 48 % olisi halunnut pysyä Euroopan Unionissa. Vuoden 2009 Lissabonin sopimuksessa määriteltyä artiklaa 50, joka käsittelee EU:sta irtautumista, jouduttaisiin nyt käyttämään ensimmäistä kertaa (BBC, 2018). Iso-Britannia on asukasluvultaan EU:n kolmanneksi suurin jäsenmaa, jonka poistuminen ei ole yksinkertaisimmasta päästä, etenkin kun eroneuvottelut saatiin alkamaan vasta noin vuosi äänestyksen jälkeen, 19.7.2017. Lissabonin sopimuksen mukaan jokaisella jäsenmaalla on halutessaan oikeus jättää EU ja sille on annettava kahden vuoden eroaika virallisen eroilmoituksen jälkeen. Britannian on kuitenkin määrä poistua EU:sta jo 29. maaliskuuta 2019 pääministeri Theresa Mayn joudutettua eropäivää.

Onkin luonnollista, ettei vielä täysin tiedetä mitä EU:lle tapahtuu Britannian ollessa ensimmäinen EU:n jättävä maa. Se kuitenkin tiedetään, että EU:hun jää kuitenkin eräs suuri Euroopan integraatioon myönteisesti suhtautuva maa: Ranska. Ranska on ollut mukana EU:ssa jo sen perustamisesta lähtien ja suhtautunut kautta EU:n historian myönteisesti integraation ja Euroopan kehitykseen. Ranskassa asukkaita on yli 66 miljoonaa, joka tekee siitä asukasluvultaan Saksan jälkeen suurimman EU-maan. Ranskan sisäpolitiikan jatkeena onkin pitkään pidetty juuri EU-politiikkaa ja esimerkiksi maataloustukia on pidetty yleisesti Ranskan etua ajavina EU-asetuksina. Viimeaikainen ja oleellinen käänne Ranskan EU-suhteissa oli myös uuden presidentin valinta: Ranskaan valittiin 7.5.2017 toisella kierroksella viidennen tasavallan nuorin, EU-myönteinen presidentti Emmanuel Macron. Macron on tunnettu dynaamisuudestaan ja halustaan tiivistää Euroopan integraatiota, joka saattaa lähivuosina näkyä entistä enemmän.

1.1. Tutkimukseni tavoite

Tämän tutkimuksen aikomus on selvittää, kuinka Brexitin jälkeinen aika tulee mahdollisesti muuttamaan Ranskan asemaa Euroopan Unionissa ja millä politiikan sektoreilla. Haluan nähdä, miten tämä integraatiomyönteinen EU:n perustajamaa on alkanut asemoimaan EU:n tulevaisuutta ja omaa asemaansa Unionissa Brexitin jälkeen – onhan tämä ensimmäinen kerta, kun yksikään EU:n jäsenmaa on päättänyt jättää Unionin. Tilanne, josta ollaan kiinnostuneita, on Brexit-äänestyksen, 23.6.2016 jälkeinen aika jolloin ranskalaiset poliittiset toimijat alkoivat vasta ymmärtää äänestystuloksen olevan totta ja näin ollen vasta sen jälkeiset lausunnot, poliittiset keskustelut, parlamentti-istunnot ja muut poliittiset diskurssit alkoivat toden teolla suuntautua Brexitin

todellisuuteen ja sen tuomiin haasteisiin. Tutkin siis poliittisen ja historiallisen käsiteanalyysin keinoin, kuinka Ranskan asema on muuttunut Brexitin jälkeisenä aikana ja kuinka etenkin käytetty kieli on vaikuttanut valtion aseman käsitteen muutokseen.

Olen tutkimuksessani kiinnostunut siitä, miten Ranskan EU-politiikan johtaja eli presidentti pystyy vaikuttamaan Ranskan asemaan EU:ssa. Brexitin ollessa uusi tilanne EU:ssa, huomaamme selkeän tutkimusaukon: mikä Euroopan Unionissa mahdollisesti muuttuu Ison-Britannian poistuttua? Miten, millä sektoreilla ja millä volyyymilla Ranska mahdollisesti haluaa muuttaa asemaansa Euroopan Unionissa? Haluaako se vain palata vanhaan malliin tiivistämällä ranskalaissaksalaisen moottorin ruuvit ja kaasuttaa eteenpäin? Vai voisiko Ranskan ulkopoliittikka tähdätä siihen, että se haluaa jälleen näyttäytyä eurooppalaisena maatalousmahtina, jonka mielipiteellä EU:ssa on suurin painoarvo? Vai nähdäänkö talous- ja turvallisuuspolitiikan yhdentymisen EU:ssa nimenomaan Ranskan johtamana? Näihin kysymyksiin haluamme tutkimuksessamme löytää vastauksia. Kritiikkinä täytyy muistaa, että tulevaisuutta on mahdoton ennustaa, mutta toisaalta olisi naiivia olettaa, etteikö Ranskan kaltaisen suuren valtion koneisto ja etenkin presidentin kabinetti olisi jo kaavaillut lähitulevaisuutta Eurooppa-politiikassa vaikkapa viiden vuoden päähän, jolloin Brexit on jo tapahtunut. Näin ollen, presidenttien puheet voivatkin antaa vihjeitä lähitulevaisuudesta ja siksi tarve tälle tutkimukselle on suuri.

Tässä vaiheessa voidaan huomata, että aiempaa akateemista tutkimusta Brexitiin ja sen tuomiin muutoksiin ei vielä ole suuria volyymeja, sillä Brexit ja sen seuraukset ovat vielä tuntemattomat. Ranskan aseman muutoksesta ja maan EU-diskursseista Brexit-äänestyksen jälkeisenä aikana voidaan päätellä kuitenkin jo joitain yleisiä suuntalinjoja lähitulevaisuudelle erinäisten ranskalaisten ulkopoliittisten diskurssien perusteella. Ranskalla voidaan tulkita olevan tässä vaiheessa oleellinen mahdollisuus vahvistaa asemaansa EU:ssa, kun yksi suuri jäsenvaltio poistuu ja presidenttinä toimii vieläpä hyvin nuori, karismaattinen ja Euroopan suhteen erittäin myönteinen presidentti Emmanuel Macron, joka tulee hyvin toimeen Saksan liittokanslerin kanssa. Yleiset linjaukset eivät kuitenkaan vielä riitä ja tulevaisuutta voi olla mahdotonta ennustaa tyhjentävästi, mutta se ei olekaan tämän tutkimuksen tarkoitus.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys eli poliittinen käsiteanalyysi nimittäin mahdollistaa tässä tutkimuksessa Ranskan aseman käsitteen tutkimuksen laadullisella tavalla. Poliittinen käsitehistoria ja käytetty menetelmä on tukeutunut erään tunnetun poliittisen historioitsijan, Quentin Skinnerin käsitetutkimukseen, jossa tutkitaan kuinka kieli ja käsitteet muokkaavat poliittista ajattelua. Tutkimusmenetelmänä käsiteanalyysi ei kuitenkaan tarjoa tyhjentäviä tai täydellisiä vastauksia,

vaan nojaa oletukseen muutoksesta: voimme tutkia käsitteiden muutosta niitä ympäröivän kielen kautta eri ajankohtina ja näin nähdä, kuinka valta- ja olosuhteiden muuttuessa eri käsitteet ja niiden käyttötavat muuttuvat. Kuten laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu, emme kuitenkaan etsi täydellistä tai kaikki politiikan osa-alueet kattavaa tulosta: käsitteiden ympärillä olevat asiat ja esiin nousevat elementit aineistossa määräävät myös hyvin paljon, millaiselta tutkimuksen tulokset näyttävät.

Ranskan roolin määräytymiseen EU:ssa vaikuttaa oleellisesti se, kuka tai ketkä edustavat maata EU:n eri instituutioissa. Viidennen tasavallan perustuslain mukaan, Ranska on puolipresidentiaalinen (*sémi-présidentiel*) järjestelmä, jossa presidentillä on todellisia oikeuksia yhdessä Ranskan parlamentin kanssa. Ranskan presidentin asema on erilainen verrattuna esimerkiksi Suomeen, jossa on parlamentaarinen järjestelmä ja presidentin voisi sanoa olevan enemmänkin edustuksellinen maan politiikan päämies. Ranskassa presidentillä on siis yhdessä maan parlamentin kanssa vastuu Ranskan EU-politiikan toteuttamisesta ja esimerkiksi artikkelissa 88-5 sanotaan (Ranskan viidennen tasavallan perustuslaki), että mikäli EU:n perussopimuksia uudistettaisiin perustavanlaatuisella tavalla, nimenomaan presidentin tehtävä on järjestää maassa kansanäänestys siitä, hyväksytäänkö EU:n perussopimus (niin kuin nähtiin vuonna 2005). Ranskassa kansanäänestyksen hävinnyt presidentti on käytännössä katsoen menettänyt legitimitteettinsä (Lequesne 2012, 48), joten presidentin asemassa kannattaa siis ajaa Ranskan kannalta sellaisia vaihtoehtoja, ettei Unionin perussopimuksia uudistettaisi ja kansanäänestyksiä välttämättä tarvittaisi.

Ranskan presidentti toimii myös Eurooppa-neuvoston edustajana, toisin kuin useimmilla EU-mailla, joita pääministerit edustavat (samanlaisia poikkeuksia ovat vain Liettua, Kypros ja Romania). Jo tämä kertoo Ranskan presidentin vahvasta roolista EU:ssa, mutta yksin hän ei kuitenkaan EU:ssa ole: myös ranskalaiset mepit (Parlamentin sivujen mukaan, kaudella 2014-2019 parlamentissa 74 ranskalaista meppiä) edustavat Ranskaa, hallituksen vastuuministerit kokoontuvat aina ministerineuvoston omissa kokouksissa, komissiossa Ranskan komissaarina toimii tällä hetkellä Pierre Moscovici ja niin edelleen. Presidentin jälkeen tärkein EU-mies Ranskassa on kuitenkin maan pääministeri: hän valvoo hallituksen päämiehenä yhdessä hallituksen kanssa, että ranskalainen lainsäädäntö toteuttaa EU-lainsäädäntöä ja on sovittamassa näitä kahta yhteen (Ranskan viidennen tasavallan perustuslaki). Kaikki edellä mainitsemani Ranskan EU-politiikan päämiehet edustavat myös jotain puoluetta, mutta puolueiden EU-kannat ovat epäsuoremmin läsnä tässä tutkimuksessa.

Niinpä aineistona tässä tutkimuksessa on käytetty oleellisimpia Ranskan johtavan EU-politiikan määrittäjän eli Ranskan presidentin puheita. Perusteltua on ollut jättää parlamentin Eurooppakeskusteluja ulkopuolelle ensinnäkin pro gradu-työn laajuuden rajoitusten takia. Toinen syy on yksinkertaisesti se, että vaikka Ranskan parlamenttien edustajat tekisivät aloitteita, niiden tulokset jäävät usein vähäisiksi henkilökohtaise kiinnostuneisuuden vähyiden takia (Rozenberg 2018, 24). Ranskan parlamentissa EU-asiat vievät noin 10 prosenttia Ranskan parlamentin alakomiteoiden työstä, joka on suhteellisen vähän (Rozenberg 2018, 23). Aineisto on rajattu vasta 23.6.2016 jälkeiseen aikaan aina tämän tutkimuksen valmistumiseen, 30.11.2018 saakka. Britannian on määrä irtautua EU:sta maaliskuussa 2019, ja Iso-Britannian EU:n erosopimuksesta on jo päästy sopiin EU:n puolelta marraskuussa 2018, kun Eurooppa-neuvosto hyväksyi Iso-Britannian erosopimuksen.

Tutkin siis käsiteanalyysin keinoin, kuinka Ranskan asema voi muuttua EU:ssa Britannian irtaannuttua Unionista. Käytetty kieli, joita poliittisissa puheissa käytetään, voi antaa paljonkin suuntaviivoja siitä, miten ja millä aspekteilla suuri jäsenvaltio haluaa EU:n lähitulevaisuudessa erottua EU:ssa. Haluan löytää joitain selkeitä suuntaviivoja siitä, mihin politiikan sektoreihin Ranskan asema EU:ssa tulevaisuudessa pohjautuu. Olen kiinnostunut etenkin siitä, kuinka Ranskan valtiota ja asemaa ympäröivät kielelliset konventiot näyttäytyvät ja mitä voin huomata 23.6.2016-31.11.2018 välisenä aikana huomata tapahtuneen Ranskan, Ranskan valtion ja ranskalaisuuden käsitteelle. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan ennustaa tulevaisuutta, vaan käsiteanalyysin keinoin päätellä, mitkä elementit mitä todennäköisimmin tulevat Brexitin jälkeisessä lähitulevaisuudessa voimaan koskien Ranskan asemaa EU:ssa.

Tutkielman rakenne on jaettu karkeasti neljään osuuteen. Ensimmäisessä osuudessa käsitellään Ranskan asemaa Euroopan integraatiossa aina EY:n perustamisesta saakka. Selvennettäköön, että käytän Euroopan Yhteisön ja EU:n käsitettä tässä tutkielmassa ristiin, mutta ne tarkoittaen samaa EU:ta, joka on saanut alkunsa 1950-luvulla, EY:stä puhuttaen kuitenkin vain ennen Maastrichtin sopimuksen solmimista. Ensimmäinen osuus selventää Ranskan EU-kontribuutioiden tärkeimmät aspektit, keskittyen etenkin Ranskan aseman kehitykseen ja muutokseen viimeisten 30 vuoden aikana. Tätä on perusteltu vuoden 1989 käännekohtalla ja sillä, että relevanteinta tutkielman kannalta on tutkia lähihistoriaa. Toisessa osuudessa perehdytään tutkielman teoriaan, historialliseen käsiteanalyysiin ja sen keskeisimpiin vaikuttajiin, Reinhart Koselleckiin mutta etenkin Quentin Skinneriin ja suomalaisen politiikantutkija Kari Palosen jatkojalostamiin käsiteanalyttisiin työkaluihin, jotka skinneriläisestä ajattelusta juontavat.

Kolmanteen osuuteen päästäessä kohtaan tutkielman aineiston. Aineistona toimivat ranskalaisten Brexit-äänestyksen jälkeisenä aikana toimineiden presidenttien, François Hollanden ja Emmanuel Macronin EU-aiheisia, viralliset EU-diskursseissa pidetyt puheet (16 kappaletta) Brexit-äänestyksen jälkeen. Aineiston rajaus on Brexit-äänestyksen jälkeinen aika 23.6.2016 alkaen, tämän tutkimuksen lopetuspäivämäärään 30.11.2018 saakka, jolloin Britannian EU-erokin on sopivasti saatu hyväksyttyä Eurooppa-neuvoston puolesta ja Ranskan presidentin toimesta on ehditty pitää suuntaa antavia lausuntoja tarpeeksi. Neljännessä osuudessa analysoidaan käsiteanalyysin keinoin, mitkä kielelliset elementit näissä Ranskan asemaa käsittelevissä EU-aiheisissa puheissa ovat muuttuneet noin puolentoista vuoden aikana, joka Brexit-äänestyksestä on kulunut. Viidennessä luvussa tiivistetään tulokset ja Ranskan aseman muutokset oleellisimpiin, tekstistä osoitettaviin kohtiin ja johtopäätökset pohtivat tutkimuksen onnistumista luvussa kuusi. Tässä vaiheessa työtä on myös hyvä muistuttaa, että kaikki käytetyt käännökset ovat omiani.

2. Ranskan historia ja asema Euroopan integraatiossa

Tässä luvussa avataan tämän pro gradun keskeisintä tematiikkaa eli Ranskan roolia Euroopan Unionissa. Tämä osuus on oleellinen työn kannalta, sillä myöhemmässä osuudessa jossa avaamme teoriaamme, todetaan, ettei historiallista käsiteanalyysia voida tehdä tietämättä poliittisen käsitteen historiallista kontekstia tai ymmärtämättä sen muodostumista ajassa ja paikassa. Siitä johtuen onkin erityisen tärkeää kartoittaa Ranskan roolia Euroopan integraatiossa ja kuinka se on muuttunut Euroopan Yhteisön alkuajoista aina tähän päivään. Fokuksemme on kuitenkin viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana, sillä myöhemmin huomaamme vuoden 1989 toimineen Ranskan aseman muutoskohtana ja viimeisen 30 vuoden olevan oleellinen toiminnan muotoilija myös nykyään.

Etenkin ranskalais-saksalaisella yhteistyöllä on ollut suuri rooli EU:n muodostumisessa 1950-luvulla ja sitä pidetään yhä edelleen yhtenä EU:n ja Euroopan alueen integraation kulmakivenä. Ranskan suhde EU:hun on historian kuluessa ollut alkuun hyvinkin proaktiivinen, mutta viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana voimme huomata muutoksen: Ranskassa on toisaalta EU-myönteistä poliittista eliittiä, joka toimii EU:ssa aktiivisesti, mutta toisaalta taas voidaan nähdä, että tietous EU:sta ei ulotu ranskalaiselle kansalle, mikä on taas näkynyt muun muassa vuoden 2005 kansanäänestyksessä ja tietynlaisen euroskeptismin eli EU-vastaisuuden nousussa (Rozenberg, 2013, 58–59). Oleellista on, että Ranskan aseman kannalta oleellisimmat muutokset, jotka myös nykypäivänä näkyvät, ovat tapahtuneet kylmän sodan loputtua, jolloin fokus kannattaa pitää erityisesti presidentti Mitterrandin jälkeisessä ajassa:

Niinpä tämän luvun olennaisimmat ajanjaksot on jaettu alalukuihin, joista ensimmäisessä käsitellään lyhyesti Ranskan proaktiivista roolia heti EU:n syntyessä: Ranskan ollessa toinen EU:n perustajajäsen ja oleellinen toiminnan muotoilija, sekä jopa röyhkeä oman etunsa ajaja (Bickerton, 2009, 194). Toisessa alaluvussa perehdytään Ranskan linjan syvenemiseen EU:ssa niin kutsutun hiljaisen funktionalismin ajalla, jolloin silloinen presidentti François Mitterrand ja ranskalainen komission puheenjohtaja Jacques Delors edistivät Ranskan EU-suhteita rauhallisesti, mutta määrätietoisesti (Lequesne 2008, 15–17). Kolmannessa alaluvussa huomataan olennainen muutos, joka tapahtui kylmän sodan jälkeisellä ajanjaksolla, jossa EU:hun alkoi liittyä uusia jäsenmaita sekä uudenlaisia haasteita Saksojen yhdistyessä. Lopuksi käsitellään Ranskan asemaa EU:ssa 2000-luvulla Saksan kanssa yhteistyössä toimien.

2.1. Schumanin julistuksen jälkeiset vuodet: Ranskan proaktiivinen rooli 1950-1980

Toisen maailmansodan jälkeen tilanne 1950-luvulla Euroopassa oli sellainen, että Euroopan teräs- ja hiilivarantoja tarvittiin yhdistämään ylikansallinen, rauhaa turvaava instituutio joka myös ehkäisisi uuden sodan syttymisen Ranskan ja Saksan välillä. Ensimmäinen askel kohti integraatiota olikin ranskalaisen valtiomiehen Jean Monnet'n pitkään miettimä ehdotus Ranskan ulkoministerille Robert Schumanille: Ranska ja Saksa voisivat yhdistää hiilivarantonsa ja niitä hallinnoimaan voitaisiin perustaa ylikansallinen ja objektiivinen instituutio turvaamaan teräs- ja hiilivarantojen hallintaa ja näin luomaan rauhaa Euroopassa. Schuman antoikin asiasta julistuksen kuuluisassa puheessaan 9. toukokuuta 1950 ja ilmaisi myös, että tämä uusi yhteisö olisi avoin myös muille Euroopan maille. (Eurooppatiedotus 2018.)

Jo Schumanin julistuksessa ilmeni, että uutta eurooppalaista yhteisöä koskeva sopimus koskisi eritoten Saksaa ja Ranskaa ja hän ilmaisi myös Ranskan tekevän lähestymisen aloitteen kohti Saksaa:

"Tämän päämäärän saavuttamiseksi Ranskan hallitus ehdottaa välittömiä toimia, jotka koskevat rajoitettua mutta ratkaisevan tärkeää asiaa: Ranskan hallitus ehdottaa Ranskan ja Saksan koko hiili- ja terästuotannon asettamista yhteisen korkean viranomaisen alaisuuteen. Tämän järjestön toimintaan voivat halutessaan osallistua muutkin Euroopan maat." (Schumanin julistus 9.5.1950, Euroopan parlamentin sivut.)

Lopulta Pariisissa allekirjoitettiin sopimus 18. huhtikuuta 1951, jolloin syntyi Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY), jäseninä Länsi-Saksa, Ranska, Italia sekä Benelux-maat ja näin ollen, Euroopan Unionin tarina sai alkunsa. Ranskan ja Saksan, kahden suuren eurooppalaisen valtion yhteistyö olikin alkuvaiheessa Unionin toiminnan ydinakseli ja rauhan takaamisen ydin, jota ilman tämä integraatiokehitys Euroopassa ei olisi välttämättä tapahtunut. (Lequesne 2008, 11–13.)

Ranskan rooli oli suuri myös Euroopan talousyhteisön, ETY:n (European Economic Community EEC) luomisessa, joka ratifioitiin virallisesti Roomassa vuonna 1957 yhdessä Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) sopimuksen kanssa kuuden maan (Benelux-maat, Italia, Saksa ja Ranska) toimesta (Parsons 2000). Ranskan intressit sopimuksien valmistelussa näkyivät poliittisten johtajien ideoina, jotka taas juonsivat kansallisten intressiryhmien vaatimuksista. Syitä vuosien 1955-1957 vahvalle ranskalaiselle kontribuutiolle etenkin taloudelliseen integraatioon voidaan löytää senhetkisistä institutionaalisista kaupankäynnin rakenteista: esimerkiksi ranskalaiset maanviljelijät suosivat Euroopan Yhteisöstä huolimatta kahdenvälisiä sopimuksia maiden kesken, kun taas muut viisi maata kävivät jo kauppaa kansainvälisesti ja keskenään, jolloin pikkuhiljaa ranskalaiset halusivat päästä mukaan tähän kilpailuun, halunaan muuttaa kilpailua eurooppalaisemmaksi. Myös ranskalainen federaali eliitti omaksui ajattelutavan, että yhteinen ja

institutionaalinen "pro-eurooppalainen yhteisö" hillitsi parhaiten Saksan taloudellista dominointia eurooppalaisessa yhteistyössä. (Parsons 2000, 52–55.)

Myös Ranskan poliittisilla johtajilla on ollut alusta saakka vahva rooli EU:ssa. Esimerkiksi Ranskan ulkopoliittinen *grandeur*-linja, eli ajatus Ranskasta suurvaltana, on Charles De Gaullen peruja. Unionin alkuaikoina Ranskan idea Euroopasta tiivistyi käsitteeseen "*Europe puissance*", Eurooppa maailmanmahtina (vapaa käänös) Yhdysvaltojen rinnalla. Tätä suurvaltaa oleellisesti vahvistaisi Ranskan *grandeur*-linja: toisin sanoen, suuri Ranska olisi yhtenä Euroopan suurvaltana rakentamassa vahvaa Eurooppaa, joka pystyisi kilpailemaan Yhdysvaltojen kanssa ja jolla olisi vakaa asema maailmanpolitiikan kentällä. Tätä mieltä oli myös De Gaulle, jonka yleisesti katsotaan aloittaneen ranskalaisen *grandeur*-linjan. De Gaullen ajalta (1959-1969) muistetaan myös CAP (Common Agricultural Policy), EU:n yhteisen, vuonna 1962 käyttöön ottaman maatalouspolitiikan muotoutuminen, joka muotoutui paljolti Ranskan hallituksen mukaan Ranskan etuja mukaillen. (Guyomarch ym. 1998, 33.)

De Gaullea vuonna 1969 seurannut Georges Pompidou osallistui Euroopan integraatioon enemmän pragmaattisen konservatismiin ottein luvaten virkaan astuessaan muutosta ja jatkuvuutta silloiselle EY:lle. Toisin kuin De Gaulle, Pompidou oli myönteinen uusien jäsenmaiden suhteen ja järjestikin vuonna 1972 poikkeuksellisen kansanäänestyksen kolmen uuden jäsenmaan (Tanska, Irlanti ja Iso-Britannia, liittyivät lopulta vuonna 1973) hyväksymisestä (Lequesne 2008). Pompidou suhtautui Saksan linjaan varsin kontrolloivasti, sillä esimerkiksi vuonna 1969 Ison-Britannian EY-jäsenyyden hyväksymisen yksi syy oli vastaveto Saksan avoimelle itäpolitiikalle (Lequesne 2013, 42). Pompidoun jälkeinen presidentti Valéry Giscard d'Estaining valittiin Ranskan johtoon vuonna 1974 ja hänelläkin oli käsitys ranskalaismaisesta Euroopan integraatiosta: usko siihen oli vahva, mutta tulevaisuuden suunta epäselkeä. Giscard d'Estaining on virkakautensa jälkeen kommentoinut yrittäneensä kannustaa integraation laajenemista ja tehneensä paljon työtä sen eteen, että Kööpenhaminan kongressi otti Euroopan valuuttajärjestelmän (European Monetary System EMS) asialistalleen (Guyomarch ym. 1998). Hänen aikanaan tämä tapahtuikin: vuonna 1979 se ratifioitiin Pariisin Eurooppa-neuvoston kokouksessa.

2.2. François Mitterrandin hiljaisen funktionalismin aika 1980-luvulla

Charles De Gaulle jätti jälkeensä ajattelutavan, jonka mukaan Eurooppa tarvitsee Ranskaa, eikä päinvastoin. De Gaullen seuraajista Georges Pompidoun (presidenttinä 1969-1974) ja Valéry Giscard d'Estainingin (presidenttinä 1974-1981) linjan katsottiin EU:ssa edistävän ensisijaisesti lähinnä Ranskan kansallisia intressejä. Pompidou ja Giscard d'Estaining kokivat Euroopan

yhteistyön Ranskan kannalta kannattavaksi, mutta myös tahoillaan jatkoivat Ranskan mahtailevan, gaullistisen ulkopoliittikan linjan noudattamista: Vuonna 1969 Pompidou toimi suurelaisesti Iso-Britannian armahtajana EU:hun pääsyssä, ja Giscard D'Estaining oli mukana lanseeraamassa eurooppalaista valuuttajärjestelmää. (Lequesne 2008, 14-16.) Ranskan panostaminen integraatioon ennen vuotta 1980 oli monessa asiassa Ranskan intressien ajamista EU:ssa (kuten maatalouspolitiikan saralla), mutta myös taloudellisen yhteistyön lisäämistä ja syventämistä.

Oleellinen käänös Ranskan EU-asemassa tapahtui, kun Ranskan presidentiksi valittiin François Mitterrand (presidenttinä 1981-1995). Mitterrand oli sosialistipuolueen edustaja, jonka EU-politiikasta voidaan myös puhua nimellä ”rauhallisen funktionalismin aika” tai ”hiljaisen funktionalismin aika” etenkin 1980-luvulla (Lequesne 2008, 15). Tämä nimitys viittaa Ranskan rauhalliseen, mutta integraatiota ja etenkin talousyhteistyötä tehokkaasti syventävään toimintaan silloisessa Unionissa, joka poikkesi jonkin verran De Gaullen muodostamasta vahvasta ranskalaisesta Eurooppa-politiikan linjasta. Toisaalta, vaikka sosialistipuolueen ollessa jakautunut Eurooppa-linjojen suhteen valintansa alussa, Mitterrand sopeutui hyvin hänen edeltäjiensä muodostamaan ulkopoliittiseen linjaan, joka korosti etenkin eurooppalaisen talousyhteistyön lisäämistä Ranskan etu edellä. (Lequesne 2008, 16–17). Mitterrandin katsotaan kuitenkin onnistuneen integraation edistäjänä paremmin kuin edeltäjiensä kolmesta syystä: hänellä oli pidempi valtakausi, parlamentin tuki puolellaan (paitsi kohabitaation aikana) sekä Saksassa ystävällismielinen yhteistyöpartneri, liittokansleri Helmut Kohl (Guyomarch ym. 1998).

Hiljaisen funktionalismin aikana 1980-luvulla Ranska toimi paljon Saksan kanssa yhteistyössä syventääkseen Euroopan integraatiota ja etenkin taloudellista yhteistyötä. Vuosina 1988-1991 Ranskan hallitus jatkoi työtä Euroopan rahaliiton syntymiseksi, Mitterrand etualalla vuoden 1988 uudelleenvalintansa jälkeen (Parsons 2000). Oikeastaan yhteistyö alkoi jo vuonna 1983, kun Eurooppa-neuvoston kokouksessa Mitterrand, Ranskan silloinen valtiovarainministeri Jacques Delors sekä Saksan liittokansleri Helmut Kohl asettivat taloudellisen ja sosiaalisen yhteistyön etusijalle Euroopan integraatiossa (Lequesne 2008, 18–20). Ranskan intressi tähän oli puhtaasti frankin arvon riippuvuus Saksan markasta ja se, että talousyhteistyö toisaalta kaitsisi myös Saksaa, eikä liikaa liberalisoisi eurooppalaisia markkinoita, sillä liian vapaan valuutan liikkuvuuden pelättiin alentavan jo entuudestaan heikkoa frankkia (Parsons 2000, 58–59). Kansalaiset, kuten maanviljelijät tai pienet yrittäjät eivät tällä kertaa nostaneet suurta numeroa aiheesta, joten poliitikot saivat vaikuttaa EMU:n syntyyn (Lequesne 2008, *ibid.*).

Ranskan vahvan aseman turvaajana ja taloudellisen integraation edistäjänä 1980-luvulla tunnetaan myös Euroopan komission johtaja, ranskalainen Jacques Delors (komission johdossa vuosina 1985-1995), jonka aika tunnetaan Euroopan sisämarkkinoiden luomisen kautena yhteistyössä presidentti Mitterrandin kanssa. Jo hänen virkakautensa alussa Delors alkoi vauhdittaa eurooppalaisten yhteismarkkinoiden kehitystä, sillä etenkin Amerikan ja Japanin talouksien ollessa nousussa, oli Euroopankin lisättävä yritysten liiketoimintaa ja Euroopan Yhteisön uudistettava yhteismarkkinoitaan. Delorsin aloitteellisuudesta saadaan paljolti kiittää myös vuonna 1986 voimaan astunutta Euroopan yhtenäisasiakirjan (*Acte unique européen*) syntymistä, joka oli ensimmäinen Rooman perussopimusta uudistava sopimus ja joka antoi perustan tulevalle: Maastrichtin sopimuksessa vuonna 1992 ratifioitaviin Euroopan sisämarkkinoihin. Ranskan parlamentissa äänestettiin tuolloin yhtenäisasiakirjan puolesta: vain kommunistien kahdeksan edustajaa äänestivät vastaan ja Front Nationalin edustajat kieltäytyivät äänestämästä. (Parsons 2000, 25–27.)

2.3. Ranska EU:ssa kylmän sodan jälkeen 1990-luvulla

1990-luku ja vuoden 1989 rautaesiripun murtuminen merkkasi Ranskan asemalle Euroopassa tietynlaista muutoskohtaa (Lequesne 2008, 40–43). Berliinin muurin murtuessa Ranska oli keskellä EU:n Neuvoston puolen vuoden puheenjohtajuuskautta, joka alkoi 1.7.1989. Tällä puheenjohtajuuskaudella vielä presidenttinä toimineella Mitterrandilla ja komission puheenjohtajalla Jacques Delorsilla oli yksi selvä tavoite: laittaa aluilleen kolmessa vaiheessa Euroopan talous- ja rahaunioni. Etenkin Mitterrand ja Delors pitivät osittain henkilökohtaisena tavoitteenaan jättää perinnökseen yhteiset eurooppalaiset sisämarkkinat, mutta Saksan silloisella liittokanslerilla Helmut Kohlilla oli Saksan sisäisestä kuohunnasta johtuen alkuun vaikeuksia vastata tähän tavoitteeseen. Lopulta 8.-9. joulukuuta 1989 Neuvoston kokouksessa Strasbourgissa asialle saatiin viimein hänen hyväksyntänsä. Kohlin vaatimus tosin tähän oli, että Itä- ja Länsi-Saksan yhdistymiselle saataisiin 12 jäsenen Unionin täysi tuki, joka toteutuikin. (Lequesne 2008, 40–47.)

Ranskalaiset poliittiset eliitit ja heidän asenteensa saattoivat olla yksi syy, miksi Ranskan aseman liioittelu tai dominoinnin ylläpitäminen poliittisessa retoriikassa alkoivat nakertaa Ranskan uskottavuutta EY:n/EU:n alkavassa itälaajentumisessa. Ranskan kantaa itälaajentumiselle heijastaa myös kansan mielipide Itä-Euroopasta. (Wunsch 2017, 541-43). Kritiikkinä Lequesnen esittämälle Ranskan EU-historialle voitaisiin sanoa Ranskan hegemonian olleen itse asiassa kylmän sodan valtopoliittisen kontekstin mahdollistama illuusio gaullistisesta ulkopoliitiikan jatkuvuudesta, joka

alkoi purkautua samalla, kun rautamuuri murtui (Bickerton 2009, 195). Toisin sanoen, ranskalaisten poliittisten eliittien takertuminen ja usko Ranskan suurvalta-asemaan vielä vuoden 1989 jälkeen saattoikin itse asiassa jarruttaa Ranskan vaikuttamista EU:ssa. 1990-luvun alulle tultaessa Ranskan integraatiomyönteisten eliittien ehdotelma federaalista, keskieuropalaisesta liittovaltiosta kaatui, sillä ajatus Itä-Euroopan maiden liittymishalukkuudesta aliarvioitiin pahasti: entisen itäblokin maat halusivat palavasti liittyä Euroopan integraatiokehitykseen, eikä Ranskan tiiviin liittovaltion ehdotelma istunut laajenevan Unionin agendaan. Totuus oli nimittäin, että muu Eurooppa, Saksa etunenässä, toivotti entisen itäblokin maita tervetulleeksi ja näin Ranskan oli lopulta haudattava valtioliittohaaveet vuonna 1991 ja siirtyä niin sanotun ”järkevöidyn laajentumisen” (*élargissement rationalisé*) linjaan ollakseen muiden jäsenmaiden ja etenkin johtopari Saksan kanssa samaa mieltä. (Lequesne 2008, 48–52.)

Ajatus liittovaltiosta siis haudattiin ja Maastrichtin sopimus allekirjoitettiin 7.2.1992, jolloin Euroopan Unioni virallisesti syntyi tuolloin omalla nimellään. Saksa toivotti 1990-luvulla uusia maita tervetulleeksi Unioniin, ja Ranskan oli yksinkertaisesti yhdyttävä tähän ”järkevän laajenemisen” kantilta katsottuna, eli julki lausuttiin niin hyvät kuin huonotkin puolet itälaajentumisesta. Kolmikko Mitterrand-Kohl-Delors jatkoi vuoden 1992 jälkeen EU:n sisämarkkinoiden luomista ja ne tulivat voimaan vuonna 1993. Vuonna 1993 Tanskan Eurooppa-neuvoston puheenjohtajuuskaudella järjestettiin myös Kööpenhaminan kongressi, jossa määriteltiin linjat ja kriteerit uusien maiden liittymiselle EU:hun (Eurooppatiedotus). Mitterrandin vastuulle jäi Kööpenhaminan kongressin jälkeisen lehdistötiedotustilaisuuden pitäminen, jossa hän ilmaisi 22.6.1993 mahdollisten uusien jäsenmaiden tarpeen tehdä vielä paljon töitä jäsenyyden eteen (vaikkakin liittyminen ehdot täytettyä olisi mahdollista). Samassa puheessa hän ilmaisi laajentumisen olevan taloudellinen riski sekä uusille että vanhoille jäsenmaille, ja tämä puhe tulkittiinkin Ranskan ensimmäisenä julkisena tympeytenä uusia jäsenmaita kohtaan. (Lequesne 2008, 52–53.)

1990-luvun ranskalainen tympeys uusia jäsenmaita kohtaan jatkui myös vuosikymmenen jälkipuolella, vaikkakin vuonna 1995 virkaan valittu presidentti Jacques Chirac joutuikin virallisesti esimerkiksi vuosina 1997-1997 tukemaan Puolan, Kroatian ja Slovakian liittymistä Unioniin. 1990-luvun loppua leimasi EU:ssa yleisesti itälaajentumisen valmistelu, joka saattoi pelottaa Ranskaa myös siksi, että uusien jäsenmaiden myötä myös Saksan hegemonisen vallan vahvistumista pelättiin. Reagoidakseen tähän, Ranska levitti yhteistyön siipiä avaamalla keskustelua Välimerelle päin, tavoitteenaan säilyttää vaikutusvaltaansa myös Pohjois-Afrikan suunnalla. Ranskan hallitukset 1990-luvulla aina Edouard Balladourin hallituksesta vuonna 1997 Lionel Jospinin hallitukseen

vaativat uusilta jäsenmailta kärkkäästi tasavertaista kohtelua maiden välillä valintaprosessin edetessä (Ranska suojeli näin kahta frankofonian liittoon kuuluvaa entisen itäblokin maata). Laajentumisinnon keskellä Ranska halusi myös 1990-luvun loppupuolella pitää kiinni kahdesta Unionia koskevasta vaatimuksestaan: komission vallan vähentämisestä sekä siitä, että Eurooppa-neuvoston äänimäärät uudistettaisiin vastaamaan jäsenmaan populaation suuruuden lisäksi jäsenmaan bruttokansantuotteen määrää sekä paljonko maa osallistuu EU:n budjettiin. Vuonna 2000 järjestetty Nizzan hallitustenvälinen konferenssi yritti mahdollistaa näitä Ranskan EU:lle kohdistamia uudistusvaatimuksia. (Lequesne 2008, 57–61.)

Tiivistetysti, vuoden 1989 jälkeiset tapahtumat (Berliinin muurin murtuminen, kylmän sodan loppu) voidaan tulkita myös EU:n kontekstissa eräänlaisena perittyjen valta-asemien muutoksina, jotka vaikuttivat ratkaisevasti myös Ranskan aseman muutokseen Euroopassa. Itä-Euroopan entiset kommunistiset maat alkoivat itsenäistyä ja ne alkoivat aktiivisesti hakeutua Euroopan Unioniin. Ranskalaisten poliittisten eliittien oli vaikeaa muuttaa ajattelutapaa Ranskan hegemoniasta Euroopassa, vaikka rautamuuri murtuikin. Ranskalaiset hallitukset toisensa perään tekivät selväksi, etteivät pitäneet etenkin maataloustukien täyspainoista jakamista uusille jäsenmaille hyvänä asiana. Ranskalle Eurooppa ja Euroopan Yhteisö olivat aina olleet retorisesti mahdollisuus maksimoida Ranskan kansallista etua, eikä niinkään siirtää kansallista päätäntävaltaa Unionille, mutta tämä tulisi olemaan ongelma, mikäli jäsenmaat lisääntyisivät tulevaisuudessa. (Lequesne, 2008, 60–76.)

2.4. 2000-luvun kasvava etäisyys Ranskan ja EU:n välillä

1950-luvun Eurooppaa ja EU:ta voidaan kuvailla Ranskalle oman kansallisen edun lisäämisen instrumenttina, mutta 2000-lukua ja Ranskan suhdetta EU:hun kuvaa paremmin kasvavan etäisyyden lisääntyminen. Tämä paradoksaalinen suhde on 2000-luvun kuluessa näyttäytynyt Ranskalle epäedullisena esimerkiksi ministereiden tiheän vaihtuvuuden ja presidenttien itälaajentumista koskevan vastahakoisuuden takia (Rozenberg 2013). Kuten jo ylempänä on mainittu, Ranskan presidentit ja muut poliittiset johtajat ovat 2000-luvulla ottaneet strategiakseen vaieta EU-asioista. Tämä vaikeneminen on johtanut siihen, että poliittiset väittelyt myös Ranskan parlamenttien ylä- ja alahuoneissa ovat jääneet vähäisiksi ja näin esimerkiksi kansalle välittyvä EU-tietouskin on vähäistä. Myös Ranskan edustajat Euroopan parlamentissa ovat vähentyneet Unionin laajenemisen myötä. Nämä seikat ovat saattaneet johtaa Ranskassa 2000-luvulla kasvaneeseen euroskeptisismiin, joka on näyttäytynyt muun muassa vuoden 2005 kansanäänestyksen tuloksena. (Rozenberg 2013). Näitä 2000-luvun haasteita avaan paremmin tässä luvussa.

Vuoden 2004 suuri laajentuminen, jossa joukko entisen itäblokin maita liittyi Unioniin, oli Ranskalle kova paikka. Paitsi että presidentti Chirac oli jo alkuvuosisadalla yrittänyt pysäyttää Nizzan konferenssin myötä (ks. edell. sivu) Ranskan suhteellisen vallan pienemistä EU:ssa, joutui Chirac myös myöntymään kompromissiin vuoden 2003 EU:n taloutta, vakautta ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevassa paketissa Saksan kanssa. Nämä kompromissit sekä lisäksi se, että vuoteen 2005 mennessä uusien jäsenmaiden liittyminen oli pienentänyt Ranskan edustajat esimerkiksi Euroopan parlamentissa kolmanneksen. (Grossmann 2007, 984.) Fakta Ranskan suhteellisen vallan pienemisestä tarkoitti myös sitä, että ranskalaisten poliittisten johtajien nostalginen idea ”Pikku-Euroopasta” (12 jäsenmaan Unionista) tai ”Europe puissance” kärsi kovan kolauksen, sillä etenkin suuren Ranskan ”*grandeur*”-linjaa ”Mahtavan Euroopan” kautta olisi näin vaikeampaa toteuttaa. (Drake 2005, Grossmann 2007, Rozenberg 2013).

Ranskalaisten poliittisten eliittien ja johtajien herääminen Ranskan EU-vallan pienemiseen johti myös siihen, että EU-asioista vaiettiin entistä enemmän kotimaan politiikan diskursseissa. Jo ennen vuoden 2004 suurta laajentumista EU-väittelyt parlamentissa olivat suhteellisen köyhiä, mutta senkin jälkeen niitä on ollut entistä vähemmän. Tämä fakta saattoi osiltaan vaikuttaa siihen, että kasvava, latentti eurokriittisyys saattoi kasvaa Ranskassa huomaamatta (Rozenberg 2013, 71–72). Lisäksi, Maastrichtin sopimuksen myötä Euroopassa alkoi syntyä eurokriittisiä liikkeitä, jotka alkoivat rantautua myös Ranskaan (Grossmann 2007, 986-987). Samaan aikaan kansan julkinen mielipide EU:sta alkoi kuulua entistä enemmän, kun median huomio on alkanut kiinnittyä EU:hun enemmän Maastrichtin sopimuksen jälkeen (ibid.).

Euroopassa tuohon aikaan vallinnut retoriikka ”puolalaisesta putkimiehestä” viittasi ikävään sävyyn uusiin jäsenmaitiin, jotka nyt jäseninä ja työmarkkinoiden vapauduttua Maastrichtin sopimuksessa hakisivat töitä muista EU-maista. Yksi ranskalaistenkin pelko oli, että heidän työpaikkansa ja ranskalainen sosiaaliturva olisivat uhattuina, vaikka tutkimukset kertoivat muuta: vuonna 2005, hädin tuskin 0,1% työikäisestä väestöstä oli Keski-Euroopasta muuttaneita. (Lequesne 2008: 75–78.) Ranskalaisten kansanäänestyksen tulokseen vaikuttivat muutkin asiat kuin työpaikkojen menettämisen pelko ja Itä-Euroopan maiden liittyminen EU:hun: euroskeptisyyden nousu ja yksinkertaisesti pelko liberaalien markkinoiden ja globalisaation vaikutuksesta Ranskan talouteen. Vuoden 2005 kansanäänestyksen kampanjoinnin aikana Ranskassa alkoi näkyä myös puoluekentän polarisoituminen Eurooppa-kysymyksen äärelle (Lequesne 2008, 100).

Niinpä vuonna 2005 ranskalaiset vastustivat yhteisen eurooppalaisen perustuslain perustamista toukokuun kansanäänestyksessä, joka kertoo, etteivät ranskalaiset olleet täysin valmiita puhtaasti

federalistiseen unioniin, ainakaan yhteisen EU:n perustuslain osilta jota äänestys vastusti 54,68 prosentilla. Äänestys oli maassa merkittävä ja merkki kasvavasta etäisyydestä kansan ja EU:n välillä, sillä äänestysprosentti kansasta oli lähes 70. Kansanäänestys oli ennen kaikkea manifesti liberaaleja markkinoita ja globalisaatiota kohtaan, mutta myös partisaanipolitiikkaa senhetkistä hallitusta vastaan (Lequesne 2008, Rozenberg 2013). Ei-vastaus kertoi myös luonnollisesti EU:n olevan sellaisenaan riittämätön kansalle ja loi näin kuilun poliittisten, EU:ta korostavien diskurssien ja todellisen maailman välille. Toisin sanoen, poliittiset johtajat eivät onnistuneet tai halunneet onnistua luomaan Unionin itälaajentumisesta tarpeeksi positiivista kuvaa niin, että se olisi välittynyt kansalle (Grossmann 2007, 984). Näin toimiva julkinen mielipide EU:sta saattaa olla yhä syy, miksi Ranskan EU-politiikka voi olla niin vaikeasti ennustettavaa ja paradoksaalista.

Puolueiden jakaantuminen vuoden 2005 kansanäänestyksessä osoitti myös, että vasemmisto ja oikeisto politisoituivat eri kysymysten äärelle: Ranskassa kaksi on voitu huomata EU-vastaisuuden kehittyminen kahdella eri puoluekannalla Maastrichtin sopimuksen jälkeen: vasemmalla ja äärioikealla (Rozenberg 2013). Vaikka EU-vastaisuutta onkin näkynyt vasemmisto-oikeisto-akselilla, on Ranskassa voitu todeta olevan kahdenlaista antiliberaleismia, johon myös euroskeptisyys perustuu. Ensimmäinen antiliberaleismi jakautuu autoritäärisyyden ja kulttuurisen liberalismin ääripäihin, toinen taas globalisaation pelkääjiin ja globalisaation kannattajiin. (Rozenberg 2013, 63–65.)

Vuonna 2005, ranskalainen vasemmisto painotti sosiaalisemman Euroopan puuttumista ja nähtiin jopa ääri vasemmiston kannanottoja, kun taas oikeisto keskittyi vastustamaan kansallisen identiteetin kannalta oleellisia asioita, joka olisi uuden perustuslakiuudistuksen myötä lisännyt liberalismin EU-maiden välillä ja oikeiston mukaan näin tuonut maahan lisää ulkomaisia maataloustuotteita, lisännyt islaminuskon maahanmuuttajien tullessa Ranskaan ja vahvistanut englannin kielen asemaa (Lequesne 2008, 113–114). Kummallakin puolueakselilla ja oikeastaan koko Ranskassa taloudellisella liberalismin oli negatiivinen konnotaatio, joka vaikutti myös kansanäänestyksen tulokseen. Liberalismi puolestaan alkoi julkisessa keskustelussa yhdistyä EU:hun ja siten aloittaa varsinaisen euroskeptismin kehityksen Ranskassa vuoden 2005 jälkeen. (Rozenberg 2013.)

2.5. Ranska EU:ssa vuoden 2005 jälkeen

Ranskasta ei kuitenkaan tullut ainakaan heti vuoden 2005 jälkeen Euroopan euroskeptisin maa, ainakaan Eurobarometritutkimuksen mukaan vuonna 2006: vain 20% piti EU:ta huonona asiana. Vuoden 2008 talouskriisin jälkeen kuva EU:sta saattoi jopa parantua hieman: 19% piti EU:ta huonona asiana. Myös Ranskan poliittiset johtajat ovat aika ajoin jakautuneet EU-teeman suhteen

mielipiteidensä mukaan, mutta lopulta monet poliittiset puolueet ovat selkeän EU-kannan puuttuessa päättäneet vaieta EU-asioista. Ranska ei vielä ole muuttunut EU-vastaisimmaksi maaksi ja luotto EU:n tulevaisuutta kohtaan onkin säilynyt viime vuosina noin 44% prosentissa kansan keskuudessa (vrt. Kreikan vastaava lukema vuodelta 2016: 28% optimistinen EU:n tulevaisuuden suhteen, 70% pessimistinen). (Eurobarometritilastot 2006, 2016.)

2.5.1. Sarkozyn ja Hollanden vuodet: Ranskan EU-linja 2007- 2017

Vuonna 2007 valtaan astunut presidentti Sarkozy (presidenttinä 2007-2012) yritti omalta osaltaan korjata Ranskan asemaa Euroopassa toimien erilaisten kriisien mediaanina, etenkin vuonna 2008 Ranskan toimiessa Eurooppa-neuvoston puheenjohtajanaan (Bickerton 2009). Tämä näkyi kolmella tavalla: Venäjä-Georgia-sodan välikätenä toimisessa, Ranskan ja EU:n itämaiden suhteiden hetkellisenä parantumisenä sekä EU:n taloudellisen vakauden säilyttämisenä finanssikriisin iskiessä vuonna 2008 (Lequesne 2008, 2012). Sarkozyn ajalta muistetaan myös hänen presidentin asemaa korostanut toimintansa: monesti Eurooppa-neuvoston kokouksissa hän itse edusti Ranskaa ministerien sijaan. Lisäksi, Sarkozy kampanjoi jo ennen valintaansa Turkin EU-jäsenyyttä vastaan ja asian ajaminen jatkui myös valinnan jälkeen voimakkaina julkisina kannanottoina. (Rozenberg 2013). Sarkozy yritti Turkin jäsenyyden estämisellä varmasti ennaltaehkäistä Ranskan suhteellisen EU-vallan pienenemistä entisestään, kun itälaajentumisen myötä Ranskankin paikat parlamentissa alkoivat vähentyä (Drake 2005).

Ranskan Eurooppa-neuvoston puheenjohtajanaan toimiminen vuoden 2008 alusta loi Sarkozylle hyvän alustan paitsi toimia Georgian kriisin diplomaattina lentämällä henkilökohtaisesti Moskovaan neuvottelemaan Putinin kanssa, myös tuoda joitain uusia aloitteita EU:n agendalle (Rozenberg 2013). Heti valintansa jälkeen Sarkozy julisti myös, että Ranskan on luotava paremmat suhteet uusiin jäsenmaihin ja piti henkilökohtaisesti huolen, että allekirjoitti kahdenväliset sopimukset jokaisen vuonna 2004 liittyneen uuden EU-maan kanssa (Lequesne 2008, 70). Tämä lämpö uusia jäsenmaita kohtaan kesti kuitenkin vain hetken: vuonna 2009, kun Tšekin vuoro oli toimia Eurooppa-neuvoston puheenjohtajanaan, Sarkozy esimerkiksi esitti huolensa ranskalaisille autonvalmistajille, jotka mahdollisesti voisivat harkita uudelleen strategiaa valmistaa autonsa Tšekissä (Expatica 2009). Toisaalta, puheenjohtajuuskauden siirryttyä vuoden 2008 jälkeen Slovenialle ja sitten Tšekille, oli Ranskan varmasti pakko turvata omalla kaudellaan alkaneet neuvottelut ja tulla jollain tapaa näitä vastaan.

Vuosi 2008 tunnetaan Euroopan lähihistoriassa talouskriisin vuotena, kun Yhdysvalloista alkunsa saanut pankkikriisi rantautui Eurooppaan. Silloin nähtiin myös Ranskan ja Saksan yhteistyön

uudelleenlähenyminen Euroopan finanssikriisin ratkaisemiseksi ja Ranskan halu yrittää näyttäytyä suurvaltana, joka on Euroopassa suuri taloudellinen mahti ja hyöty Euroopalle muun muassa sen Eurooppa-Välimeri-suhteiden hoitamisesta. (Bickerton, 2009). Tuolloinen presidentti Nicolas Sarkozy otti juuri näissä asioissa jälleen aktiivisen neuvottelijan roolia, monestakin eri syystä: hänellä oli hyvät suhteet Yhdysvaltojen presidenttiin George Bushiin sekä Eurooppaan (Lequesne 2008, 70–71). Sarkozy onnistui myös toimimaan yhdessä Angela Merkelin kanssa siten, että EU onnistui kaikesta huolimatta tekemään talouskriisin ratkaisemiseksi konkreettisia pelastustoimia, kuten perustaa Euroopan vakausmekanismin (tätä avataan paremmin luvussa 2.5). Lisäksi, hyvät suhteet britteihin vahvistivat näiden Ranskan ja Iso-Britannian yhteistä puolustus- ja turvallisuusyhteistyötä. (Rozenberg 2013).

Hyvät suhteet britteihin johtivat konkreettisesti vuonna 2010 Lancaster-talossa allekirjoitettuun sopimukseen, jossa Iso-Britannian pääministeri David Cameron ja presidentti Sarkozy allekirjoittivat bilateraalisesta sopimuksen yhteisen puolustuksen vahvistamisesta. Tämä teki eurooppalaista puolustuspolitiikassa mielenkiintoisen käänteen, sillä Ranskalla ja Iso-Britannialla ovat EU-maiden suurimmat puolustusbudjetit, vaikkakin Ranskalla budjetti on pienemmän päin ja EU:lla on jossain määrin aina ollut ongelmia Iso-Britannian suhteen kanssa (Lequesne 2012, Rozenberg 2013). Sarkozyn aikana Ranska liittyi myös uudelleen puolustusyhteisö NATOon, josta oli irtauduttu jo De Gaullen valtavuosina. Sarkozyn diplomatian aikana tätä pidettiin Ranskan puolustuspolitiikan autonomian lisäämisestä, etenkin Yhdysvaltoihin nähden, kun ne kuuluvat samaan yhteisöön. (Lequesne 2013, 48–50.)

Sarkozyn aika Ranskan presidenttinä tuli päätökseensä, kun vuonna 2012 tilalle valittiin suhteellisen niukalla enemmistöllä (51,64 prosenttia) sosialistipresidentti François Hollande. Presidenttikaudelle Hollandella tavoitteita oli ainakin kolme: saada Ranskan talous uudelleen nousuun, valtion alijäämä kuriin sekä isot työttömyysluvut laskuun (Lequesne 2013, 41–44). Vuoden 2008 finanssikriisistä toipuminen vei kuitenkin ison osan maan sisäpoliittisesta päätöksenteosta, mikä näkyi taas vähentyneinä kannanottoina EU-tason päätöksenteossa sekä Ranskan korkeina työttömyyslukuina, joita Hollanden aikana ei saatu merkittävästi laskuun (Bickerton 2009). Hollanden vaikutusta Ranskan EU-politiikkaan ei helpottanut sekään fakta, että sosialistipuolue oli jo kampanjan aikana jakautunut EU-kysymyksen suhteen. Pitkän linjan sosialistipoliitikko Hollande oli puolueen päänä toimiessaan 1997–2008 tottunut toimimaan tässä välikätenä, mikä taas hänen presidenttinä ollessaan heijastui siten, että Hollande saattoi nojautua liikaa EU-asioiden sivuuttamiseen tai niiden kuittaamiseen parantamalla Ranskan sisäpoliittista tilannetta. (Lequesne 2013.)

Valintansa jälkeen Hollande kuitenkin yritti ottaa pragmaattisen EU-linjan. Pääministeriksi valittiin Eurooppa-myönteinen Jean-Marc Ayrault, sekä valtiovarainministeriksi Pierre Moscovici. Jo kampanjan aikana nousi esiin Euroopan talous- ja rahaliiton vakautta koskeva uusi sopimus, joka menikin Ranskan parlamentissa hyvin läpi vasemmisto-oikeisto-konsensuksella vuonna 2012. Ongelmia Ranskan johdolle kuitenkin tuli, kun kotimaista verotusta yritettiin alkaa kiristää: Ayrault halusi pienentää julkisen sektorin menoja ja saada kolmen prosentin tavoite julkisesta alijäämästä kiinni. Toisin kuin Mitterrandilla 1980-luvulla, Hollanden johdolla ei tällä kiristyspolitiikalla ollut samaa puolueen tukea takanaan, ja verotuksen kiristys osui pahasti juuri häntä äänestäneisiin kansalaisiin ja yritysten omistajiin (5,2 prosentilla vuosien 2012-2013 välillä). Perustuslaillinen oikeus perui suuren korotuksen, ja Hollanden kannatus laski: huhtikuussa 2013, vain 31% ranskalaisista pystyi hyväksymään Hollanden hallinnon toimia. (Lequesne 2013, 46.)

Tämän käänteen jälkeen Hollanden yritykset kasvattaa Ranskan kilpailukykyä tuli miettiä harkiten. Hollanden johtajuus sosialistipuolueessa kärsi ja hänen taloudellinen tiukkuutensa sai paljon kritiikkiä aikaan. Ranskan taloudesta puhuttaessa on hyvä muistaa, että sillä on selkeä yhteys euroalueeseen ja ranskalainen talous vaikuttaa maan suhtautumiseen EU:hun. Hollanden oleellisimmaksi EU-kontribuutioksi jäi yrittää parantaa Ranskan taloutta ja tätä kautta parantaa sen johtoasemaa EU:ssa. Toisaalta, Hollande tuki euroalueen reformeja lähinnä passiivisesti eivätkä hänen mielipiteensä muuttaneet lopulta juurikaan Sarkozyn aloittamia uudistuksia. Hollanden kausi oli hyvin erilainen verrattuna edelliseen sosialistipresidentti Mitterrandiin, sillä kansan paine nostaa Ranska jaloilleen oli hyvin suuri ja markkinatalous muuttunut eri suuntaan Hollanden kannattamaan sosiaaliseen talousmalliin nähden (ibid). Ranska, kuten ylempänä on mainittu, joutuu yhä tekemään korjausliikkeitä saadakseen maansa talouden nousuun vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen ja se näkyy myös maan suhteellisen vähäisessä EU-aktiivisuudessa yhä tälläkin hetkellä. Francois Hollanden toimiessa presidenttinä Ranskan taloutta tai työttömyyttä ei nimittäin saatu yrityksistä huolimatta merkittävästi parempaan suuntaan. (Lequesne 2012.)

Näin ollen uudelle presidentti Macronille on jäänyt suuri vastuu nostaa paitsi suuren EU-maan talous, myös osoittaa Ranskan paikka EU:n johdossa. Toisaalta, Ranskassa on viime vuosina voitu huomata kehitys, jossa sisämaan suuri ja noussut työttömyys, terrorismin uhka ja siitä johtuva pelkotila sekä epäonnistunut maahanmuuttopolitiikka heikentävät Ranskan mahdollisuuksia lisätä resursseja muuhun kuin kansallisiin poliittisiin ongelmiin. Tänä päivänä 2010-luvulla Ranskan rooli EU:ssa on yhä näkyvä mutta vallan keskittyessä yhä enemmän itse EU:n toimielimille, on Ranskankin välillinen valta vähentynyt. Ranskalla on kuitenkin Euroopan Parlamentissa yhä 74 edustajaa ja ranskalaisilla on usein sanansa sanottavana esimerkiksi maatalouteen liittyvistä uusista

säädöksistä, sillä maatalous on yhä tärkeä elinkeino Ranskassa. Lisäksi, Ranska on edelleen Euroopan Unionin toiseksi suurin taloudellinen valta Saksan jälkeen.

2.6. Ranskalainen EU-politiikka yhteistyössä Saksan kanssa 2000-luvulla

Ranskalais-saksalaisen ”moottorin” tai ”EU:n johtokoneiston” on katsottu jo EY:n tai EU:n perustamisesta lähtien olevan elintärkeä koko Unionin toiminnan ja kehityksen kannalta. Jo vuonna 1963 perustettu Ranskan ja Saksan välinen Elysée-sopimus edellyttää näiltä kahdelta maalta yhteistyötä ja toistensa konsultaatiota muun muassa EU-asioissa, sekä maiden johtajien on tavattava säännöllisesti sopiakseen yhteistyön linjoista (Ranskan ulkoministeriö). Ranskan motiivit lähteä sopimukseen olivat uskomus Saksan tärkeydestä sekä sopimuksen myötä onnistuva Saksan tietynlainen kontrolli (Lequesne 2013, 43). Ranskalais-saksalainen yhteistyö EU:n johdossa olikin perustamisen jälkeisinä vuosina hyvin saumatonta ja erityisesti Mitterrand-Kohl-parin tehokkuus yhteisen talousalueen ja sisämarkkinoiden kehityksessä oli merkittävä (Grossmann 2007). Sen jälkeen, etenkin rautamuurin murtumisen jälkeen, tämän yhteistyön saumattomuus on rakoillut 1990-luvulta saakka, johtuen etenkin maiden erimielisyydestä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan saralla.

Ranskan ja Saksan yhteistyö on myös siksi kiinnostava aspekti eurooppalaisessa integraatiossa, että integraation taloudellinen hyöty on ollut etenkin Ranskalle vahva intressi, osittain talousmahti Saksan kontrollointikeinonakin. Mitterrandin, Delorsin ja Kohlin yhteistyö vei juuri taloudellista integraatiota valtavasti eteenpäin, mutta Ranskan heittelevä talous on tullut myöhemmin vastaan, esimerkiksi vuoden 2005 kansanäänestyksessä. Ranskan talous on Euroopan tasolla vakaa ja vauras, mutta verrattuna talousmahti Saksaan, on se tavallaan jättänyt Ranskalle ainoaksi mahdollisuudeksi Saksaa myötäilevän vaihtoehdon, mikäli Ranska haluaa säilyttää roolinsa Euroopan johdossa. (Grossmann 2007.) Tämä näkyy yhä tänä päivänä: Ranska kärsii joillain sektoreilla yhä vuoden 2008 talouskriisistä ja heittelevistä suhdanteista, kun taas vauraalla Saksalla ei ole hädän päivää. Ranskan olisi hoidettava oma taloutensa kuntoon, ennen kuin se voi näyttäytyä vahvempana EU:n johdossa.

Ranskan ja Saksan yhteistyötä on viime vuosina kyseenalaistettu, etenkin vuoden 2004 suuren itälaajentumisen jälkeen, niin kuin aiemmin tässä työssä on osoitettu (ks. sivu 15). Ranskalle EU:n johdossa oleminen on myös ollut instrumentaalinen keino toteuttaa omia kansallisia intressejään, mutta myös samalla idea ”vahvasta Euroopasta” (ranskaksi ”*Europe puissance*”) eli Eurooppa maailmanvaltana on nähty Ranskan yrityksenä saada Ranska jälleen merkittäväksi maailman valtioksi, Euroopan johtamisen kautta. (Grossmann 2007.) Ranska ei kuitenkaan pysty johtamaan

Eurooppaa ilman Saksaa, kuten vuosien kehitys on osoittanut: Ranska tarvitsee taloudellisesti vahvaa Saksaa ajaakseen erilaisia uudistuksia EU:ssa, osittain oman taloudellisen heittelehdivän takia. Tässä osiossa kuitenkin ollaan kiinnostuneita erityisesti siitä, miten näiden kahden yhteistyö on 2000-luvulla vahvistunut ja heikentynyt, sekä tulosten analysoinnissa siitä, kuinka Brexit-neuvottelut ovat tähän yhteistyöhön vaikuttaneet.

2.6.1. Tandemin paluu EU:n johtoon: Merkozyn merkitys Unionille

Ranskalais-saksalainen yhteistyö ei ole Euroopan historiassa uusi asia ja sen analysointitapoja ja kirjallisuutta aiheesta on valtavia määriä. Eurokriisin aikana on voitu huomata, että teoreettiset määrittelytavat ja lähtökohdat perustuen normeihin, arvoihin, uskomuksiin ja käytäntöihin pysyivät suhteellisen samana Saksan ja Ranskan välillä. Näitä neljää termiä käytetään myös usein, kun arvioidaan näiden kahden maan pitkäaikaisia riippuvuussuhteita, mutta Schoeller (2018) esittää artikkelissaan näkökulman, että olisiko sittenkin helpompaa analysoida lyhytaikaisia vaikutteita ymmärtääksemme paremmin ranskalais-saksalaisen yhteistyön nopeasti muuttuvia olosuhteita. (Grossmann 2018, 2). Niinpä analyysiin tässä luvussa riittääkin, että analysoin Merkozyn nousua ja tuhoa, oleellimmat yksityiskohdat lueteltuna.

Jacques Chiracin aikana ranskalais-saksalainen yhteistyö eli vaatimattomammin siihen saakka, kunnes Chiracin seuraaja, Nicolas Sarkozy valittiin Ranskan presidentiksi vuonna 2007. Sarkozy, Les Républicains-puolueen oikeistolainen edustaja, pääsikin pian valintansa jälkeen toimimaan vuoden 2008 talouskriisin mediaanina yhdessä Saksan liittokanslerin Angela Merkelin kanssa. Näiden kahden johtajan välisistä neuvotteluista alettiin pikkuhiljaa käyttää lempinimeä Merkozy tai ”Merkozyn koalitio”, perustuen heidän neuvottelutekniikkansa tehokkuuteen tavata kahden kesken ennen EU-maiden yhteisiä huippukokouksia, sekä yksinkertaisesti myös henkilökemioiden kohtaamiseen. (Schoeller 2018, 1–17.) Sarkozy sai tänä aikana myös henkilökuvalleen ja Ranskan johtoasemalle suotuisan aseman talouskriisin välikätenä toimimisessa.

Se kuinka Merkel ja Sarkozy saivat talouskriisin aikana Euroopan jaloilleen niin nopeasti, perustui vain ja ainoastaan siihen, kuinka vahva tahto ja painoarvo näillä kahdella maalla on Euroopan integraatiossa. Ranskalais-saksalainen parivaljakko tapasi kahden kesken aina ennen isoja EU-maiden multilateraalisia kokouksia ja loivat jo ennen muiden maiden liittymistä neuvotteluihin ratkaisupohjia, joita usein käytettiin talouskriisin virallisiin EU-ratkaisuihin. Monesti kritiikkinä kuulee kuitenkin, että Saksan taloudellisen paremmuuden takia ratkaisut saatettiin tehdä Saksan intressit edellä, Ranskan myötäillessä säilyttääkseen EU:n johtoasemansa. Toisaalta, tämä

strateginen ennakolta tapahtuva ennakointi saattoi edesauttaa yhteisymmärryksen syntymistä ja säästää aikaa tiukkoina hetkinä. (Schoeller 2018, 5.)

Ranskan ja Saksan toimivasta yhteistyöstä Sarkozyn kaudella on esitetty kolmea eri vaihtoehtoa selitykseksi sille, kuinka hyvin se toimi vuosina 2007-2012. Ensimmäinen tulkinta viittaisi Ranskan ja Saksan yhteisjohtajuuteen, jossa taloudellisista eroista johtuen Saksalla on enemmän sananvaltaa toimintatapoihin taloudellisessa integraatiossa ja Ranska lähinnä ohjaa tätä kehitystä yhdessä Saksan kanssa. Toisena tapana teoreetikot ovat pohtineet desentralisoitunutta instituutiota, joka toimii ilman komissiota, mutta suurten jäsenvaltioiden eduksi. Kolmantena on esitetty diskursiivisen kaksoisnäytelmän vaihtoehtoa, joka oikeastaan toimii vain, kun kansalliset instituutiot ovat Merkelin ja Sarkozyn kanssa samaa mieltä asioista: päätökset legitimoidaan siis ensin kansallisella ja sitten EU:n tasolla ja tällä haetaan suurempaa hyväksyntää päätöksen taakse. Näitä kaikkia teoretisoituja menetelmiä nähtiin kautta Merkozyn ajan, ja ne todettiin toimivaksi osaksi näiden kahden johtajan tapaa edistää etenkin kriisiaikoina EU-päätöksentekoa. (Schoeller 2018, 4–5.)

Käytännössä nämä teoreettiset aspektit näkyivät kuitenkin Saksan hegemonian vahvistamisena Euroopassa kahdesta syystä. Ensimmäiseksi, Saksan toimintaa on kritisoitu siitä, että nimenomaan Saksa halusi käyttää tätä neuvottelukeinoa edistääkseen omia intressejään kriisitilanteissa ja että Ranska olisi otettu mukaan vain omien intressien läpimenemisen varmistamiseksi, sillä Saksan taloudellinen ja valuuttaan liitetty valta on niin suuri muttei kuitenkaan yksin onnistu kaikessa. Totta onkin, että Sarkozyn aikana Ranskan alijäämä kasvoi ja maa menetti AAA-luottoluokituksensa ja Saksan näin helppo käyttää tätä strategiaansa, jossa se lähtee omien intressiensä pohjalta ottamaan Ranskan mukaan. Näin päästään toiseen syyhyn: Ranskan oli lähdettävä mukaan näihin sopimuksiin esimerkiksi niin-kutsutussa ”Fiscal Compactissa” ylläpitääkseen omaa ideaansa suurista EU-jäsenmaista. (Schoeller 2018, 7-13.)

2.6.2. Hollanden pidättyväinen EU-linja vuosina 2012-2017

Maan poliittinen ilmapiiri näytti uusia puolia yli kymmenen vuoden oikeistohallitsijan jälkeen ja historiallisesti sosialistit saivat ensimmäistä kertaa Ranskan viidennen tasavallan aikana enemmistöpaikat sekä parlamentin ala- ja ylähuoneeseen (Lequesne 2013, 41). Hollanden valinta oli kuitenkin omanlaisensa isku Ranska-Saksa-johtoparille: Hollanden oletettiin jatkavan yhteistyön tiivistä ja vakiintunutta linjaa, mutta toisin kävi: ”moottori lakkasi käymästä”, eikä EU:n kannalta edullisia kompromisseja enää syntynyt (Schoeller 2018, 1). Toisaalta, Hollanden tavoitteena kautensa alussa oli nostaa Ranskan talous jaloilleen mutta tämä saattoi olla ristiriidassa hänen

sosiaalisen talousmallin kannatuksen kanssa (Lequesne 2013, 44). Taloudella on, kuten työssämme olemme huomanneet, suora linkki Ranskan sitoutumiseen euroalueella (ibid.). Siksi Hollanden vaikeudet nostaa Ranskan taloutta heijastuvat myös EU:hun: ranskalaisista vain 31% kannatti Hollandaa vuosi hänen valintansa jälkeen.

Hollanden ja Sarkozyn erot Ranskan EU-linjassa näkyivät taloudellisina erimielisyyksinä jo presidentinvaalikampanjan aikana, sillä EU oli vuoden 2012 vaaleissa läsnä Ranskan taloutta koskevissa debateissa. Hollande halusi oli jo kampanjan aikana eri mieltä Sarkozyn ja Merkelin aluille panemasta European Budgetary Discipline Treaty-sopimuksesta eli niin sanotusta ”finanssipoliittisesta sopimuksesta”. Hollande oli sitä mieltä, että sopimus pitäisi neuvotella uudelleen parempien EU:n kasvukriteerien tekemiseksi, mutta valintansa jälkeen Hollande sekä uusi talousministeri Pierre Moscovici päättivät jättää asian edistämättä, sillä Merkel olisi tehnyt kaikkensa estääkseen tämän Hollanden aikeen ja Ranskan omassakin taloudessa oli alijäämän kuromiseksi paljon tehtävää. Jo vaalikampanjan aikana Merkel tuki virallisesti Sarkozya presidentiksi, mikä saattoi myös vaikuttaa tämän EU:n johtokaksikon jähmeään alkuun. (Lequesne 2013, 45–46.)

Taloudellista näkökulmaa suurempi ero Merkelin ja Hollanden välillä kuvaa mielipide-erot euroalueen institutionaalisessa perustassa. Siinä missä Hollande ei halunnut uudistaa EU:n perussopimuksia siihen suuntaan, että EU:lla olisi enemmän taloudellista valtaa päättää vaikkapa jäsenmaiden veropolitiikasta, Berliini taas näkee asian niin, että instituutioiltaan federaalimpi malli antaisi EU:lle oikeutetumman mandaatin ohjata alueen talouspolitiikkaa. Nämä näkemyserot puolestaan johtunevat legitimitietin oikeutuksen eroista Ranskan ja Saksan välillä, sillä Ranska on perinteisesti kannattanut hallitustenvälisten mallin toteuttamista sekä sitä, että valtaa soveltavilla instituutioilla on legitimitetti (ts. EU-tasolla komissiolla olisi enemmän päätäntävaltaa). Saksa taas legitimoisi ennemmin demokratiaa eli EU-tasolla parlamentin päätöksillä tulisi olla enemmän painoarvoa. Eräs syy myös Hollanden haluttomuuteen uudistaa perussopimuksia Saksan niitä toivoessa löytyy EU-laista: perussopimuksia uudistettaessa jäsenmaiden pitää järjestää niistä kansanäänestys. Hollandelle mahdollinen hävitty kansanäänestys olisi tarkoittanut kärjistäen kasvojen ja kaiken uskottavuuden menettämistä Ranskassa, sillä näin kävi esimerkiksi Chiracille vuonna 2005. (Lequesne 2013, 47-48.) Saksan Merkelillä ei ilmeisesti tuota pelkoa tuolloin ollut: voisiko tämä olla merkki Ranskan aseman laskusuhdanteesta EU:ssa Hollanden kaudella?

2.6.3. Emmanuel Macron: uusi tuuli Ranskan EU-purjeisiin vuosille 2017-2022

Vuoden 2017 toukokuussa virkaan astunut presidentti Emmanuel Macron on suuressa vastuussa Ranskan ja Saksan yhteistyön uudelleen löytymisessä. Macronia on alusta saakka pidetty ”uuden kappaleen aloittajana” näiden kahden maan suhteissa (Grossmann 2018, 2). Voidaan ajatella, että Macron on vahvoilla visioillaan jo hieman onnistunut vahvistamaan ranskalaissaksalaista yhteistyötä EU:n ytimessä, vaikka saattaakin olla, että Brexitin jälkeisessä EU:ssa johtodynamiikat muuttavat muotoaan: vuonna 2019 Brexitin lisäksi EU:ssa käydään muun muassa europarlamenttivaalit, jossa ratkaistaan Macronin LREM-puolueen (La République en Marche) menestys ja näin myös presidentti Macronin uskottavuutta EU:ssa. Tarkastelen kuitenkin ensin lyhyesti, kuinka Macronin valinta Ranskan presidentiksi tapahtui ja millaisia visioita hänellä on EU:n suhteen, sekä kuinka Macronin alkaneella presidenttikaudella yhteistyö Merkelin kanssa on lähtenyt käyntiin.

Macronin, viidennen tasavallan nuorimman presidentin, valintaa ja vaalivoittoa on pidetty jo itsessään merkkipaaluna Ranskan uudelleensitoutumisesta EU:hun ja sen tulevaisuuteen: hän nousi presidentiksi itsenäisenä poliittisen keskustan edustajana, joka rikkoi viidennen tasavallan perinteen jossa presidentit perinteisesti ovat lähinnä poliittisen spektrin vasemmalta tai oikealta (Ishii 2018). Macron voitti toisella kierroksella Front Nationalin, puhtaasti EU-vastaisen puolueen ehdokkaan Marine Le Penin, joten toinen presidentinvaalien kierros voidaankin sanoa käydyn puhtaasti EU-vastaisen ja EU-myönteisen ehdokkaan välillä. Macron oli myös erilainen ehdokas jo senkin takia, että hän oli avoimesti globalisaation ja avoimemman talouden puolestapuhuja, siinä missä ranskalaiset poliitikot on tunnettu enemmän sisämarkkinoiden suojelejoina etenkin talouden saralla (Meunier 2017, 71). Vuonna 2016 hän kirjoitti *Révolution*-kirjassaan, että ”Eurooppa on ainut mahdollisuus palauttaa Ranskan suvereniteetti” (vapaa käänös) ja että Eurooppa on Ranskan paras toiminta-alue kasvavien muuttovirtojen, kansainvälisten terroristiuhkien, ilmastonmuutoksen sekä digitaalisen muutoksen ajassa. (Macron, 2016: 230-231).

Macronia on siis jo virkakautensa alettua pidetty Ranskan transformatiivisena johtajana, kuten esimerkiksi Charles De Gaulle tai François Mitterrand ovat aikanaan olleet (Tiersky, 2018). Macron on myös visioinut Ranskalle vahvaa johtoroolia EU:ssa jo heti valintansa tapahduttua. Hän ilmaisi tämän ensimmäistä kertaa valintansa jälkeen Louvren edessä pidetyssä puheessa toukokuun 7. päivänä 2017, jolloin Macron lupasi puolustaa Eurooppaa ja Ranskaa. Samassa puheessa hän linjasi korjaavansa Ranskan sisäisiä haasteita sekä toivovansa tehokkaampaa ja reaktiivisempaa EU:ta. EU:n suhteen Macronilla on ollut kautensa alusta alkaen visio EU:n syvästä uudistamisesta:

“He has a vision for the profound transformation of the EU into a sovereign, united and democratic Europe that will play a crucial role in the international order.” (Ishii 2018, 87-88.)

Macron ajaa vuonna 2018 Ranskassa isoja ja kunnianhimoisia uudistuksia nostaakseen Ranskan taloutta jaloilleen, ja nämä uudistukset ovat laskeneet hänen suosiotaan kotimaassa. On oleellista muistaa, että Ranskan presidenttien onnistuneisuus EU-asioissa on kuitenkin useimmiten kiinni juuri siitä, millaisen kansan tuen presidentti saa kotimaastaan. Toisaalta Ranskassa on aivan normaalia, että ensimmäisen virkavuoden jälkeen presidentin suosio on alhaisimmillaan: Macronin kannatusluvut olivat syyskuussa 2018 noin 30 prosentin tuntumassa (Bloomberg), ja Hollandella tilanne oli aikanaan lähes sama: presidenttinä vuoden toimittuaan myös Hollandin kannatus oli noin 30 prosentin luokkaa. Ranskan työttömyysluvut eivät ole juuri parantuneet ja Macron itse on myös kuvaillut kautensa alussa Ranskaa ainoaksi Euroopan suureksi teollisuusmaaksi, joka ei ole onnistunut voittamaan massatyöttömyyttä. Talouskasvua ei ole onnistuttu kääntämään nousuun, kun sitä rajoittavat suojeltu talous sekä korkeat julkisen sektorin kulut: jopa 56% ranskalaisesta bruttokansantuotteesta kuluu julkisen sektorin ylläpitoon. Toisaalta, vuonna 2017 tapahtui jonkin verran edistystä sekä työllisyyden parantumisessa että talouskasvussa. Macron on luvannut myös alentaa julkisen sektorin kulut 51 prosenttiin viiden vuoden kuluessa, joka taas olisi suuri saavutus mutta tarkoittaisi merkittävää verojen alennusta kansalle. (Tiersky 2018, 90-91).

EU:n uudistaminen tai integraation tiivistäminen ei kuitenkaan onnistu yksin, ja Merkel onkin odottanut hyvän aikaa ranskalaista vahvaa johtajaa, jonka kanssa toimia. Macronin toive kautensa alussa EU:n suhteen olikin, että siinä missä Ranska tiukentaa verovastuutaan ja pitää huolen talousuudistuksistaan, Saksa tukisi euroalueen tiiviimpää integraatiota, joka pitäisi sisällään euroalueen yhteisen investointibudjetin sekä taloudellisen tukiohjelman euroalueen vaikeuksissa oleville maille. Macron uskoo myös, että syvempi EU:n integraatio palvelee samalla myös Ranskan uudistusten rinnalla maan pidempiaikaisia intressejä, sillä kansallinen suvereniteetti ja maan EU-jäsenyys eivät enää voi olla toisistaan erillään. Macronin uudistukset loisivat myös selkeämmän, eri tahtiin kehittyvän taloudellisen integraation EU-maille: sisemmällä kehällä olisivat euroalueen maat, jotka ovat kansainvälisessä kilpailussa parempia ja ulommalla kehällä muut maat. Nämä kaikki uudistukset ovat riippuvaisia siitä, miten Merkel ja Saksa näihin vastaavat. (Tiersky 2018).

Macronin virkakauden alkaessa yhteistyö Saksan liittokansleri Merkelin kanssa alkoi hyvin, ja lisäksi ranskalaissaksalainen yhteistyö koki uutta puhtia muun muassa esimerkiksi Mesebergin yhteiskonferenssin tiimoilta kesäkuussa 2018. Tämän konferenssin yhteisdeklaraatiossa Ranska ja Saksa sitoutuvat yhdessä edistämään EU-alueen uudistuksia niin euroalueen yhteisbudjetin,

puolustusyhteistyön kuin rajavalvonnan saralla (Mesebergin julistus). Kaikki tämä tapahtui huolimatta siitä, että Macronin kaudella jotkut tutkijat ovat esittäneet vaihtoehdon Ranskan ja Saksan eroavaisuuksista EU:n tulevaisuuden suhteen. EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suhteen Macron on kaavaillut suuren luokan uudistuksia, esimerkiksi EU-alueen yhteistä armeijaa sekä EU:n yhteisiä nopean toiminnan joukkoja.

Näihin uudistuksiin Saksan vastaukset ovat jääneet maan omista sisäpoliittisista ongelmista johtuen hieman laimeiksi, sillä haastavaksi tilanteen on tehnyt muun muassa se, että Saksassa käydyt parlamenttivaalit ja hallituksen muodostaminen veivät aikaa vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla. Lisäksi, Saksassa syyskuussa 2018 käydyt Baijerin osavaltion vaalit on ehditty tulkitsemaan Merkelin uran lopun alkuna (YLE 15.10.2018), kun kristillisdemokraattinen puolue CSU menetti enemmistönsä, joten vielä on vaikeaa sanoa, miten Ranskan ja Saksan yhteistyön käy. Toisaalta jo ennen tätä on huomattu sama ilmiö, mikä Sarkozyn ja Merkelin välillä nähtiin Ranska-Saksa-yhteistyössä: Macron ja Merkel tapasivat muun muassa syyskuussa 2018 Marseillessa ennen presidentti Macronin matkoja kohti Pohjois-Eurooppaa. Tapaamisessa keskusteltiin maahanmuutosta, mikä ei liene ollut sattumaa Marseillen ollessa Ranskan maahanmuuttajien solmukaupunki: Macron tarvitsee muun muassa EU-alueen maahanmuuttoa yhtenäistävälle aloitteelleen sekä EU:n taloudellisille uudistuksille tukea Saksalta (Le Point, 17.4.2018).

Tiivistääkseni tämän pro gradu-työn ensimmäisen osuuden, voin todeta vain, että Ranskan asema Euroopan johdossa on heikentynyt: muun muassa kylmän sodan loppuminen, Ranskan vuoden 2005 kansanäänestys eurooppalaista perustuslakia vastaan, Hollanden heikko aloitteisuus EU-politiikassa sekä Macronin vaikeudet Ranskan sisäpolitiikassa ovat vaikuttaneet siihen, ettei Ranskaa voi pitää vielä EU:n johtomaana. Sarkozyn onnistunut yhteistyö Merkelin kanssa auttoi osittain säilyttämään Ranskan korkeaa profiilia eurooppalaisten silmissä, mutta toisaalta esimerkiksi talouskriisin puhjetessa 2008 Eurooppa näki ennemminkin Merkelin kuin Sarkozyn Euroopan johdossa (Meunier 2017, 63). Lisäksi Sarkozyn Välimeren Unionin perustaminen jäi heikoksi hankkeeksi, ja korkea militäärirooli Libyassa eivät ainakaan parantaneet Ranskan imagoa EU-maiden tasolla. Hollanden kausi jäi väistämättä laimeaksi Ranskan omien sisäpoliittisten ongelmien, kuten korkeana pysyneen työttömyyden takia. Euroopan pakolaiskriisin vuonna 2015 nimenomaan Merkel oli esillä enemmän kriisin hallitsijana. Tällä hetkellä Macronilla on siis paljon tehtävää ja onnistuttavaa etenkin Ranskan sisäisessä taloudellisessa eheyttämisessä, jotta Ranskan uskottavuus parantuu EU:n tasolla.

3. Käsiteanalyysi teoreettisena menetelmänä ja viitekehyksenä

Ennen kuin voimme ymmärtää mitä ovat (poliittiset) konseptit tai käsitteet (tai tässä työssä Ranskan aseman käsite EU:ssa), on löydettävä niille edes jonkinlainen määritelmä. Selvennetäköön myös, että tässä työssä tarkoitetaan samaa asiaa, kun puhutaan käsitteistä tai konsepteista, vaikka pääasiallisesti käytetäänkin sanaa käsite. Tässä luvussa avataan tarkemmin käsiteanalyysia ja sen käyttötapaa aineistoon nähden.

3.1. Käsitteistä

Käsitteiden ja konseptien määrittäminen on äärimmäisen vaikeaa ja kaksijakoista. Helpottaaksemme niiden hahmottamista, voidaan ajatella, että ne voidaan jakaa niin kutsuttuihin yksinkertaisiin ja komplekseihin käsitteisiin. Yksinkertaisiin käsitteisiin luokitellaan vaikkapa ”aurinko”, joka on universaali käsite ja joka on kaikkien toimijoiden tiedossa puhutusta kielestä riippumatta. Kuitenkin, ymmärtääksemme auringon käsitteen meidän tulee tietää ja tuntea muun muassa kuun, taivaan ja tähtien käsitteet, jotta voimme sijoittaa auringon käsitteen oikeaan kategoriaan. Yksikään käsite ei siis ole olemassa omassa tyhjiössään, vaan suhteessa muihin: näin käsitteet muodostavat oman verkostonsa. Tämä käsitteiden verkosto saa merkityksensä vasta, kun ne tunnustetaan yhteisesti jonkin yhteisön tunnustamana. (Koselleck 2002, 20.)

Toinen jaottelu, kompleksit käsitteet saavat taas eri merkityksiä eri yhteisöissä ja eri historiallisina aikoina niiden. Esimerkkinä kompleksista käsitteestä on vaikkapa ”demokratia” tai ”avioliitto”, jotka voivat tarkoittaa samaa asiaa useille, mutta jonka ilmentymät ovat eri kulttuurisesti jaettuna erilaisia. Esimerkiksi demokratia Suomessa on hyvin erilaista Suomessa kuin vaikkapa Venäjällä. Kompleksiset käsitteet vaativat lisäksi taakseen historiaa, jotta voidaan ymmärtää ja oikeuttaa nykyisen käsitteen määritelmä. Tämänhetkisen käsitteen olemassaolo vaatii historian ymmärryksen lisäksi myös kielellistä ilmentymäänsä, joka voi olla muuttunut sen kehittyessä ajassa ja paikassa. Poliittiset käsitteet ovat lähes aina näitä kompleksisia käsitteitä, joten niiden tutkimuksessa on otettava huomioon moninaisia aspekteja ja ulottuvuuksia. (Koselleck, 2002.)

Historiaa ei hahmoteta ilman sosiaalia muodostumia, joiden ”kiteytymiä” käsitteet ovat. Käsitteet voidaankin ikään kuin ymmärtää yhdistävinä tekijöinä kielelle, historialle ja sosiaalisille muodostumille, jotka ovat olemassa ja yhteydessä nimenomaan käsitteiden kautta. Kielen ja historian suhde on ilmiselvää, sillä kielen avulla voidaan kertoa historian tapahtumat eteenpäin. Kielen muodostamat käsitteet ovat aina kehittyneet jossain tietyssä ajassa ja paikassa, jossa sosiaalinen yhteisö muodostaa heille yhteisiä käsitteitä nimenomaan kielen toimien käsitteiden välittäjänä. Ymmärtämättä tietylle ajalle ominaisia, eri kielillä ilmaistuja käsitteitä on mahdotonta

ymmärtää ja tulkita historiaa. Historia, sosiaaliset ilmentymät ja käsitteet kulkevat siis kielen kanssa käsi kädessä. (Koselleck 2002, 20-23.)

3.2. Poliittinen käsitehistoria

Kari Palosen (1997) mukaan politiikan tutkimuksessa tapahtunut niin kutsuttu retorinen käänne on ollut avainasemassa poliittisen ajattelun tutkimuksen muutoksessa. Pitkään vallalla ollut aatehistoria, jossa oltiin kiinnostuneita käsitteen kaukaisista ”juurista”, alkoi vaihtua erilaisten kielellisten suuntausten myötä kohti retoriikan käännettä ja siten kohti käsitehistoriaa. Oleellista on, että 1960-luvun jälkeen myös politiikan tutkimuksessa alettiin ottaa huomioon ”puhtaan ajattelun” sijaan myös kielellinen ajattelu. Käsitehistorialliselle näkökulmalle on oleellista myöntää, että käsitteitä ei voida määritellä matemaattisen tosiksi ja ikuisiksi, vaan käsitteet ovat tietyn ajan ja paikan representaatioita ja suhteiden kuvaajia, vaikkakin suhteellisen pysyviä (Palonen 1997).

Retorisen historiantutkimuksen ja käsitehistorian tutkimuksen raja on kuitenkin hiuksenhieno, sillä käsitteitä käytetään lähes aina retorisisissa ympäristöissä. Palosen mukaan retorinen tulkintatapa mahdollistaa erityisesti sen, että mistä tahansa tekstistä voidaan nostaa esiin toimijoita, argumentteja ja tarkastella niissä tapahtuvia muutoksia historiassa. Käsitehistoria on kuitenkin ehtinyt kehittyä omaksi tutkimusalakseen vuoden 1950 jälkeen, ja eritoten poliittiselle käsitehistorialle olennainen kehitys alkoi vuosien 1972-1992 ilmestyneen teossarjan *Geschichtliche Grundbegriffe*-myötä, jossa näkyy historioitsija Reinhart Koselleckin suuri työ käsitehistoriallisen tutkimuksen ja kielellisen näkökulman edistämiseksi ja tunnustamiseksi eräänlaiseksi menetelmäksi poliittisten käsitteiden tutkimuksessa.

Olellaisesti käsitehistoriaa ovat tutkineet Koselleckin lisäksi kenties tämän hetken tunnetuin poliittisen historian tutkija Quentin Skinner. Myös John Pocockin tuotanto englanninkielisessä maailmassa on myös vaikuttanut jonkin verran käsitehistorian tulkintaan. Tänä päivänä poliittinen käsitehistoria tarkoittaa pääpiirteissään filosofista tutkimusmenetelmää, jossa tutkitaan kielen ja käsitteiden kautta poliittista ajattelua (Heiskanen 2013) ja siitä onkin olemassa paljon tutkimusta. Tutkimusmenetelmänä käsiteanalyysi ei kuitenkaan tarjoa tyhjentäviä tai täydellisiä vastauksia, vaan nojaa ennen kaikkea oletukseen muutoksesta (Heiskanen 2013). Olen tässä pro gradu-työssä erityisen kiinnostunut siitä, mitä elementtejä poliittisesta käsitteestä tulee löytää muutoksen (tässä: Ranskan aseman käsitteen) huomaamiseksi suhteellisen lyhyessä ajassa.

3.3. Reinhart Koselleckin perintö

Käsitehistorian pioneerina on 1960-luvulta alkaen pidetty Reinhart Koselleckia, jonka ansiosta syntyi omintakeinen tutkimusperinne Bielefeldin yliopistoon. Reinhart Koselleck ilmentää kahta tapaa tulkita historiaa: sosiaalista ja käsitteellistä tapaa (Koselleck 2002, 23). Hänen teesinsä käsitehistorian hyväksi on, että sosiaalinen ja käsitteellinen historia eivät sulje toinen toisiaan pois, vaan ovat yhteydessä kielen kautta, sillä kieli nimeää käsitteet mutta ei kuvaa täydellisesti sitä mitä tapahtuu sosiaalisesti. Kielen tärkeys korostuukin siinä, että toimimme kielellisten ilmaisujen kautta ja kieltä apuna käyttäen. Koselleck tunnetaan myös erityisesti hänen kirjoittamistaan käsitehistorian teoksista, joissa hän kiteyttää käsitteet monimielisiksi ”merkityssisältöjen kiteytymiksi”. Koselleckille oli myös olennaista ajatus sosiaalhistoriasta käsitteiden taustan ymmärtämisessä. Koselleckilta käsitehistoriaan on jäänyt myös ajattelu, jossa käsitteiden tyyppin muutos kielissä tapahtuu niin kutsuttuna ”satula-aikana”, jonka kuluessa käsitteet muuttuvat topologisista käsitteistä liikekäsitteisiin, eli käsitteiksi, jotka muuttuvat ajan ja historian vaikutuksista. Saksan kielessä tämä niin kutsutun ”satula-ajan” kehitys oli vuosina 1750-1850. Koselleckin mukaan ”satula-ajan” jälkeen kunkin kielen uudella ajalla käsitteet temporalisoituvat, ideologisoituvat, demokratisoituvat ja politisoituvat kielessä, jonka johdosta ne ovat niin kompleksisia ja ansaitsevat tutkimusta.

Koselleckille tyypilliseen ajatteluun kuuluu myös, että käsitteiden eri ulottuvuudet muuttuvat eri aikaan ja onkin vaikeaa havaita tarkkoja muutoksia niissä, vaikkakin voimme erottaa käytetyn kielen muutoksen käsitteestä ja tutkia sitä käsitteiden muutoksen elementtinä, jäljittäen kielelliset muutokset omaan aikaan ja paikkaan. Näin käsitteitä tutkiessa voimme ilmentää niiden sijoittumista ajan historiassa, kronologisesti. Tästä ilmiöstä puhutaan *temporalisaationa*, ilmiönä joka sijoittaa käsitteen tietylle ajankohdalle historian kulussa (Koselleck 2002, 21). Temporalisaatio tarkoittaa kehitystä historiassa, jossa tiedämme enemmän tänään kuin tiesimme eilen. Jonkin käsitteen nimi voi olla täysin toinen tänä päivänä kuin sata vuotta sitten. Emme esimerkiksi käytä enää sanaa ”automobiili” kuvaamaan autoa. Auton käsite pitää sisällään siis kaikki ne merkitykset, joita se on historiassa saanut mutta joita ei enää välttämättä tarvita kuvaamaan sitä. Voimme kuitenkin koittaa ”ajallistaa” eli temporalisoida käsitteen ”automobiili” noin 1900-luvun alkuun ymmärtääksemme käsitteen merkityssisältöä sen ajan hetkellä. Käsitteitä tutkiessa pitää muistaa, että tämänhetkinen ilmentymä käsitteestä sisältää kaikki sen saamat merkityssisällöt ennen ja nyt, joten ymmärtääksemme sen merkityksiä omana aikanamme, on myös tutkittava mitä käsitteellä on tarkoitettu ennen.

3.4. Quentin Skinnerin käsiteanalyttinen teoria

Quentin Skinner on yksi tunnetuimmista poliittisen historian nykytutkijoista. Skinner on sitoutunut ohjelmassaan tutkimaan erityisesti politiikan toiminnallista konseptiota. (Palonen 1997, 129). Se tarkoittaa sitä, että poliittisia puheita tutkiessaan hän on kiinnostunut *parolesta*, puheakteista, *languen*, kielijärjestelmän sijaan. Olennaista on siis se, että kieli ja lausumat niin kuultuina kuin kirjoitettuinakin ilmaisevat jo tekoja itsessään (ibid.). Skinnerin keskeinen tutkimuksen kohde on siis tiettyä intentiota tekstissä ilmaiseva puheteko. Usein Skinneriä pidetäänkin retorisen käänteen tuojana poliittisen ajattelun tutkimukseen (Palonen 1997, 128). Sen sijaan, että poliittinen teoria olisikin suoraan sovellettua filosofiaa, on poliittinen teoria retorisen käänteen jälkeistä reflektiota poliittisista tarkoituseristä.

Skinnerin retoriikan tutkimustavassa onkin paljon olennaista sovellettavaa myös poliittisiin käsitteisiin, jotka esiintyvät osana poliittisia puheita ja täten osana poliittista retoriikkaa. Skinnerin metodeissa olennaista retoriikassa on ensisijaisesti uskomus J.L. Austinin puheteoriaan, jossa vuonna 1962 julkaistun luentokokonelman ydin voidaan muotoilla väittämällä, että ”jako sanojen ja tekojen välillä ei voi tehdä, vaan kaikki ’sanat’ ovat jo myös tekoja, puheakteja” (Palonen 1997, 131). Kieli ja kielen käyttö siis itsessään ilmaisevat jo toimintaa. Toisin sanoen, skinneriläisessä metodissa olennaista on nostaa teoria käytännön tasolle tutkimalla yksinkertaisiakin tekstejäkin puhetekoina. Kiinnostavinta on löytää tiettyjä intentioita ilmaisevia puhetekoja, pointteja eli merkityksiä kielestä. Kiinnostus on siis eritoten mitä tekijä ilmaisee tietyillä illokuutioilla eikä niinkään mitkä sen seuraukset ovat. (Palonen 1997, 132.)

Pointin eli merkityksen tutkiminen retoriikassa ja käsitteissä ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista, että voisi vain analysoida puheakteja oman tuntuman mukaan. Retoriikassa olennaista onkin suhteuttaa mahdollinen merkitys sen keskusteluyhteyteen, eli sen ’lingvistiseen kontekstiin’ tai aikakauden lingvistisiin konventioihin. Tämä konteksti ei vielä täysin määrää puheaktia, vaan muodostaa toiminnalle eräänlaisen taustan tai kehikon. Voidaan ajatella, että kaikki puheaktit suunnataan aina tiettyyn tilanteeseen sopiviksi ja se vastaa toimijan merkittäviksi koettuihin kysymyksiin. Puheaktin merkitys eli pointti on sitäkin merkittävämpi, mitä profiloivampi tai provokatiivisempi itse puhe on.

3.5. Skinner ja retoriikan tulkinta

Skinneriläiseen retoriikan tutkintaan ja tulkintaan liittyy myös puheaktien retorisen luonteen analysointia. Toimija yrittää puhellaan aina vastata senhetkisiin temaattisiin kysymyksiin, eikä niinkään ratkaista ikuisia, yksiselitteisiä ja ongelmallisia kysymyksiä (Palonen 1999, 40–43). Näin ollen, on olennaista ymmärtää puheaktien tilanne- ja teemasidonnaisia kysymyksiä jotka kunkin toimijan puheaktien taustalla vaikuttavat. Oleellista on ottaa jälleen kerran huomioon etenkin poliittisessa retoriikassa tilanteessa käytetty kieli sekä ajanhetki (ibid.). Tähän toimintamalliin kuuluu olennaisesti myös ymmärtää puheaktit ennemminkin retorisisina siirtoina, eikä niinkään väitteinä joiden pätevyyttä usein arvioidaan sellaisenaan (Palonen 1997).

Skinnerin ajattelumaailman mukaan retoriikan ymmärtämisessä totuuden ymmärtäminen ei myöskään ole niin tärkeää kuin toimijoiden senhetkiset uskomukset ovat. Totuuden tärkeyttä liioitellaan usein retoriikkaa analysoitaessa silloin kun pitäisi ennemminkin tarkastella senhetkistä tilannetta ja siihen liittyviä uskomuksia ja vasta myöhemmin keskustella niiden totuudesta tai seurauksista nykypäivänä. Tärkeämpää retoriikan ymmärtämisessä on ymmärtää tekstin historiallista merkitystä ja historiallista taustaa kuin yrittää ymmärtää absoluuttisia totuuksia ja tekstin historiallisen taustan ymmärtäminen on Skinnerinkin mielestä ehdoton edellytys tekstin ymmärtämiselle. Skinneriläisittäin on myöskin outoa väittää mitään sellaisenaan vääräksi. Tärkeintä on lyhyesti sanottuna ymmärtää kielen käyttö teoiksi jo sellaisenaan, löytää niille lingvistinen konteksti eli kehikko jossa puheaktit tapahtuvat ja ymmärtää ja tulkita historiaa niiden ympärillä, jotka vaikuttavat toimijoiden uskomuksiin ja senhetkisiin totuuksiin, mietteisiin ja mielipiteisiin.

Skinnerin retorinen lähestymistapa poliittiseen ajatteluun on antanut myös käsitteiden muutoksen tutkimiselle monia eri aspekteja. Ensinnäkin, käsitteet ovat ennen kaikkia retorisia ja osana tekstien retoriikkaa. Esimerkkinä tästä hän teoksessaan *Foundations of Modern Political Thought* käyttää modernin valtion retorista abstraktiota. Analyysi modernin valtion käsitteen muotoutumisesta sisältää merkitysanalyttisen ja –poliittisen (semasiologisen) tarkastelun termin käyttötavoista keskiajan Italiasta 1500-luvun Englantiin ja myös nimianalyttisen ja –poliittisen tarkastelun (onomasiologisen) (Palonen 1997).

Ennen analyysia minkään konseptin muuttumisesta konsepti tulee kuitenkin ennen kaikkea tunnistaa. Siihenkin on skinneriläisittäin olemassa kolme kriteeriä, joista ensimmäinen on tuntee käsitteestä käytetty sana ja käyttää sitä oikein oikeassa kommunikaation diskurssissa, sillä normaalisti käsitteellä on nimi, jota käytetään siitä puhuessa (*range*). Toiseksi käsitteillä on viittauksen aste (*range of reference*), jonka mukaan käsite saa tietyn arvon tietyissä diskursseissa ja

sillä on tietty merkitysalue, johon se diskursseissa ylittää. Kolmanneksi tulee osata yhdistää näitä kahta ensimmäistä eli tietää käsitteen merkitys ja sen viittauksen aste eli tuntea käsitteen käytön arvomerkitysten ala (*range of attitudes*). Esimerkkinä tästä Skinner käyttää usein sanaa ”rohkea”. Sitä ei voi kolmannen kriteerin tuntiessaan käyttää esimerkiksi sanan ”valehdella” kanssa, jos tuntee käsitteen ”rohkea” arvomerkityksen alan. (Skinner 1988, 122.)

Nämä kolme kriteeriä käsitteiden tunnistamisesta auttavat myös analysoimaan niiden muutosta seuraavasti: ensimmäisen kriteerin (*range*) mukaan tulee tuntea käsitteestä käytetyn sanan normaalin käytön luonne ja sen historia. Toinen kriteeri (*range of reference*) on tuntea käsitteen korrekti käyttö ja myös merkitysalue diskurssissa voidakseen analysoida sen muutosta. Kolmannen kriteerin mukaan (*range of attitudes*) on tunnettava käsitteen arvomerkitysten ala, jotta sen muutoksen voi tunnistaa.

3.6. Skinnerin metodeilla kohti käsitteen tutkimisen menetelmää

On jo ylempänä todettu, että käsitteet koostuvat monesta eri ulottuvuudesta ja siinä onkin puhtaasti syy, miksi käsitteet ja niiden nimet muuttuvat ajassa ja paikassa (Palonen 1999, 42). Onkin tärkeää pohtia, mikä elementti muuttuu käsitteen kehittyessä. Usein käsitteen muuttumisesta kertoo sen nimen muutos, mutta se on usein vasta käsitteen muutoksen viimeisin aspekti, sillä uuden nimen saamiseksi käsitteen täytyy muuttua suhteensa koko olemassa olevaan ja sitä lähellä olevaan sanastoon, käsitettä käyttävään ja sen tuntevaan sosiaaliseen yhteisöön. Käsitteen muutoksen analyysi ei ole helppoa, mutta helpoimpina muutoksen analysoitavina elementteinä voidaan pitää käsitteen nimen muutosta jonkin ajan kuluessa. Käsitteen muutos on näin sidottu aikaan ja nimeen (ja nimen muutokseen), jotka molemmat täytyy ottaa huomioon analyysissä. (Palonen 1999.)

Kari Palonen toteaa myös, että Koselleckin sekä Skinnerin menetelmät ovat erilaisia, mutta toisiaan täydentäviä: Koselleckin lähestymistapa on ajallisen muutoksen analysointi, kun taas Skinner korostaa retoriikan ja puheaktien merkitystä muutoksessa. Siispä tutkiessamme käsitteiden muutosta on hyvä käyttää kriittisesti vaihdellen kumpaakin ajattelutapaa, sekä Koselleckin että Skinnerin. Toisaalta, Skinnerin ajatukset sellaisenaan sisältävät myös jonkin verran Koselleckilta tuttua historiallisuutta. On siis turhaa ja aikaa vievää käyttää kahta eri käsitteanalyysin tapaa, mikäli kumpikin tapa analysoida pitää sisällään samoja asioita. Näen kuitenkin Skinnerin historiallisen tutkimusotteen sopivan myös nykypäivään ja hänen pragmaattisen otteensa sopivan omaan työskentelytapani sekä tapani ajatella ja tulkita asioita ja ilmiöitä.

Olemme jo ylempänä todenneet, että Quentin Skinner on työllään muuttanut poliittisen historian tutkimusta tutkimalla historiallisen näkökulman kautta käsitteiden muutosta, mutta mitä hyötyä siitä

on tähän työhön? Voin olettaa, että Ranskan aseman käsitettä Euroopan Unionissa Brexit-äänestyksen toteuduttua on järkevää tutkia skinneriläisellä käsitehistoriallisella tulkinnalla, sillä Skinnerin menetot kohdistuvat vahvasti historiallisten tekstien merkitysten löytämiseen. Nyt voin siirtyä konkreettisiin analyysin tulkinnallisiin työkaluihin.

Skinnerin teoksessa *Meaning and Context* (1988) on koottuna yhteen Skinnerin poliittisen tekstin analyysin kulmakiviä. Tärkeintä on heti alkuun ymmärtää jälleen, että poliittisia merkityksiä tutkiakseen Skinner on kiinnostunut paitsi historiasta niiden taustalla, mutta myös metodeista merkitysten löytämiseksi. Tutkijana Skinner on myös pragmaattinen: hän haluaa löytää historian kautta konkreettisia merkityksiä nykyhetken ymmärtämiseen. Tästä esimerkkinä ovat hänen työstämänsä työtavat jo vuodesta 1969 alkaen, jotka pyörivät pääpiirteittäin kolmella akselilla: historiallisten tekstien tulkinnalla, ideologioiden muuttumisen tarkkailulla sekä analyysillä ideologian suhteesta poliittiseen toimintaan jota ideologia edustaa. Skinnerin menetot voidaan tunnistaa tavoissa yrittää vastata viiteen kysymykseen, joihin tekstiä tulkitessaan tulisi löytää tulkinnallisesti mahdollisimman kattava ja monipuolinen vastaus. (Skinner 1988, 7.)

Ensimmäinen näistä kysymyksistä on: ”Mitä kirjoittaja teki tai tekee kirjoittamallaan tekstillä suhteessa muihin olemassa oleviin teksteihin?” Ensimmäinen askel on siis kuvantaa tekstin suhde ideologiseen kontekstiinsa. Tässä palataan jälleen Skinnerin kiinnostukseen Austinin puheaktiteoriasta, jossa kielellä (sanoilla, lauseilla ja niistä muodostuvilla argumenteilla) viedään jotakin eteenpäin, muodostetaan merkitys ja viittaus todellisuuteen. Toisin sanoen, kielellinen ilmaus tekstinä tai puheena jo sellaisenaan voidaan ajatella ilmaisevan tekoa. Tärkeää analysoinnin onnistumiseksi on tuntea tekstin tai puheen ajanhetken konventiot eli relevantit lingvistiset tai ideologiset tekijät, jotka yhdistävät tai erottavat tekstejä eli toisin sanoen osattava sijoittaa teksti tai puhe samankaltaisten lingvististen puheiden joukkoon tai paikantaa se samankaltaisia ideologioita sisältävien joukkoon. (Skinner 1988.)

Austinin puheaktiteorian innoittamana, Skinner siis toteaa, että historiallisen tekstin ymmärtämiseksi ei riitä vain tuntea sen ”locutionary” tarkoite. Sen sijaan, tulee tiedostaa mitä kirjoittaja tai puhuja haluaa tehdä tekstillään tai puheellaan ja ”merkitys” tai ”voima” puhujan takana. Eli merkityksen kannalta tärkeää on tietää, miksi jotakin on kirjoitettu, eikä ainoastaan mitä paperilla lukee. Skinnerin mukaan tämä ensimmäinen tulkinnan askel on tärkeä, koska se on ensinnäkin tekstin historiallisen tarkoituksen elementti: mitä kirjoittaja tarkoitti sanomallaan ja miksi. Toiseksi, tämä selittää kielellisen toiminnan uudelleen sen ideologiselta kannalta, eikä vain ja ainoastaan tietyssä tilanteessa. On siis ymmärrettävä, että vaikka tietyt puheet tai tekstit ovatkin

tiettyyn tilanteeseen kirjoitettuja, voi niissä olla taustalla myös jokin ideologia. Viimeiseksi, tämä sallii tutkia tekstejä niiden uniikissa muodossaan ja täten vähentää väärintulkinnan riskejä. (Skinner 1988, 87.)

Toinen tapa tulkita on löytää vastaus kysymykseen: ”Miten kirjoittaja tarkoittaa tai tarkoitti tekstin suhteessa olemassa oleviin käytäntöihin?” Toisin sanoen, teksti yritetään nyt tulkita paikantamalla se historialliseen käytännön kontekstiinsa, suhteessa tekstin tai puheen ilmestymisen ajan retorisiin käyttötapoihin. Voidaan esimerkiksi miettiä, mitkä ovat poliittiset problematiikat tai relevantit piirteet yhteiskunnassa, joihin kirjoittaja yrittää puheellaan vastata tai joita kirjoittaja yrittää kuvata. Yksinkertaisesti, yritetään vain valaista suhdetta poliittisen ajatuksen ja toiminnan välillä yhdessä tekstissä. Tätä varten on oleellista tuntea historian lingvistisiä rakenteita ja kieltä eri aikakausilta ymmärtääkseen myös senhetkisen lingvistisen kontekstin. Kieli on kuitenkin apuväline eli mediaani, jolla kommunikoidaan. Esimerkkinä olisi erittäin hankalaa vaikkapa tutkia Suomen sisällissodan aikaisia tekstejä, mikäli ei tietäisi käytännön kontekstia (sotaa) ja siihen liittyviä spesifejä termejä, joita on tarvittu sodankäytössä siihen aikaan. Tai toisena esimerkkinä: on vaikeaa tutkia Ranskan vallankumousta edeltäviä tekstejä, mikäli ei ymmärrä vallankumousta edeltäneitä symboleita, joita lukemalla levitettiin kumouksellisia aatteita ja sitä, että juuri nämä tekstit liittyvät vallankumoukseen. Tällä tavoin myös poliittista ideologiaa toteutetaan käytännössä. (Skinner 1988, 11.)

Kolmanneksi tuleekin analysoida ideologioita itsejään vastaamalla kysymykseen: ”Miten puheaktista voidaan tunnistaa ideologiat ja kuinka niitä muodostetaan, muutetaan ja kritisoidaan puheaktissa?”. Näin ollen identifioidaan ideologiat ja selitetään ne auki: ovathan ideologiat olennainen osa poliittisten arvojen taustalla. Poliittista muutosta tunteakseen on siis tärkeää tuntea myös jonkin verran erilaisten poliittisten ideologioiden aikakausia voidakseen tulkita tekstejä. (1988,12). Ideologiat tuntuvat olleen tärkeitä etenkin historiallisia, poliittisia puheita tutkiessa mutta miten tämän kohdan voisi soveltaa tämän päivän puheisiin? Itse ajattelisin, että on tärkeää tunnustaa puhujan taustalle jonkinlainen ideologia (esimerkiksi poliitikolla puoleen kanta taustaideologiana) tai näkökulma. Kukaan meistä ei puhu omaamatta mitään näkökulmaa tai täysin objetiivisesti. Esimerkiksi minä itse puhun suomalaisen, länsimaalaisen, nuoren opiskelijanaisen näkökulmasta. Soveltaisinkin Skinnerin kolmannen askeleen kaikkien tutkimuksessa olevien näkökulmien ideologioiden auki kirjoittamiseksi: laadullisessa tutkimuksessa näen erittäin tärkeäksi tutkimuksen läpinäkyvyyden kannalta, että tiedostetaan jokaisen tulkinnan puolueellisuus. Tulkinta, tekipä sen kuka tahansa, ei ikinä ole neutraalia vaan tapahtuu aina jonkin ideologian ollessa taustalla.

Neljäntenä kysymyksenä kuuluu: ”Mikä on poliittisen ideologian ja poliittisen toiminnan suhde, joka parhaiten selittää tämän ideologian levittymistä ja mitä vaikutuksia tällä on poliittiseen käyttäytymiseen?” Eli yksinkertaisemmin ilmaistuna, kuinka ideologian ja politiikan suhde vaikuttaa käytäntöön. Toisen kysymyksen kohdalla oli vielä kyse yhden tekstin tulkinnasta, tässä siirrytään ideologioiden tasolle ja nostetaan esille niin kutsuttu ”maailman puheaktipotentiaali” vapaasti suomennettuna (1988,14). Ideologioiden tulkinta poliittisella tasolla täytyy ymmärtää joskus sellaiseksi välineeksi, joka muodostaa luonteen toiminnalle. Toisin sanoen, jotkut puheiden taustalla olevat ideologiat ovat rooliltaan sellaisia, että ne voivat auttaa legitimoimaan sosiaalista toimintaa. Tietyt poliittiset termit voivat auttaa myös vallankäytössä, mikäli niitä käytetään puheissa oikein ja oikean ideologian tukena. Käsitteitä onkin oivaa tutkia historialliselta kantilta juuri siksi, että niiden muutos ajan kuluessa voikin olla merkki valtavirtaideologian muuttumisesta taustalla, ja näin kertoa vaikkapa valtasuhteiden muuttumisesta yhteiskunnassa.

Viimeinen, viides kysymys kuuluu: ”Minkälaisia poliittisen ajattelun ja toiminnan muotoja on sidottuna ideologisen muutoksen levittämiseen ja hyväksymiseen?”. Tämä kohta on oleellinen muutoksen löytämisessä, eli kuinka ideologinen muutos saapuu käytökseen ja kuinka siitä tulee ”tavallista” sekä antaa ideologisen ja käytännöllisen työkalun tulkintaan. Viimeinen kysymys nivoutuu osittain samaan neljännen kanssa, joten voitaisiin jopa sanoa, että neljännen kysymyksen analysointi voitaisiin nivoa yhteen viidennen kanssa.

3.7. Ranskan aseman löytäminen käsiteanalyttisellä menetelmällä

Jotta voin jatkaa analyttiseen vaiheeseen, tässä vaiheessa on hyvä kiteyttää kappaleen alkuosuus konkreettisiksi työkaluiksi, joilla aineistoa tutkitaan seuraavassa luvussa. Koselleckin ja Skinnerin aatteet käsitteistä ovat hyviä lähestymistapoja Ranskan aseman ja etenkin presidenttien puheiden tutkimiseen, koska ulkopoliittikan ja EU-politiikan suurimpina määrittäjinä Ranskalle on ollut usein tapana muodostaa jonkinlainen asema virallisissa, ulkopoliittikkaa linjaavissa puheissa. Johdatellen alaluvun 3.6. ensimmäistä kappaletta, voidaan myös muodostaa johtopäätös siitä, että puheet jo itsessään ilmaisevat tekoa ja puhe on siis puheaktin muodossa tämän jonkun tietyn teon ilmentymä. Näin ollen viralliset puheet voidaan tulkita niin, että ne joko itsessään ilmaisevat tekoa tai niillä halutaan saada aikaan teko tai muutos.

Ranskan aseman löytäminen presidenttien puheissa korostuu usein paljonkin, etenkin kun maata asemoidaan Euroopan Unionissa. Tämä perinne on vallinnut Ranskan johtajien puheissa aina: Ranskan käsitys itsestään nousee tärkeimmissä puheissa esille tavalla tai toisella ja käsitteiden tutkimukseen sopivat yllä mainitut oleellimmat asiat. Koselleckin historiallisen ajattelutavan

mukaan, Ranskan EU-aseman käsitteen muodostumiseksi tarvitaan historiaa ja ajallisen muutoksen ymmärrystä, joka Ranskan suhteen löytyy tämän työn ensimmäisestä osuudesta (luku 1 kokonaisuudessaan): Ranskalla on vahva historia koko EU:n tarinassa, joka täytyy tuntea nykytilanteen ymmärtämiseksi. Toiseksi, retoriikan ja puheaktien syvälinen ymmärrys vaaditaan, jotta voidaan sijoittaa käsite (tässä: Ranskan asema) oikeaan kontekstiinsa. Tärkeintä on siis löytää tekstistä niitä elementtejä, jotka auttavat paikantamaan Ranskan asemaa EU-kontekstissa.

Näin ollen uskallan yhdistää myös edellisessä alaluvussa 3.6. mainitut viisi Skinnerin työkalua aineiston analyysin pohjaksi, joita joka puheen kohdalla tulee lyhyesti pohtia. Niistä voidaan muodostaa neljä lyhyttä tutkimusteemaa, neljännen ja viidennen yhdistyessä samankaltaisuutensa vuoksi yhdeksi kysymykseksi:

- 1) Miksi juuri tämä puhe on kirjoitettu ja kenelle se on tarkoitettu? Onko sillä tarkoituksena aiheuttaa jatkotoimenpiteitä?
- 2) Miten käsite sijoitetaan puheeseen ja miten se esiintyy suhteessa tekstin tai puheen muihin oleellisiin teemoihin? Toisin sanoen, kuinka käsite asetetaan tekstiin: missä muodossa ja missä yhteydessä se mainitaan sen esiintyessä tekstissä ja mitä muita elementtejä tai käsitteitä sen ympärille on sijoitettu?
- 3) Mikä voi vaikuttaa käsitteen ilmentymän taustalla (esimerkiksi ideologia tai yhteiskunnan tilanne)?
- 4) Onko käsitteellä suoraa vaikutusta oikeaan elämään ja kuinka sitä on mallattu vallitsevaan tilanteeseen?

Kahta ensimmäistä kysymystä käsittelemme aineiston yhteydessä joka puheen kohdalla lyhyesti kontekstin muodostajana: määrittelen lyhyesti puhetilanteen: puheen ajankohdan, pituuden ja puhetilaisuuden (kysymys 1) sekä kuvailen, miten EU-teemojen ympärillä nähdään Ranskan aseman käsite (kysymys 2). Jokaisen aineiston puheen kohdalla tarkastellaan huolellisesti Ranskan aseman esiintyessä ympäröivät teemat ja aineiston kokonaisuus suhteessa siihen missä Ranskan valtion asema esiintyy, jotta esimerkiksi ympäröiviä tapahtumia osataan sijoittaa käsitteen ilmentymän taustalle (kysymys 3). Aineistoa käsitellessä haetaan tarkoituksellisesti myös muitakin sanoja ja käsitteitä, jotka liittyvät EU:hun, Eurooppaan tai näitä kahta lähellä oleviin käsitteisiin, jotta löydetään ja päästään tutkimuskysymyksen mukaisesti kiinni siihen, miten Ranskan asema Euroopassa muodostuu lähitulevaisuudessa (kysymys 4). Kysymykseen neljä liittyy myös presidenttien puheiden suhde senhetkiseen Ranskan sisäpoliittiseen tilanteeseen, joka voi vaikuttaa

Ranskan EU-politiikan taustalla. Lisäksi yksi osa analyysia kysymykseen neljä liittyen on peilata presidenttien puheita EU-politiikan ajankohtaisiin teemoihin. Tutkimuksen edetessä voidaan huomata varmasti tiettyjä toistuvia teemoja, joita ei välttämättä joka kohdassa toisteta vaan kootaan harkinnan mukaan lopun analyysiosuudessa tematiikoittain yhteen.

4. Ranskan asema EU:ssa Brexitin jälkeen

Ranskan asema EU:ssa on siis ollut EY:n perustamisesta lähtien vahva integraation puolustaja. Mutta Ranskan aseman todelliseksi määrittelemiseksi on oleellista ymmärtää, kuka oikeastaan määrittää Ranskan EU-politiikan painopisteet ja kuinka niitä muotoillaan erilaisissa julkisissa diskursseissa. Niinpä tässä luvussa avataan näitä kysymyksiä, määritellään aineisto sekä kuvaillaan se niiltä kohdilta, joissa Ranska itse näkee toimintansa painopisteet EU:n nykyisessä integraation kehityskulussa.

4.1. Ranskalainen EU-politiikka

Ranskan EU-asemaa ja visiota tästä asemasta määrää oleellisesti aina virassa oleva presidentti, joka on määrätty Ranskan viidennen tasavallan artikloissa 5, 6, 8, 14, 15 ja 52, jotka määrittävät Ranskan presidentin vastuut. Ranskan viidennen tasavallan presidentti on vastuussa Ranskan Eurooppa-politiikasta sekä päätöksien tekemisestä äärimmäisissä konfliktitilanteissa ja etenkin artikla 52 määrää, että presidentillä on valta neuvotella sekä päättää Ranskaa koskevista sopimuksista. (Rozenberg 2018, 20). Esimerkiksi EU:n neuvoston huippukokouksissa Ranskaa edustaa aina presidentti, niin kuin tässä työssä on jo ylempänä mainittu.

Lisäksi, Ranskassa on perinteisesti jo neljännen tasavallan alkuajoista lähtien vallinnut vahvan johtajuuden perinne, jonka oleellisimpana toteuttajana on valtion ylin johtaja eli presidentti. Juuri tämä vertikaalinen hallinnon rakenne on tutkielman kannalta oleellinen: Ranskan presidentillä on valtaa suunnitella ja toteuttaa Ranskan toimia, ja sama pätee myös EU-politiikassa. Toiseksi eniten EU-päätöksissä on vastuuta pääministerillä, joka Ranskassa kantaa vastuun presidentin päätösten toimeenpanosta. Tästä kertoo myös se, että pääministeri on vastaa suoraan Ranskan Eurooppa-asioiden viralliselle instituutiolle, SGAE:lle (*Sécretariat Général des Affaires Européennes*), jota puolestaan johtaa pääministerin EU-asioiden pääneuvonantaja.

Ranskan EU-politiikka on oleellisesti keskittynyt myös virkamiehille SGAE:ssa pienen, korkeatasoisista EU-virkamiehistä koostuvalle piirille, mikä on tiettyjen asioiden jatkuvuuden kannalta hyvä asia, mutta toisaalta jättäen puolueita ja parlamenttia päätöksenteon ulkopuolelle. Ministereitä ja parlamenttia on yritetty saada kiinnostumaan EU-asioista enemmän, mutta heikoin tuloksin. Presidenttivetoinen EU-politiikka ja sen perinne on Ranskassa hyvin vahva ja parlamentin jäsenillä käsissään muita aikaa vieviä aiheita. (ibid.)

Ranskan EU-politiikkaa kuvaa siis parhaiten se, että presidentti on päävastuussa aloitteineen ja visioineen, pääministerin ollessa vastuussa seuraava. Ranskan parlamentin alahuone, Assemblée Nationale linjaa myös aika ajoin EU-asioita, mutta on kuitenkin huomattavan vähäaloitteinen mitä

tulee maan EU-politiikkaan. (Rozenberg 2018, 20-23). Näin ollen voidaan todeta, että aineistona nimenomaan Ranskan presidenttien sopivin aikavälein valitut linjapuheet riittävät suurimmaksi osaksi Ranskan EU-aseman löytämiseksi osana tätä työtä ja sen laajuutta. Tutkimuksen aineiston kannalta esimerkiksi presidentin tai pääministerin EU-neuvonantajan EU-diskurssit voisivat olla kiintoisa ja oleellinen materiaali, mutta tutkimuksen etsiessä laajoja kokonaisuuksia Ranskan aseman käsitteestä, ne päätetään rajata tällä erää tutkimuksen ulkopuolelle. Esimerkiksi presidentin neuvonantajan diskursseja on niiden luottamuksellisuuden takia vaikeaa löytää kattavasti tai luotettavista lähteistä. Lisäksi, presidentti on yhä Ranskan viidennen tasavallan perustuslain mukaan se henkilö, jolla lopulta on viimeinen sana Ranskan EU-politiikkaan, vaikuttipa hänen päätöksiinsä kuka tahansa.

4.2. Aineiston määräytyminen

Kuten ylempänä on mainittu, tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuttu siitä, miten Ranskan asemaa on julkisissa diskursseissa alettu peilaamaan EU-kontekstiin Brexitin jälkeen. Nojaten aiemmin mainittuun teesiin siitä, että ennen virallista äänestystulosta radikaaleja kannanottoja ei Ranskan johtajilta nähty, ranskalaisten EU-puheiden ja EU-foorumien aineisto on päätetty rajata vasta Brexit-äänestyksen, 23.6.2016 jälkeiseen aikaan. Näin ollen tarkastellaan siis kahden presidentin, François Hollanden sekä Emmanuel Macronin puheita aikavälillä 23.6.2017-30.11.2018. Presidentti Macronin puheet löytyvät kaikki presidentinkanslian *Elyséen* verkkosivuilta, kun taas Hollanden puheet eivät ole enää saatavilla samasta lähteestä hänen presiydenttikautensa päätyttyä. Hollanden puheet on haettu henkilökohtaisen kiinnostuneisuuden perusteella muista internetlähteistä, kuten Ranskan diplomatian virallisilta sivustoilta.

Aikavälin päätöspäivä on asetettu tämän tutkimuksen palautuspäivään, jolloin mitä oletettavimmin myös Brexit-neuvotteluissa on päästy niiden viimeiseen vaiheeseen, ja näin tärkeimmät linjaukset on varmasti kuultu myös Ranskan toimesta. Tutkimuksessa otetaan huomioon myös se, että ulkopuolelle jää myös oleellinen vuosi 2019, jolloin Britannian EU-ero todella tapahtuu ja EU:n tulevaisuuden suhteen edessä on muutenkin oleellinen vuosi: komissiolle valitaan uusi johtaja ja Euroopan Parlamentin vaalit käydään keväällä 2019, joten EU:n dynamiikat ja tulevaisuuden linjat voivat muuttua. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan toteuttaa täysivaltaista analyysia: päinvastoin, tutkimuksen on tarkoitus näyttää isojen tematiikkojen suuntaviivoja, joita julkisista diskursseista on selkeästi pääteltävissä ja nähtävissä ja jotka voidaan suoraan tekstistä osoittaa.

Aineiston aikavälin ja valitut puheet valitsin taustaideologialla, että niistä halutaankin löytää jonkun verran toistuvia teemoja. Toiston perusteella voidaan todeta tiettyjen teemojen muodostuvan

Ranskan aseman kulmakiviksi, sillä isojen teemojen toistuminen tarkoittanee myös sitä, että niillä on valtion oman aseman määrittämisen kannalta suuri merkitys, jolloin niiden merkitys korostuu juuri sillä, että tärkeimpiä teemoja on oleellista korostaa eri tilanteiden puheissa, jotka puolestaan osoitetaan aina eri yleisöille viestin tavoittaessa isompaa yleisöä.

Ranskan presidenttien Eurooppa-aiheisia puheita tai deklaraatioita päätin ottaa mukaan yhteensä 16 kappaletta, joita presidentit ovat maksimissaan neljän kuukauden välein antaneet. Vertailun vuoksi oli järkevää ottaa mukaan esimerkiksi sekä Hollandin että Macronin suurlähettiläspäivien puheita (joissa vuosittain linjataan Ranskan ulkopoliittikan tärkeimmät painopisteet) sekä Eurooppa-neuvoston lausuntoja, joissa Ranskan asema esiintyy. Mukana on myös muita molempien presidenttien mandaattien toistuvia Eurooppa-aiheisia puheita, joista Ranskan asema voidaan nähdä. Puheiden sanamäärät on lisäksi mainittu ja pyöristetty sadan sanan tarkkuuteen.

4.3. François Hollandin EU-aiheiset puheet

Tässä alaluvussa tarkastelen François Hollandin Eurooppaa ja EU:ta käsitteleviä puheita. Hollandin ajanjakso jää selkeästi lyhyemmäksi kuin Macronin, sillä ehti olla vain kymmenen kuukautta presidentin virassa Brexit-äänestyksen jälkeen: kesäkuusta 2016 toukokuun 14. päivään 2017 (23.6.2016-14.5.2017). Tältä ajalta on löydetty kuitenkin kuusi oleellisinta puhetta, jossa EU-teemat ja Ranskan EU-visiot ovat läsnä ja joissa on selkeästi erotettavissa Ranskan asema Euroopassa, jakaantuen tasapainoisesti valitulle ajanjaksolle. Mukaan on päätetty ottaa myös Ranskan suurlähettiläspäivien puhe elokuulta 2015, koska se linjaa vahvasti ulkopoliittikkaa ja Brexit-äänestys on ollut jo tiedossa tuolloin. Ajanjaksona puheet kattavat kuitenkin kymmenen kuukauden pätkän siten, että ne jakautuvat pääsääntöisesti maksimissaan kolmen kuukauden välein (paitsi vertailun vuoksi mukaan otettu suurlähettiläspäivien puhe vuodelta 2015).

4.3.1. Suurlähettiläspäivien puhe 2015

Vuoden 2015 Ranskan suurlähettiläspäivien puhe käsittelee laajemmin karkeasti jaoteltuna neljää eri politiikan teemaa: ilmasto, terrorismia, muuttoliikettä ja taloutta. Puhe on noin 7400 sanan mittainen ja EU-teemat liittyvät ennen kaikkea muuttoliikkeeseen ja euroalueen talouteen. Tulevaa Brexit-kansanäänestystä sivutaan lopussa sen verran, että Ranskan kantakin aiheeseen löytyy. Nämä teemat eivät tule yllätyksenä huomioon ottaen, että Ranskassa tapahtui vuoden 2015 tammikuussa vakava terrori-isku ja Pariisissa järjestettiin suuri kansainvälinen ilmastokonferenssi. Lisäksi Hollande tuntui haluavan esiintyä Kreikan talouskriisin jälkimainingeissa merkittävänä mediaanina ja välittäjätahona korostaen puheessaan aktiivisesti Kreikan talouden uudistamistahtoa ja sitä, että

Ranska ei pakottanut Kreikkaa poistumaan euroalueelta (kuten tässä työssä aiemmin on todettu), joten talous voi olla siitä johtuen vahvasti läsnä.

Muuttoliikkeestä puhuttaessa Hollande kääntää puheen maailmanlaajuisesta muuttoliikkeestä Euroopan tasolle ja Schengen-alueelle kohdistuviin laittomiin tulijoihin. Saksan poikkeuksellinen tulijamäärä huomioidaan ja seuraavassa kappaleessa jatketaan kansallisista rajoista puhuttaessa, että Ranskankin täytyy tehdä osansa Euroopan tasolla niin kuin kansainvälisestikin. Hollande toteaa:

*”Ranskan täytyy reagoida muuttoliikkeeseen eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla, humanisuus mukana koskien niitä jotka pakenevat kriisejä, sotia mutta samoin myös sulkeutuneesti, etteivät kaikki muuttoliikkeet sekoitu.”*¹

Seuraavassa puheen kappaleessa korostetaan myös, kuinka Euroopan valtioiden välillä on aiheen suhteen epätasa-arvoa ja että kuinka Ranskan muiden mukana täytyy hoitaa tilanteita Schengen-alueen rajoilla.

Hollande korostaa keskustelleensa muuttoliikkeestä yhdessä Merkelin kanssa tiiviisti ja viimeisin kerta on ollut puhetta edeltävä päivä Hän jatkaa, että molempien maiden sisäministerit ovat tehneet töitä yhteisten suositusten tekemiseksi, jotka Hollande esittelee tämän jälkeen. Ensimmäinen on ehdotus Italiaan ja Kreikkaan sijoitettavista maahantulokeskuksista, joiden tehtävä on erotella turvapaikanhakijat ja muut tulijat. Toinen ehdotus on yhteisestä ja tasapuolisesta turvapaikanhakijoiden määrän jaottelusta ja että Euroopan tasolle tulisi yhtenäistetty turvapaikanhakijajärjestelmä, pitäen sisällään sen, että Euroopan tasolle on perustettava eurooppalaiset rajavalvontajärjestelmät².

Nämä ehdotelmat Hollande haluaa EU:n neuvoston asialistalle ja täytäntöön mahdollisimman pian, joka on viesti suoraan Ranskan diplomaateille Brysselissä. Kiintoisaa on tässä vaiheessa huomata, että Hollande kääntää puheessaan sijamuodon monikon ensimmäiseen persoonaan, me-muotoon, heti kun hän mainitsee puheessaan Saksan kanssa tehtävän yhteistyön. Lisäksi hän mainitsee Ranskan kannan aina ensin, jonka jälkeen Saksa ikään kuin otetaan mukaan näihin Ranskan tekemiin aloitteisiin. Tämä toistuu myöhemminkin Hollanden puheissa ja antaa vaikutelman Ranskasta ensimmäisenä toimijana, Saksan seuratessa perässä, ja että he ovat yhdessä tekemässä parempaa Eurooppaa ja hallinnoimassa suuria Eurooppaa kohdanneita kriisejä. Ranskasta luodaan tällä tavoin eräänlainen aloitteiden tekijä retorisin keinoin.

¹ *La France doit agir au niveau européen et au niveau international, avec humanité, pour ce qui concerne les personnes qui fuient des crises, des guerres, mais également avec fermeté, pour ne pas confondre toutes les migrations.*

² *garde-frontières européens*

Muuttoliikkeeseen liittyen Ranskaa asemoidaan myös kehitysavun suunnannäyttäjänä, sillä Hollande ehdottaa muuttoliikkeen ratkaisuna myös kehitysavun oikein kohdentamista³. Hän korostaa näin Ranskan aloitteellisuutta ja jatkaa, että muuttoliike jakaa Euroopan etelä- ja pohjoisosia, sanoen että täytyy välttää näiden jännitteiden syntymistä :

”Ranska haluaa, että voimme Euroopan komission ehdotelman mukaan luoda rahastoja: Sahelin suhteen kyse on miljardista eurosta kaikkein haavoittuvaisimmille alueille ja sallien näin nuorison jäädä alueelle”⁴.

Euroopan talous on myös samaan aikaan pinnalla: Kreikan tilanteen kohdalla Hollande korostaa, ettei Ranska painostanut Kreikkaa liian tiukkoihin toimenpiteisiin. Ranskan asema nousee jälleen esiin, kun Hollande ensin pohjustaa että talous- ja rahaliiton suhteen on löydettävä uusia perspektiivejä ja mentävä eteenpäin. Hollande ehdottaa euroalueelle myös yhteistä taloudellista hallintoa⁵ ja haluaa Saksan kanssa yhdessä syventää rahaliittoa entisestään. Hollande ehdottaa jälleen kahta uutta suuntaa euroalueelle: ensimmäisenä pankkiunionia ja toisena yhteistä lisäbudjettia euroalueelle, jotta Euroopan kyky reagoida kriiseihin säilyy.

Ranskaa mallataan EU:ssa myös ilmastonmuutoksen korjaamisen suunnannäyttäjänä Pariisin ilmastopöytäkirjan syntymisen ansiosta: *”Ranska on valvonut sopimuksen ehtojen syntymistä”⁶*. Brexit-äänestys mainitaan puheen lopussa lyhyesti yhdessä Ranskan kannan kanssa: *”Ranskan asema on yksinkertainen. Se haluaa, että Iso-Britannia säilyy Euroopan Unionissa.”⁷* Ranskan toive on siis vielä vuonna 2015 ollut selkeä eikä Brexitiä ole toivottu. Muutoin Britannian eroäänestyksestä ei löydy puheen sisältä enempää.

³ *La France veut que nous puissions, comme le propose la Commission européenne créer des fonds : pour le Sahel, il s'agit d'un milliard d'euro, afin d'appuyer les économies des régions touchées par les migrations et de permettre à la jeunesse de ces régions de rester sur place.*

⁴ *La France, qui a des liens solides et amicaux avec l'Afrique, doit en prendre l'initiative en lien avec ses partenaires européens. C'est ce que nous allons proposer.*

⁵ *Alors il revient à la France, toujours à sa place, avec ses partenaires, et notamment l'Allemagne, de proposer et d'aller de l'avant. J'ai évoqué la formation d'un gouvernement économique, pour qu'il puisse avoir justement la force, à la fois de faire respecter les engagements, les règles qui sont admises par tous, mais aussi d'agir dans l'intérêt de la zone euro.*

⁶ *La France a veillé à fixer les conditions...*

⁷ *La position de la France est simple. Elle souhaite que le Royaume-Uni reste dans l'Union européenne.*

4.3.2. Brexitin jälkeinen lausunto

Hollanden puhe 24.6.2016, päivä Brexit-äänestyksen jälkeen on lyhyt (noin 700 sanaa), mutta Ranskan aseman kannalta ytimekäs: englanninkielisessä versiossa Ranska mainitaan kolme kertaa ja puhe on selkeästi Ranskan ja EU:n näkökulmasta kirjoitettu monikon ensimmäisessä persoonassa. Hän pahoittelee puheessa Britannian päätöksen olevan Euroopan kannalta kipeä, mutta korostaa, että Ranska ja EU kunnioittavat päätöstä, viitaten siihen: *“meidän täytyy kunnioittaa sitä”*. Toisessa kappaleessa Hollande jatkaa viitaten Brexitin tuloksen olleen Euroopalle vaarallinen ja että päätös on noussut ekstremismistä ja populismista, jatkaen viitaten Ranskan mielipiteeseen näistä: *“Ranska, Euroopan perustaja, ei tule hyväksymään sitä”*.

Ranskaan viitataan puheen lopussa Euroopan ydinasioiden ja EU:n perusarvojen puolustajana sekä etenkin puolustuksen ja eurooppalaisten rajojen puolustajana:

*”Ranska aikoo olla aloitteellinen ja keskittyä Euroopan oleellisimpaan: alueemme turvallisuuteen ja puolustukseen suojellakseen rajojamme, säilyttämään rauhaa uhkia vasten, säilyttämään investoinnit taloudelliselle kasvulle ja työllisyydelle, implementoidakseen teollisuuspolitiikkaa uuden teknologian saralla sekä energian siirtymäaikana, niin kuin myös verotuksen ja sosiaalisen harmonisaation vakuuttaakseen taloutemme säännöt ja takuut kompatriooteille, ja viimein vahvistaakseen euroaluetta ja sen demokraattista hallintoa.”*⁸

Hollande jatkaa puheessaan kertoen vierailuistaan muiden Euroopan päämiehien luona, etenkin Berliinissä, sillä Euroopan yhtenäisyys riippuu juuri Ranskan ja Saksan yhteistyöstä, joka vaikuttaa Euroopan koheesioon. Tämän lisäksi Ranska esiintyy puheen lopussa erityisessä vastuuroolissa:

*Teen kaikkeni näiden syvien muutosten eteen introversion sijaan, koska Ranskalla on erityisvastuu sen ollessa Euroopan sydämessä, koska se halusi Euroopan, koska se rakensi Euroopan ja koska se on maa joka voi ottaa johdon ja vastuun muista ja koska se on maa joka voi säilyttää maanosamme tulevaisuuden.*⁹

4.3.3. Suurlähettiläspäiväpuhe 2016

Suurlähettiläspäivien puheessa elokuussa 30.8.2016 presidentti Hollande käsittelee Ranskan ulkopolitiikan teemat aiheittain ja itse Brexitiä käsitellään kahdessa alakohdassa. Puheessa on noin 6400 sanaa, joista kuitenkin itse EU-asioita ei käsitellä kuin kuudessa alakohdassa, jotka

⁸ *France will therefore have to take the initiative to focus on the essence of Europe: the security and the defence of our continent to protect our borders, and to preserve the peace, faced with threats, to preserve investments for economic growth and employment in order to implement industrial policy in the field of new technologies and energy transition, as well as fiscal and social harmonisation in order to ensure the rules of our economies and guarantees to our compatriots; finally it needs to strengthen the euro zone and its democratic governance.*

⁹ *“I’ll do anything to make those profound changes and not the introversion, since France has a special responsibility, because it is in the heart of Europe, because it wanted Europe, because it built Europe, because it is a country that can take the lead and take the others and it is the country that can preserve the future of our continent.”*

huomioidaan tutkimuksen fokus muistaen: olen kiinnostunut vain Ranskan asemasta Euroopassa ja EU:ssa. Terrorismi ja Euroopan solidaarisuus on ensimmäinen teema, jossa Ranskaa mallataan muuhun Eurooppaan ja EU:hun. Ranskan asema EU:ssa ei varsinaisesti esiinny sellaisenaan ainakaan Brexitin kohdalla, mutta siihen päästään varsin pian sen jälkeen liittyen vuoden 2015 muuttoliikekriisiin. Lisäksi Hollande esittää Ranskan viisi aloitetta, jotka liittyvät suoraan Ranskan EU-kantoihin ja jotka hän esittää myös tuolloin edessä olleessa Bratislavan huippukokouksessa syyskuussa 2016.

Iso kokonaisuus puheessa on Ranskaa ja eurooppalaisia naapureita kohdannut terrorismi ja jälleen kiitetään eurooppalaisia maita solidaarisuudesta vuoden 2015 iskujen jälkeen:

”Ranska on löytänyt Euroopan kanssa solidaarisuuden¹⁰...”. josta päästään konkreettiseen teemaan: “Tämän jälkeen, olemme jatkaneet työtä eurooppalaisten kumppaniemme kanssa koordinoidaksemme palveluitamme¹¹”.

Me-muodolla Hollande viittaa Euroopan yhdessä tekemään edistykseen terrorisminvastaisessa työssä, mutta yleisesti Hollande avaa Ranskan tekemää terrorisminvastaista työtä muuhun maailmaan enemmän kuin suhteessa EU:hun. Myöhemmin, EU:sta puhuttaessa (Bratislavan huippukokouksessa esitetyt Ranskan viisi prioriteettia) päästään turvallisuuden teemaan Euroopan ulkorajoista ja puolustuksesta puhuttaessa, joihin Hollanden ensimmäinen ja toinen aloite liittyvät. Ranskan asema korostuu siinä, kuinka maa on hoitanut vastuunsa EU:n rajavalvonnan lisäämisessä sekä eurooppalaisesta solidaarisuudesta: *”... on tärkeää, että säilytämme sen (solidaarisuuden) ja kyvyn reagoida, niin kuin Ranska on tehnyt osaltaan, hallitakseen maailman kohtaloa ja omaamme.¹²”* Lausunnon jatko on oleellinen ja mielenkiintoinen: siinä viitataan jälleen kerran eurooppalaiseen historiaan, mutta käännetään suunta kohti konkreettista kehitystä, Euroopan yhteistä puolustusrahastoa:

“Niinpä Euroopan täytyy epäillä kaikkia militäärisiä kykyjään, tarpeellisia talousresursseja ja näin rakentaa strateginen autonomia ja ehdotankin, että voidaan perustaa eurooppalainen puolustusrahasto.”¹³

Seuraavat kaksi aloitetta liittyvät talouteen: Hollande haluaisi kaksinkertaistaa Junckerin suunnitelman ja pidentää sitä etenkin tutkimuksen, koulutuksen, digitalisaation sekä energian infrastruktuurin osilta. Neljäs aloite liittyy vero- ja sosiaalisten asioiden polkemiseen, johon Hollande haluaa muutosta:

¹⁰ *La France a trouvé avec l'Europe une solidarité...*

¹¹ *Alors l'Europe doit se doter de toutes les capacités militaires, des ressources industrielles nécessaires, pour construire son autonomie stratégique et je propose qu'un fonds européen de sécurité et de défense puisse être constitué.*

*”Euroalueella tarvitaan vero- ja sosiaaliaspektin tasapainottamista. Sama valutta ja samat säännöt eivät ole mahdollisia, mikäli ilmenee väärinkäyttöjä jotka estävät todellisen yhteisen talousalueen kehittymistä.”*¹⁴

Hollande korostaa tehneensä työtä lisätäkseen euroalueen taloudellista kapasiteettia, joiden projektit tulee ehdottomasti rahoittaa sen omista varoista. Viides aloite vetoaa eurooppalaisiin nuoriin, joihin liittyen Hollanden mukaan Erasmusta olisi mahdollistettava yhä useammille nuorille ja nuoremmille luotava luottamusta Eurooppaan.

Brexitä käsitellään kahdessa alaluvussa, joista ensimmäisessä Euroopan tulevaisuuden kannalta: tärkeintä on hänen mielestään löytää luottamus Eurooppaan. Hollande käyttää Brexit-äänestystä esimerkkinä siitä, mihin Eurooppaan rantautunut separatismi voi johtaa. Euroopan integraation kannalta se on myös huolestuttavaa:

*”Tämä prosessi (Brexit) aliarvioi Euroopan integraatiota ja voi väijäämättä johtaa eroon ja kansallisten rajojen paluuseen, mikäli emme onnistu pysäyttämään sitä”.*¹⁵

Brexitin ilmaantuessa puheessa toisen kerran Hollande pahoittelee brittien päätöstä mutta viitaten Theresa Mayn pyytämään neuvottelu-aikaan Hollande toteaa:

“...ei ole mahdollista pidentää artiklan 50 asettamaa aikarajaa, joka voisi aiheuttaa epävarmuutta ja epävakautta...Ranskan mielestä kaikki pitää saada valmiiksi vuoteen 2019 mennessä.”

Eroneuvottelut tulee saada valmiiksi vuoteen 2019 mennessä ja Ranskan asema on vahvasti huomattavana tästä, sillä siihen viitataan suoraan yksikön kolmannessa persoonassa, ikään kuin se olisi keskustelussa mukana oleva henkilö.¹⁶

Muuttoliikkeeseen liittyen Hollande viittaa aloittaen Euroopan epäkohdista ja siitä että Eurooppa ei kyennyt hallitsemaan vuoden 2015 muuttoliikevirtaa. Ranskan asema on selkeä sen ollessa yksi rajansa avanneista maista:

”Se (pakolaiskriisi) ajoi joitain maita sulkemaan rajojaan, toisia avaamaan ja sitten toteamaan – mikä oli myös Ranskan asema ja ansainnut tulla kuulluksi alusta lähtien- että olisi pitänyt

¹⁴ *Dans la zone euro, nous avons besoin d'une harmonisation fiscale et sociale. Il n'est pas possible d'avoir la même monnaie, d'avoir les mêmes disciplines s'il y a des distorsions qui demeurent et qui empêchent la construction d'un véritable espace commun.*

¹⁵ *« Ce processus-là mine la construction européenne et conduit inexorablement à la dislocation et au retour aux frontières nationales si nous n'y mettons pas un coup d'arrêt. »*

¹⁶ *”Je sais bien que ce sont des décisions difficiles à prendre pour le Gouvernement de Theresa May. Elle demande du temps, un délai pour préparer la négociation, sans doute, mais le délai d'évocation de l'article 50 ne pourra pas être prolongé au risque de provoquer incertitude et instabilité. Ce qui ne serait ni bon pour le Royaume-Uni, ni acceptable pour l'Europe. Pour la France tout doit être conclu d'ici 2019. C'est le temps que nous devons laisser pour la préparation et surtout pour la négociation. »*

yksinkertaisesti suojella ulkorajojamme, varmistaa Schengenin alueen kunnioitus ja vastaanottaa vain todellista tarvetta vaativat vaikka tämä olisikin ollut rohkea valinta... ”¹⁷

Lainauksesta päätellen Ranskaa ei siis kuultu tarpeeksi vuoden 2015 kriisin kohdalla ja lauseen jatko kiteyttää Ranskan kuulluksi jäämättömän kannan, joka olisi ollut päästää Eurooppaan vain todellista apua tarvitsevat. Hollande jatkaa korostaen Bratislavan huippukokouksen ja Ranskan siellä asettamien aloitteiden tärkeyttä muuttoliikkeen hallitsemisen kannalta.

Euroopan rajoja peilataan myös Ukrainan ja kaksi vuotta sitten tapahtuneen voimannäytön takia, ja Ranskan asemaa korostetaan Saksan kanssa yhdessä Euroopan turvallisuuden säilyttämiseksi: *“Jälleen, teimme aloitteen yhdessä liittokansleri Merkelin kanssa ja panostimme Ukrainan kriisin ratkaisemiseen.”* ¹⁸

Hollande muistuttaa vielä menetetyistä ihmishengistä ja palaa Merkelin kanssa tehtyyn yhteistyöhön, joka auttoi Ukrainan ja Venäjän saamisessa samaan neuvottelupöytään. Eurooppaan tämä liittyy EU-Venäjä-suhteiden kautta ja siten, että Ranska nimenomaan Saksan kanssa on ollut helpottamassa tätä prosessia.

Ranskan asema Euroopassa nousee esiin vielä kehitysapuun liittyen, jossa Hollande korostaa Ranskan tarjoamaa esimerkkiä muille eurooppalaisille maille:

“Turvallisuus on myös kehitystä, ja Ranska tarjoaa siihen osansa, kannustaen myös eurooppalaisia kumppaneitaan tähän, kuten huomattiin etenkin Vallettan tapauksessa viime vuonna sinne tehdyn hätärahaston myötä. Ranskaa ja sen antamaa esimerkkiä koskien vuoteen 2018 mennessä Afrikkaan investoidaan 20 miljardilla eurolla, köyhimpien maiden hyväksi.” ¹⁹

Tämä liittyy oleellisesti myös EU:n kautta tehtävään terrorisminvastaiseen sekä muuttoliikkeeseen liittyvään työhön, sillä myös EU:n prioriteeteissa on (tarkemmin EU:n globaalistrategiassa), että niihin juurisyihin puututaan: usein kehittyvien maiden apu auttaa haavoittuvien maiden kehitykseen ja tätä kautta vähentää esimerkiksi muuttoliikettä.

4.3.4. Jacques Delorsin yhdistyksen 20-vuotisjuhlapuhe

Hollande puhui Euroopasta vuoden 2016 marraskuussa (6.10.2016) Jacques Delorsin instituutin 20-vuotisjuhlilla aiheenaan Ranskan eurooppalainen visio, josta on jo pääteltävissä otsikon perusteella, että Ranskan eurooppalainen visio on vahvasti näkyvässä. Puhe pitää sisällään noin 4700 sanaa.

¹⁷ *Il a conduit certains pays à se refermer, d'autres à s'ouvrir, pour ensuite constater -et c'était la position de la France, elle méritait d'être entendue dès le départ- qu'il fallait tout simplement, mais c'était déjà un choix courageux, protéger nos frontières extérieures, assurer le respect de l'espace Schengen, pour accueillir ceux qui devaient l'être et raccompagner ceux qui n'avaient pas de droit à pouvoir prétendre vivre en Europe et le faire dignement, de le faire solidairement et de le faire efficacement.*

¹⁸ *Là-encore, nous avons pris l'initiative, avec la chancelière Angela MERKEL, nous nous sommes investis pour tenter le règlement de la crise ukrainienne.*

¹⁹ *Mais la sécurité c'est aussi le développement, la France y apporte son concours et mobilise ses partenaires européens, ce fut le cas notamment à La Valette, l'année dernière, avec la création d'un fonds d'urgence. Mais s'agissant de la France, qui doit dans ce domaine montrer l'exemple, d'ici 2018 c'est 20 milliards d'euros sur 5 ans qui auront été investis en Afrique, au bénéfice des pays les plus pauvres.*

Puhe on osoitettu juhlayleisölle ja Ranska mainitaan puheessa 11 kertaa. Puheen pääteemoiksi voitaisiin sanoa nousevan Bratislavan konferenssin tärkeimmät teemat ranskalaisesta perspektiivistä, jotka ovat etenkin eurooppalainen historia, puolustus, talouden kasvu sekä Euroopan omat rajakontrollit.

Puheen alussa Hollande nostaa esille historiallisen viittauksen Iso-Britannian päätöksestä ja kertoo, että Iso-Britannian pääministeri David Cameronin kanssa käydyissä väittelyissä hän muistutti Cameronia siitä, että De Gaulle ”*taisteli vuosia, ettei Iso-Britannia pääse yhteismarkkinoille*”²⁰ jatkaen, että vasta Pompidoun aikana Britannia voitiin vastaanottaa Eurooppaan. Hollande muistuttaa toiseenkin otteeseen Ranskan historiasta Euroopan integraatiossa:

*”Ranskan kaltainen maa, joka on osallistunut täysin Euroopan historiaan ja rakentamiseen, on maa joka pitää kiinni poikkeuksellisuudestaan ja erikoisuudestaan... idea on sama, että Ranska ja Ranskan idea voidaan löytää Euroopassa uudelleen.”*²¹

Mitä tulee Ranskan eurooppalaiseen visioon, sen puolesta Hollande esittää Euroopalle erilaisia prioriteetteja, joista ensimmäinen on Euroopan tehtävä suojella. Hollande muistuttaa Ranskan oman puolustuksen vahvuudesta, jolla on pitkä perinne ja kapasiteetti puolustautua ulkopuolisilta voimilta ja jolla on ”*taatusti strateginen autonomia Euroopassa*”. Hän jatkaa:

*”Olen varma, että Ranskan suurin palvelus Euroopalle on kontribuoida siihen, että voisimme yhdessä voittaa puolustukseen ja turvallisuuteen liittyviä ongelmia. Saksa on kehittynyt tässä ja se on tärkeää. Ei myöskään ole Britannian eroon liittyvä asia, etteivätkö he voisi myös osallistua tähän prosessiin.”*²²

Tällaiselle argumentille löytyy tekstistä pian syy: ”*Terrorismi on osunut Ranskaan mutta myös Eurooppaan...*”

Suojelulla viitataan eurooppalaisten rajojen valvontaan ja terrorismilla Ranskaa vuonna 2015 kohdanneeseen terrori-iskuun, joka vaikuttanee jälleen kerran tiukentuneella halulla suojella eurooppalaisia rajoja.

Ranska mainitaan myös puhuttaessa Euroopan kasvusta sekä työttömyydestä ja näin ollen Euroopankin prioriteeteissa tulee muistaa taloudellinen kasvu. Loppupuolella myös eurooppalainen identiteetti mainitaan ja annetaan Ranskan tuki Junckerin parlamentissa vuonna 2016 pidetylle

²⁰ ...*Général de Gaulle s'était battu pendant des années pour que la Grande-Bretagne ne rentre pas dans le marché commun.*

²¹ *Un pays comme la France, qui a participé pleinement à l'histoire et à la construction européenne, est un pays qui est attaché à ce que son exception, sa singularité - certains appellent cela l'identité, je ne suis pas sûr que ce soit la bonne formule - mais en tout cas à l'idée même de la France, que l'idée de la France puisse se retrouver dans l'Europe.*

²² *Mais je suis conscient que le service le plus grand que la France peut rendre à l'Europe est de contribuer à ce que nous puissions ensemble bâtir des éléments communs de défense et de sécurité. L'Allemagne a évolué sur cette question et c'est très important qu'elle ait pu le faire. Ce n'est pas parce que les Britanniques ont décidé de sortir qu'ils ne doivent pas être associés à ce processus.*

Euroopan tilan puheelle. Jälleen kerran Brexit mainitaan Euroopan historiallisessa kontekstissa puheen lopussa mutta lähinnä sen puolesta, että EU säilyy yhtenäisenä neuvottelulinjassaan. Ranskan kanta mainitaan lyhyesti: ” *se mitä Ranska tekee, yhdessä kumppaneiden kanssa ja jättäen komissiolle neuvottelurauhan, on mukana puolustamassa ideaa Euroopasta.*”²³ Lopussa viitataan vielä lyhyesti Delorsin integraation puolesta tekemään työhön. Puheen alussa ja lopussa on siis kiintoisa viittaus historiaan ja siihen, kuinka britit ovat päättäneet jättää EU:n kaikista historiallisista seikoista huolimatta.

4.3.5. Versaillesin päämieskokouksen lausuma

Versaillesissa pidetyssä Italian, Espanjan ja Saksan valtion päämiesten kanssa pidetyssä noin 1000 sanan puheessa 6.3.2017 Hollande osoittaa toimittajille tulevan epävirallisen päämieskokouksen prioriteetit. Hollande asettaa Brexitin jälkeiselle Euroopalle tavoitteita, joita on kolme: turvallisuus, Euroopan taloudellinen kasvu sekä yhteinen puolustus. Yhteisestä turvallisuudesta puhuen Hollande maalaillee yhteisen puolustuksen nimeen sekä Euroopan ulkorajojen suojeluun. Hän mainitsee myös, että ” *meidän tulisi käsitellä pakolaiskiistan kysymys arvokkaasti varmistaen vapaa liikkuvuus mutta taistella riskejä ja uhkia vastaan, etenkin terrorismia.*”²⁴ Talouden suhteen hän haluaa edistää Euroopan kasvua ja työpaikkojen luomista. Hän vetoaa yhteisen puolustuksen nimeen ja korostaa etenkin Afrikan kehityspolitiikkaa sekä Euroopan roolia Lähi-idän konfliktien ratkaisussa. Lisäksi hän mainitsee Euroopan roolin Ukrainan tilanteen ratkaisussa ja kiittää Merkeliä yhteistyöstä.

Ranska sanana mainitaan puheessa kerran, yhdessä muiden tapaamiseen osallistuneiden valtioiden kanssa ja osana Euroopan historiaa: ” *historiansa, taloutensa, demografiansa kautta... näiden maiden täytyy olla voima Euroopalle, antaakseen impulssia välttämättömille liikkeille.*”²⁵ Se, että Ranska mainitaan juuri tässä viittaa yhteiseen jaettuun historiaan, demografiaan ja jaettuun vastuuseen. Hollande antaa myös joitain ideoita Euroopan tulevaisuuden kehittämiseksi, vaikka puhuukin yhtenäisyydestä: ” *yksimielisyys ei tarkoita yhtenäisyyttä*” ja ehdottaa etenkin rahaunionin ja talouden suhteen eritahtista integraatiota 27 jäsenmaan kesken. Lopuksi hän muistuttaa Euroopan olevan ennen kaikkea arvoyhteisö, jossa jaetaan idea vapaudesta, arvokkuudesta ja solidaarisuudesta.

²³ *...ce que la France va faire, bien sûr en lien avec nos partenaires et en laissant la Commission faire ce travail de négociation, c'est défendre une conception de l'Europe.*

²⁴ *Nous avons commencé à le faire pour que nous puissions traiter dignement la question des réfugiés assurer la libre circulation mais aussi lutter contre les risques et les menaces, je pense notamment au terrorisme.*

²⁵ *...par leur Histoire, par leur économie, par leur démographie ont la responsabilité de tracer la voie, non pas pour l'imposer aux autres mais pour être une force au service de l'Europe, pour impulser des mouvements indispensables.*

Ranskan kolmas tavoite on Euroopan yhteisen puolustuksen edistäminen ja arvot kaikkialla maailmassa, johon liittyy Afrikkaan suunnatut toimet ja mantereiden kehitys. Hollanden mukaan Euroopan tulee osallistua myös Lähi-idän konfliktien ratkaisuun, jota ”*olemme yhdessä Angela Merkelin kanssa tehneet etenkin Ukrainan kriisin ratkaisussa*”. Hollande vetoaa Euroopan kykyyn puolustaa etenkin taloudellisia intressejään maailmassa, joka ei voi olla liian protektionistinen.²⁶

4.3.6. Hollanden viimeinen Eurooppa-neuvoston kokouksen lausuma

Hollanden viimeinen, 1800 sanan lehdistötilaisuuden puhe 29.4.2017 lopettaa tutkimuksen kannalta mielenkiintoisesti Hollanden osan aineistosta, sillä Neuvostossa käsiteltiin Ison-Britannian lähtöä EU:sta ja jäljelle jäävien 27 jäsenmaan asemaa. Ranskan asema on selkeästi puheessa erotettavissa moneen otteeseen. Hollande korostaa puheessaan paljon euroaluetta ja Britannian menettämiä etuja heidän jättäessään Unionin: samat edut eivät kuulu enää Britannialle, kun he jättävät Unionin. Ranskan ja Saksan välinen yhteistyö esiintyy puheessa myös harvinaisen monta kertaa verrattuna aiempaan aineistoon.

Ranska mainitaan ensimmäistä kertaa puheessa aloitteentekijänä EU:ssa: ”...*Ranska on tehnyt ratkaisevia aloitteita, vaikkei kuitenkaan yksin vaan usein Saksan kanssa.*”²⁷ Näillä aloitteilla Hollande tarkoittaa pakolaiskriisiä, Euroopan rajojen suojelua ja yleistä turvallisuutta ja korostaa, ettei Euroopan yhteisessä puolustuksessa ole koskaan tehty yhtä paljon edistystä kuin näiden viimeisten kuukausien aikana. Hollande muistuttaa Euroopan roolista ja Ranskasta tässä kehityksessä: ”*Ranska, yhdessä Saksan kanssa, on aina ollut mukana EU:n suurissa kehityskuluissa.*”²⁸ Tässä on selkeästi Ranskan aseman paikka: Hollanden mukaan Ranska on aina ollut mukana Euroopassa. Kehityskuluilla Hollande viittaa ennen kaikkea pankkiunioniin, mikä on luonnollinen jatkumo edellisen kappaleen euroalueen suojelua painottavalle teemalle. Hollande mainitsi aiemmin yhden lauseen verran, että EKP on tärkeä osa Euroopan ja Ranskan taloudellisten heilahtelujen tasapainottajana.

Hollande jatkaa tämän jälkeen puheessaan monikon ensimmäisessä persoonassa viitaten Ranskan ja Saksan aloitteellisuuteen EU:n sisäisten ongelmien, etenkin Schengen-alueen sekä

²⁶ *Elle doit participer au règlement des conflits au Moyen-Orient, elle doit prendre sa part - c'est ce que nous avons fait aussi avec Angela Merkel - du règlement de la crise en Ukraine. Elle doit aussi défendre ses intérêts, notamment commerciaux dans le monde avec une conception qui ne peut pas être le protectionnisme, qui ne peut pas être non plus le libre-échange sans condition.*

²⁷ *La France a pris des initiatives, pas seule d'ailleurs, souvent avec l'Allemagne mais qui ont été décisives.*

²⁸ *...c'est la France, avec l'Allemagne, qui a été toujours dans notre histoire à l'origine de grandes étapes pour l'Union européenne.*

ranskalaissaksalaisen Ukrainaa koskevan aloitteen suhteen. Ranskan ja Saksan yhteistyö oli Hollandin mukaan oleellinen Minskin sopimuksen neuvotteluissa ja Hollande kiittää myös yhteistyötä Merkelin kanssa hieman myöhemmin, kun hän puhuu Euroopan edistyksestä kansainvälisellä tasolla. Hollande jatkaa myös: ”...me olemme pystyneet taistelemaan merkittävästi myös ilmastomuutosta vastaan siihen pisteeseen, että Eurooppa oli yksi Pariisin sopimuksen ensimmäisenä ratifioineista”²⁹ muistuttaen vielä näin Ranskan suuresta roolista Pariisin ilmastokonferenssin järjestämisessä. Puheessa mainitaan Ranska ja EU lyhyesti vielä kerran ja kiitetään Eurooppaa Ranskan aloitteiden mahdollistajana myös kansainvälisellä tasolla. Eurooppaa kiitetään myös joustavuuden mahdollistamisesta Ranskan budjettivajeen tavoitteiden saavuttamisessa, sillä näin Ranska vältti talouskuripolitiikan talouskriisin aikoina.

4.4. Emmanuel Macronin EU-aiheiset puheet

Presidentti Macron on ehtinyt tutkimuksen palauttamiseen mennessä olla presidenttinä 18 kuukautta, jolloin on luonnollisempaa, että hän on ehtinyt Brexit-neuvottelujenkin edetessä olemaan aktiivisempi EU-rintamalla. Tutkimusajankohdalta 14.5.2017-30.11.2018 on löydetty yksitoista EU-aiheista puhetta, jotka on saatu suoraan presidentin omilta nettisivuilta rajaamalla haun ajankohdan mainittuun ajanjaksoon, rajaamalla hakutulokset kohtaan ”déclarations/discours” eli deklaraatiot tai diskurssit sekä valitsemalla aihepiirin ”Europe” eli Eurooppa. Hakutoiminnon tekemällä löytyy useampiakin puheita kuin tutkimukseen valikoituneet: analyysiin on päätetty ottaa mukaan selkeästi sellaiset, josta on löydetty Ranskan aseman lisäksi EU:n tulevaisuutta tai visioita sisällään pitäviä puheita. Alle 1000 sanan puheita ei niiden lyhyiden takia kannata ottaa huomioon, joten mukana on yli 1000 sanan puheita, joissa selkeästi esiintyy Ranskan näkemys itsestään tai Ranskan tila Euroopassa.

4.4.1. Virkaanastujaiset

Macronin virkaanastujaispuheessa 17.5.2017 on noin 1400 sanaa ja se pidettiin juhlallisesti taidemuseo Louvren aukiolla Pariisissa. Ranskan asemaa maailmassa ja etenkin Euroopassa mallinnetaan kahdessa kohtaa yleispiirteisesti. Ensimmäisessä kohdassa asettelu on selkeä: ”Maailma ja Eurooppa tänä päivänä tarvitsee Ranskaa enemmän kuin koskaan.”³⁰ Tuore presidentti mainitsee Euroopan toisen kerran ”instrumenttina”:

²⁹ ”... réchauffement climatique à tel point que l'Europe a été l'une des premières à ratifier l'accord de Paris et a été motrice pour aboutir à ces accords.”

³⁰ *Le monde et l'Europe ont aujourd'hui, plus que jamais, besoin de la France.*

*”Meillä (ranskalaisilla) on suuri rooli: korjata maailman suunta ja valvoa vapauden puolustamista. Tämän tehdäksemme tarvitsemme tehokkaampaa ja demokraattisempaa Eurooppaa, sillä se on voimamme ja suvereniteettimme instrumentti.”*³¹

Eurooppaa ja EU:ta ei puheessa muutoin mainita mutta se on aineiston kannalta mielenkiintoinen, sillä huomattavissa on De Gaullen ajalta lähtien havaittua Ranskan ajattelua omasta suuruudestaan sekä lisäksi Euroopan mainitaan hyvin suoraan olevan nimenomaan Ranskan vallan instrumentti. Macronin alkupuheesta asti on nähtävissä Ranskan asetelma suurena ja voimakkaana Euroopan maana.

4.4.2. Ranskan ja Saksan yhteinen neuvostodeklaraatio

Macronin ensimmäisen Eurooppa-neuvoston jälkeisessä yhteispressitilaisuudessa 23.6.2017 Merkelin kanssa on 1300 sanaa. Macron kiittää alussa Merkeliä yhteisestä pressitilaisuudesta ja heti ensimmäisessä kappaleessa vetoaa Ranskan ja Saksan *”yhteiseen ääneen, jotta Eurooppa voi edetä”*, jatkaen seuraavaksi, että tämä yhteinen ääni on *”enemmän kuin Euroopan symboli”* haluten jatkaa tätä perinnettä, jonka Kohl, Mitterrand ja Delors ovat osoittaneet voimakkaaksi Euroopan historiassa. Konferenssin pääaiheet käsittelevät Euroopan ajankohtaisia teemoja: maahanmuuttoa, puolustusta, terrorisminvastaista työtä, kauppaa sekä ilmastoa. Macron varmistaa, että jokaisen teeman kohdalla *”Saksa ja Ranska ovat työskennelleet yhdessä eurooppalaisen vision toteuttamiseksi, sillä se on tänä päivänä yhteinen hyvämmme.”*³²

Macron muistuttaa myös Ranskan ja Saksan yhteisestä sitoumuksesta ilmastoon, terrorisminvastaiseen työhön ja merkittäviin EU:n puolustusyhteistyön edistysaskeliin, joka on *”sallinut meidän luoda eurooppalaisen puolustusrahaston, joka on konkreettinen edistysaskel ja merkittävä Euroopan puolustukselle resurssimme yhdistämällä”*.³³ Muuttoliikkeeseen ja pakolaisiin liittyen Macron ei korosta Ranskan asemaa sellaisenaan, mutta maalailee yleisesti monikon ensimmäisen persoonan muodossa, että Eurooppaan tarvitaan solidaarisuutta ja turvapaikanhakijoiden prosessien nopeuttamista. Macron lopettaa vielä mainiten Kreikan, joka ei ole neuvostossa ollut esillä mutta jonka suhteen ministerit ovat tehneet töitä, niin niin kuin Ranska

³¹ *Nous avons un rôle immense : corriger les excès du cours du monde, et veiller à la défense de la liberté. C'est là notre vocation. Pour ce faire, nous aurons besoin d'une Europe plus efficace, plus démocratique, plus politique, car elle est l'instrument de notre puissance et de notre souveraineté.*

³² *...l'Allemagne et la France ont travaillé ensemble au service de l'ambition européenne parce que c'est bien cette coopération qui est aujourd'hui notre bien commun.*

³³ *...qui nous a permis d'obtenir la création d'un Fonds européen de défense. Sa mise en place sera un progrès concret et significatif pour l'Europe de la défense en mettant en commun nos ressources.*

ja Saksakin: ”*olemme (Ranska ja Saksa) täysin sitoutuneita tähän aiheeseen ja olemme puhuneet Angela Merkelin kanssa aiheesta paljon.*”³⁴

4.4.3. Suurlähettiläspäivät 2017

Macronin ensimmäisessä suurlähettiläspäivien puheessa (29.8.2017) on noin 11200 sanaa ja Ranska-hakusanalla (France) löytyy 77 osumaa, Eurooppa-hakusanalla (Europe) 90 osumaa, Unioni-sanalla (Union) 10 osumaa. Tällä asetelmalla voisi luulla, että Ranskan asemaa EU:ssa muotoillaan paljonkin, mutta todellisuus on toinen: 17 sivun puheesta voidaan rajata aineisto kuuden sivun osuuteen, jossa selkeästi on nähtävissä Ranskan asema tai sen aloitteet Euroopan Unionissa. Ranskan asemaa EU:ssa käsitellään ensin suojelevan Euroopan kautta ja Eurooppa on oikeastaan Ranskalle oman suvereniteetin väline, joka puheen alkuvaiheessa huomataan. Suojelevan Euroopan alle mahtuu neljä aloitetta, joita on Macronin mukaan Saksan kanssa suunniteltu. Toiseksi, Macron käyttää kaksi Eurooppaa sivuavaa kappaletta myös muuttoliikkeen (etenkin Pohjois-Afrikan) sekä euroalueen tiivistämisen teemoihin. Avaan seuraavissa kappaleissa näitä Ranskan asemaa esille nostavia argumentteja.

Puheen alussa Macron kiinnittää huomion Ranskan asemaan maailmassa ja etenkin siihen, kuinka hän on päättänyt muuttaa Ranskan roolia Euroopan valtioiden keskuudessa sekä vahvemmaksi maailmassa. Viesti suurlähettiläille on:

”Teidät nimitetään näin Ranskan muutoksen suurlähettiläiksi, kantamaan viestiä vahvemmassa, avoimemmasta, kiinnostavammasta Ranskasta joka paikassa, jossa Ranska voi kantaa multilateralismin, poliittisen dialogin sekä kriisien ratkaisemisen liekkiä.”

Macron esittää kolme akselia jossa Ranskan täytyy toimia vahvana: sen omassa turvallisuudessa, itsenäisyydessä koskien suvereniteetin uudelleen määrittämistä mukaan lukien eurooppalaisen suvereniteetin, sekä sen vaikuttamisen joka kulkee käsi kädessä universaalien yhteisten hyvien asioiden puolustamisessa. Tämän työn kannalta kiinnostavin akseli on Ranskan suvereniteetti Euroopassa, johon päästään hyvin selkeästi myöhemmässä vaiheessa: *”Ranskan paikka, jossa rakentaa valtaa ja antaa oikea vastaus nouseville haasteille, on Eurooppa.”*³⁵

Macron muistuttaa korostaneensa tätä eurooppalaista kunnianhimoa jo kampanjansa aikana ja jatkaa, että antoi tälle idealle todellisempaa pohjaa virkaan astuttuaan vierailemalla pian Berliinissä.

³⁴ *Et la France et l'Allemagne sont donc pleinement engagées ensemble sur ce sujet et nous nous sommes beaucoup parlé aussi avec Angela Merkel de ce sujet.*

³⁵ *Pour la France, le lieu où construire les outils de notre puissance et apporter la juste réponse aux défis qui se présentent, le lieu de notre souveraineté aujourd'hui c'est l'Europe.*

Macron korostaa, että Ranskan ja Saksan välinen yhteistyö ”ei ole vastaus kaikkiin ongelmiin, mutta ehto alkaa ratkaisemaan niitä ja sen jälkeen vakuuttaa eurooppalaisia kumppaneita.”³⁶

Macron kertoo, että Berliinissä hän esitteli suojelevan Euroopan suunnitelman, joka koostuu neljästä akselistasta: työntekijöiden suojelemisesta, eurooppalaisesta turvapaikanhakijajärjestelmän uudistamisesta, kauppapolitiikan ja strategisten investointien kontrolloimisesta sekä eurooppalaisen puolustusyhteistyön kehittämisestä.

Macron korostaa Ranskan aloitteellisuutta Euroopan suhteen myös talouden ja koulutuksen saralla:

*”Ranska on tehnyt myös ehdotuksia vahvistaakseen talous- ja rahaliittoa sekä vahvistaakseen sosiaali- ja veropolitiikan konvergenssia Euroopassa, edistääkseen EU:n parempaa identifiointia joka laskevat nuorten varaan etenkin kulttuurin saralla, mutta myös syventääkseen Eurooppaa joka puolustaa ja vahvistaa eurooppalaista muuttoliikepolitiikkaa sekä edistää todellista ympäristö- ja energia-Eurooppaa.”*³⁷

Macron jatkaa, että Euroopan pitäisi löytää kunnianhimo uudelleen vastatakseen näihin haasteisiin kertoen, että näitä teemoja hän aikoo edistää tavatessaan eurooppalaisia kumppaneita seuraavien viikkojen aikana. Brexitin noustessa esiin Macron ei suoraan asemoi Ranskaa suhteessa Iso-Britanniaan, vaan puhuu me-muodossa viitaten ”meillä” eurooppalaisiin. Hän esittää Brexitin teeman takia pohdittavaksi kahta asiaa. Ensinnäkin, Euroopan sisämarkkinoita eheyttämiseksi EU:n pitäisi olla ”kunnianhimoinen ja suojeleva”. Tätä varten Euroopan tulisi olla innovatiivisempi ja uskaltaa edetä talouden saralla nopeammin niiden kesken jotka uskaltavat, ilman että muut maat estävät niiden taloudellista kehitystä. Yksi argumentti eritahtisen taloudellisen integraation puolesta on: *”Meidän pitää poistua siitä kehyksestä, että edettäisiin tulevaisuudessa 27 :n voimin tai ei ollenkaan tai 19 voimin tai ei ollenkaan.”*³⁸. Eurooppalaisista aiheista puhuessaan Macron nostaa esille myös Ranskassa käyttöön otettavat kansalaisyhteiskunnat, jotka *”auttavat kansalaisiamme pohtimaan Euroopan tulevaisuutta”*.

4.4.4. Sorbonnen ”Aloite Euroopalle”-puhe

Macron esitti 26.9.2017 kuuluisan puheensa Euroopan tilasta (State of Europe) Pariisissa, Sorbonnen yliopistolla. Puheessa on noin 10600 sanaa. Koska puheen aihe käsittelee Eurooppaa ja sen tulevaisuutta, ei ole tarvetta rajata Ranskan asemaa koskevia argumentteja EU:ssa kuin

³⁶ *J'ai entrepris de lui donner corps dès mon entrée en fonction en me rendant à Berlin et en faisant de cette alliance, de ce socle, entre la France et l'Allemagne, non la réponse à tous les problèmes, mais la condition de possibilités de commencer à les régler pour ensuite convaincre l'ensemble de nos partenaires.*

³⁷ *La France fera ainsi des propositions pour renforcer l'Union économique et monétaire, renforcer la convergence de nos politiques sociales et fiscales, permettre une meilleure identification de l'Union européenne aux idées qui comptent pour la jeunesse, notamment en matière culturelle, mais aussi pour approfondir l'Europe de la défense, renforcer la politique migratoire européenne, avoir une véritable Europe du climat et de l'énergie.*

³⁸ *Nous devons sortir d'un cadre contraint où il faudrait avancer demain à 27, ou rien, à 19 ou rien.*

hakusanojen ”Ranska” (France) ja Euroopan Unionin (”European Union”) perusteella. Macron esittää puheessaan kuusi suvereniteetin avainkohtaa, jotka ovat oleellisia Euroopan tulevaisuuden ja menestymisen kannalta: nämä avataan lyhyesti kappaleen tässä osassa, sillä ne ovat Macronin linjapuheen ydin ja näin ollen, myös Ranskan intresseissä Euroopassa. Lisäksi, hän esittää niihin kahta konkreettista ratkaisua sekä puheen loppupuolella hän kuvailee Ranskan ja Saksan yhteistyötä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ensimmäinen haaste liittyy Euroopan puolustukseen ja siihen, ettei Yhdysvaltojen sitoumus Eurooppaan ole enää sama, kyberuhkien ollessa samaa aikaan uusi haaste Euroopassa. Euroopan itsenäinen puolustus tulee säilyttää Naton operaatioiden lisäksi. Pysyväälle rakenteelliselle yhteistyölle annettiin tuki ja eurooppalainen puolustusrahasto perustettiin kesäkuussa 2017 tähän tarpeeseen. Macronin mukaan Euroopan pitäisi silti tehdä enemmän: niinpä hän ehdottaa Euroopalle yhtenäisempää strategisen puolustuksen joukkoja sekä eurooppalaista interventioaloitetta tämän kehittämiseksi. Näiden toteutumiseksi tarvitaan syvää muutosta, jonka Macron avaa ensin Ranskassa tapahtuvaksi ja jatkaa, että ensi vuosikymmenen alussa EU:lla tulisi olla yhteinen interventiojoukko, yhteinen puolustusbudjetti sekä toimintasuunnitelma. Macron tahtoo, että Eurooppa pystyy suojelemaan itseään terrorismilta sekä ilmastonmuutoksen tuomilta uhkilta.

Toinen haaste liittyy Euroopan suvereniteettiin ja siihen, että rajoja pitää voida kontrolloida säilyttäen eurooppalaiset arvot. Macron haluaisi nähdä EU:n yhteisen turvapaikanhakijajärjestelmän syntyvän, jotta solidaarisuus jäsenmaiden keskuudessa kasvaa. Ranskan asema nousee tässä aiheessa esiin Macronin itse tekemissä aloitteissa liittyen eurooppalaisten maiden väliseen solidaarisuuteen:

”Solidaarisuus ja tehokkuuden tuki alkaa jokaisen meidän työssä. Siksi Ranskassa, minä olen lanseerannut suuren reformin turvapaikanhakijoiden käsittelyyn... Ranska on aloittanut tekemään tätä itse ja sitä minä haluan nähdä myös Euroopassa”³⁹

Macronin kolmas avain Euroopalle on sen ulkopolitiikka ja kumppanuus etenkin Afrikan suuntaan. Euroopan ulkopolitiikan prioriteetit tulisi olla Välimeren ja Afrikan suunnilla, koskien etenkin alueiden nuorison työllistymistä, ilmastonmuutoksen vastaista työtä sekä teknologisten vallankumousten etenemistä. *”Haluaisin nähdä Afrikan partneruuden olevan yleinen eurooppalainen projekti.”* Tämän suhteen Macron ehdottaa yleisen veron asettamista kehitysavulle.

³⁹ *This solidarity and care for effectiveness begins with the work of each of us. That is why, in France, I have launched a vast reform to better handle refugees; increase resettlements within our country; speed up asylum procedures, I drawing on the German model; and be more efficient in necessary returns. France is already beginning to do itself what I want to see for Europe*

Neljäs avain liittyy globaaleihin muutoksiin sekä taloudelliseen siirtymäaikaan, jossa Eurooppa on Macronin prioriteettina, jossa Euroopan tulisi olla pioneeri tehokkaassa taloudellisessa siirtymässä. Ranskan asema mainitaan kappaleessa lähinnä ruokahuollon kohdalla, jossa lyhyesti Macron kuittaa EU:n maatalouspolitiikan olevan ”*tabu Ranskassa*”.

Viides ratkaisujen avain on eurooppalainen suvereniteetti digitaalisessa teknologiassa, joka heijastuu myös talouden uuteen aikaan. Macron haluaa Euroopan olevan johtava digitaalisen kehityksen edelläkävijä, ehdottaen myös digitaalisten sisämarkkinoiden syntymistä. Eurooppalaiseen verotukseen liittyen Macron ehdottaa verotasa-arvoa, jota Ranska on kumppaniensa kanssa alkanut tukemaan talousministerien tasolla, siten että tähän löydettäisiin ratkaisu. Kuudes, viimeinen avain käsittelee teollisuuteen ja rahaliittoon liittyvää taloudellista valtaa, jotta Eurooppa pystyy kilpailemaan taloudellisesti esimerkiksi Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa. Ranskalla on Macronin mukaan erityinen vastuu ja maa toimii jo talouden suhteen suunnannäyttäjänä:

*”...siksi Ranska on jo aloittanut reformejaan jotka ilmoitin, ja hallitus on nyt toteuttamassa niitä... Ranska on tekemässä muutoksia, olemme muuttamassa maamme kuvaa, mutta teemme niin eurooppalaisella visiolla.”*⁴⁰

Ranskalla on Macronin mukaan vastuu taloudellisissa reformeissa, mutta myös yhteisiä sääntöjä ja instrumentteja tarvitaan: parempaa talouden koordinoitua ja yhteistä euroalueen budjettia ehdotetaan tässä kohtaa.

Macron jatkaa puhuen Euroopan yhtenäisyydestä, jonka ytimessä on aikanaan ollut ranskalaissaksalainen yhdentymisen. Hän vetoaa jälle eurooppalaisen solidaarisuuden puolesta. Lisäksi hän tarjoaa kaksi konkreettista ratkaisua esittämiinsä aiheisiin: ensimmäinen on eurooppalaisia yrityksiä koskevan verotuksen säätely ja toinen on nivoa eurooppalaista sosiaalipolitiikkaa yhteen jopa niin, että eurooppalaiset maat ottavat mallia toisistaan. Kun Macron maalaa Euroopan tulevaisuutta, hänellä on vuoden 2024 Euroopalle kaksi perustavaa pilaria. Ensimmäinen niistä on demokraattiset arvot sekä oikeusvaltio. Toinen näistä on sisämarkkinat, jotka jatkavat yhä edelleen Euroopan vahvuutena ja vaurauden lähteenä. Ranskaa ei tuoda tässä esiin omalla nimellään ja perspektiivi on enemmänkin Macronin oma visio tässä kohtaa, eikä niinkään Ranskan.

Ranskan asemaan Euroopassa päästään puheen toisella puoliskolla enemmän. Macron esittää oman näkemyksensä Ranskan historiasta Euroopassa:

⁴⁰ *To achieve this, we must all assume our responsibilities, which is why in France we have begun unprecedented reforms – I had announced them, and the government is now implementing them... We are making reforms, we are changing the face of our country, but we are doing so with a European ambition*

“Aikaa, jolloin Ranska on päättänyt Euroopan puolesta, ei ole ollut olemassakaan, paitsi muutamien väärin luulevien nationalistien fantasiamaailmassa. Aika jolloin Ranska etsi vastauksia Euroopalle on saattanut olla olemassa, mutta se ei ole sitä mitä haluan tehdä. Mutta aika jolloin Ranska tekee ehdotuksia liikkuaakseen eteenpäin Euroopan ja jokaisen niin toivovan eurooppalaisen kanssa, on palannut...”

Macron jatkaa korostaen, että Ranska ei halua pakottaa ketään, vaan se ja hän ottavat vastuun aloitteiden tekemisestä ja niiden eteenpäin saattamisesta. Puheen loppupuolella hän vetoaa yksi kerrallaan eurooppalaisiin kumppaneihinsa. Ranskalaisaksalaisesta yhteistyöstä on puheessa erinäinen oma kappaleensa, jossa Macron ehdottaa Saksan suuntaan uutta kumppanuutta jonka juuret ovat Elyséen sopimuksessa. Macron julistaa, että maat muodostavat uuden Elyséen sopimuksen vuonna 2018, kun sopimuksen 55. syntymäpäivää juhlistetaan. Hän jatkaa eurooppalaisesta visiosta puhuessaan, että hän etsii yhdessä eurooppalaisten johtajien kanssa sitoumuksia Eurooppaan: sama visio jaetaan Espanjan, Portugalin, Belgian, Hollannin ja monien muiden kumppanien kanssa. Macron vahvistaa tavanneensa 22 kollegaansa Euroopassa tätä visiota vahvistaakseen.

Ennen siirtymistään loppupuolen yleispiirteisiin toteamuksiin Euroopan tilasta, Macron vahvistaa vielä Ranskan aseman aloitteentekijänä Euroopassa:

”Ranskan aika tehdä aloitteita on palannut, joten minä olen tekemässä niille jotka haluavat suvereenin Euroopan, perustuen niille aloitteille joita olen maininnut: halun yhtenäiselle, erinäiselle, demokraattiselle Euroopalle...”⁴¹

4.4.5. Joulukuun 2017 Eurooppa-neuvoston puhe

Vuoden 2017 joulukuun Eurooppa-neuvoston yhteisessä, noin 1700 sanan puheessa Ranskan ja Saksan pitämässä pressitilaisuuden puheessa (17.12.2017) mainitaan Ranska vain kerran, mutta enemmän viitataan Ranska-Saksa-yhteistyöhön ja kiitellään Merkelin aloitteisuutta. Macron viittaa puheessaan myös ensimmäiseen tapaamiseen liittokanslerin kanssa. Ranskan kannalta kiinnostavat teemat kulkevat lyhyesti puolustuksen ja maahanmuuton ympärillä, mutta lyhyestä puheesta ei löydy muita varsinaisia Ranskan asemaa ja EU :n tulevaisuutta koskevia kohtia. Macron korostaa, että Brexit-tematiikan lisäksi Eurooppa-neuvostossa onnistuttiin pitämään 27 jäsenmaan yhtenäisyys, yhteismarkkinoiden yhtenäisyys, yhteisten sääntöjen kunnioitus sekä että ”meidän

⁴¹ *”France’s time for making proposals has returned, so I will be making proposals to everyone who shares this desire for a sovereign Europe, based on the central objectives I have mapped out: the desire for a united, differentiated Europe, for a democratic Europe supporting the conventions initiative, for launching in the next few weeks a group for the refoundation of Europe. This group will include representatives of each participating Member State and will involve European institutions.*

täytyy nyt ylläpitää näitä samoja aiheita.”⁴² Seuraavassa kappaleessa hän korostaa, että vaikka Euroopassa ei olekaan nyt kriisiä ratkaistavaksi, on tärkeää valmistella tulevaisuutta ja sitä varten on ”*ystävyyden ja yhteistyön Ranskan ja Saksan välillä*”. Sen jälkeen hän kiittää liittokansleria työn laadusta ja maiden välisestä suhteesta.

Macron nostaa puolustuksesta puhuessaan esiin pysyvän rakenteellisen yhteistyön toimintakartan, joista on edeltävänä päivänä sovittu. Macron muistuttaa omasta aloitteestaan, joka on strategisen suunnitelman jatkaminen, jotta yhteisen eurooppalaisen puolustuksen saralla voidaan jatkaa eteenpäin. Hän iloitsee myös yhteisen eurooppalaisen kulttuurin konkreettisista saavutuksista, joita ovat Erasmus-ohjelman vahvistaminen, eurooppalaisten yliopistojen kehittäminen sekä yhteinen tutkintojen tunnistamisjärjestelmä.⁴³ Hän muistuttaa, että iso osa ehdotelmista on tehty yhdessä Saksan kanssa, mutta samaan aikaan näitä oli myös valmisteltu etukäteen liittokansleri Merkelin kanssa, Sorbonnen diskurssi huomioiden. Macron muistuttaa vielä ensimmäisestä vierailustaan Berliiniin, jossa Ranska ja Saksa asettivat yhdessä neljä teemaa suojelevalle Euroopalle: puolustuksen, muuttoliikkeen, kauppapolitiikan uudistuksen, sekä laittoman työn sääntelyn.

4.4.6. Euroopan Parlamentin ”Euroopan tila”-puhe

Macronin puhe 20.4.2018 Euroopan parlamentissa on osa sinne kutsuttujen Euroopan johtajien pitämiä ”State of Europe”-puheita, jotka käsittelevät EU:n tilaa nyt ja lähitulevaisuudessa ja jotka osoitetaan parlamentin jäsenille mutta myös kaikille eurooppalaisille. Ranskan presidentti puhui noin 3600 sanan verran Euroopasta kahden eri suuren vision sekä viiden erilaisen Euroopan suvereniteettia edistävän avainaiheen voimin. Ranska-sanalla puheesta löytyy kuusi osumaa, kun taas hakusanalla ”Europe” löytyy 66 osumaa. Macronin puheen kaksi Euroopan tilaa koskevaa päälinjaa liittyvät Euroopan demokratiaan sitoutuneisuuteen sekä eurooppalaisen solidaarisuuden tarpeelle. Koska Macron on aiemmissa puheissaan alleviivannut näitä kahta päälinjaa samalla tavoin jo moneen otteeseen tämän työn aineistossa, en avaa niitä suuremmin tässä. Macron linjaa myös neljää eri suvereniteetin osa-aluetta, joita pitäisi Euroopassa edistää. Nämä ovat muuttoliikkeen solidaarisuus jäsenmaiden kesken, digitaalinen veropolitiikka, talous- ja rahaliiton uudistaminen, eurooppalainen suvereniteetti (jaettuna ilmaston, puolustuksen, terveyden ja ruoan sekä digitaalisen suvereniteetin alakohtiin).

⁴² *Nous avons su sur ce sujet maintenir l'unité des 27, l'intégrité du marché unique et le respect de nos règles communes, et nous veillerons dans la deuxième phase à maintenir ces mêmes principes.*

⁴³ *”Nous avons aussi réalisé hier un progrès décisif en matière d'éducation avec des engagements clairs et concrets, le renforcement d'Erasmus, qui sera une priorité du prochain budget européen, le développement d'universités européennes, une vingtaine d'ici 2024, et le lancement d'un processus de reconnaissance mutuelle des diplômes de l'enseignement secondaire. »*

Ranska nousee esille ensimmäisen kerran eurooppalaisesta demokratiasta ja sen tilasta puhuttaessa. Macronin pääargumentti on, että “eurooppalainen malli ei ole abstrakti tai vanhentunut”, mutta tuleva vuosi on oleellinen demokratian kannalta useiden tulevien vaalien takia. Tämän takia väittely tulee tehdä elävämmäksi ja Ranskassa ollaankin juuri aloittamassa kansalaiskonsultaatiot, jotka Macronin mukaan tukevat juuri tätä tavoitetta. Macron toteaa myös ilahtuneensa, että “muut jäsenmaat ovat liittyneet tähän aloitteeseen”, joka antaa kuvan Ranskasta aloitteentekijänä.

Toisen kerran Ranskan asema huomataan etenkin talous- ja rahaliiton uudistamisesta sekä muista uudistuksesta, kuten Erasmuksesta puhuttaessa. Macron toteaa: *“Tällä parlamentilla on vastuu näillä kaikilla neljällä osa-alueella ja uskon että Ranskan asema on selvä.”* Ranskan vastuulla viitataan sitoutuneisuuteen näihin uudistuksiin. Kolmannen kerran Ranska nousee esiin ilmastoon ja energiaan liittyvän suvereniteetin kohdalla:

“Meidän pitää nopeasti avata väittely EU:n kontribuution lisääntymisestä Pariisin ilmastopöytäkirjaan... Ranska edistää ideaa (hintarajasta hiilidioksidille) minimihinnasta ja tukee ideaa rajaverosta hiilidioksidille”⁴⁴

Viimeisen kerran Ranska mainitaan valmiudestaan lisätä kontribuutiotaan tulevaan yhteiseen EU-budjettiin, mutta Macron korostaa, että ennen sitä kokonaisbudjettia tulee tarkastella ja sille tulisi saada lisää omia lähteitä ja että Ranska tulee tekemään EU-budjettiin liittyvää työtä tulevina kuukausina.⁴⁵

4.4.7. Macronin lausunto yhteisestä Mesebergin lehdistötilaisuudesta

Mesebergin linnassa pidetyssä Macronin ja Merkelin välisessä tapaamisessa oli käsittelyssä paljon Eurooppaa koskevia aiheita, mutta pääpiirteittäin jaan ne kolmeen teemaan: eurooppalaiseen puolustukseen, euroalueen reformiin sekä muuttoliikkeeseen. Macron ja Merkel tapasivat 19.6.2018, kymmenen päivää ennen kesäkuun Eurooppa-neuvoston kokoontumista ja tapaamisen tuloksena oli näiden kahden maan yhteinen Mesebergin julistus, joka katsoo Euroopan tulevaisuuteen. Tarkastelussa on Macronin ja Merkelin yhteisestä pressitilaisuudesta johdettu Macronin noin 2400 sanan puhe, jossa nostetaan esille Ranskan näkökulmasta tapaamisen tärkeimmät edistysaskeleet. Sanan Ranska osumalla ei löydy osuvia tapaamisen ollessa

⁴⁴ *We must quickly open the debate to increase the European Union's contribution under the Paris Agreement... France will put forward the idea of a minimum price and it will support the idea of a border tax for CO₂.*

⁴⁵ *France is ready to enhance its contribution. But for it to do so, we need to envisage a full reworking of the budget itself by creating new own resources. I am in favour of digital technology as I am for certain energy resources, by removing the rebates that will be unsustainable after Brexit, by providing appropriate funding for the European Union's work on defence and migration and modernizing current policies and setting conditions, or should I say criteria, for convergence, particularly social and tax convergence. In no way should we scale-back the ambition of current policies, but we must promote new ambitions. France will be working on this in the months to come.*

enemmänkin Ranskan ja Saksan yhteistyötä korostava, mutta franco-sanan ja union-sanan osumia on molempia viisi.

Puolustuksen suhteen on Macronin mukaan tehty Ranskan ja Saksan välillä paljon työtä tapaamista edeltävinä kuukausina ja edistystä on tehty etenkin pysyvän yhteisen puolustuspolitiikan sekä eurooppalaisen puolustusrahaston taholla. Huomionarvoista on puheen loppupuolen kappale liittyen ranskalaissaksalaiseen yhteistyöhön ja euroalueen budjettiin:

*”Lähes kymmenen vuoden aikana ei ole onnistuttu löytämään ranskalaissaksalaista sopimusta euroalueen budjetista. Työtä on vielä paljon jäljellä... mutta sitä ei voida ratkaista, ellei siitä ole ensin olemassa poliittista sopimusta”*⁴⁶.

Hän jatkaa turvallisuudesta, puolustuksesta ja muuttoliikkeestä viitaten tähän yhteistyöhön:

*...vastaamme tämän hetken haasteisiin suuremmalla eurooppalaisella suvereniteetilla, yhtenäisyydellä ja vahvalla kahden maan välisellä konvergenssilla ja halulla myös vakuuttaa muut kumppanimme samaan linjaan.*⁴⁷

Lopuksi Macron nostaa esille Merkelin tekemän huomion maiden ministerien tekemästä työstä liittyen innovaatiopolitiikkaan, tekoälyyn, ilmastoon sekä eurooppalaisten yliopistojen uudistusohjelmaan ja vielä veroalueen yhtenäisyyteen, joka on molempien maiden intresseissä.

⁴⁶ *Jamais depuis presque 10 ans qu'on en parle un accord franco-allemand n'avait été trouvé sur le budget de la zone euro. Il reste beaucoup de travail, beaucoup de questions techniques et il est évident qu'on ne peut les purger en quelques heures ou même en quelques semaines de discussion, mais ce qui est sûr, c'est qu'on ne peut pas les résoudre s'il n'y a pas d'abord et avant tout un accord politique...*

⁴⁷ *« ... nous répondons aux défis contemporains par plus de souveraineté européenne, par plus d'unité et de solidarité et par une convergence de vue très forte entre nos deux pays et une volonté de convaincre nos partenaires d'avancer avec nous sur cette ligne. »*

4.4.8. Kesäkuun 2018 Eurooppa-Neuvoston jälkeinen deklaraatio

Macronin 30.6.2018 antama noin 2700 sanan lausunto Eurooppa-neuvoston jälkeen pitää sisällään kolme suurta teemaa: eurooppalaisen puolustuksen, Eurooppaan kohdistuvan muuttoliikkeen sekä kaupan ja talouden uudistukset. Ranskan asema nousee esille alussa lyhyesti itsenäisenä ja myöhemmin Ranska-Saksa-yhteistyön ja neuvostoa valmistelleen Mesebergin tapaamisen tiimoilta. Ranskan asema löytyy alusta Neuvoston päätelmiin liittyen: ” ... Neuvoston edistysaskeleet useissa asioissa, joita Ranska on tuonut eurooppalaiselle agendalle ja Euroopalle, joka suojelee ja tekee konkreettisia toimenpiteitä”⁴⁸. Lausunto jatkaa puolustuksen suureen teemaan, jossa on edistytty tehdyssä eurooppalaisen interventiojoukon lanseeraamisen muodossa 25.6.2018. Mukana aloitteessa ovat myös Ranska ja Saksa, Macronin vielä korostaen: ”Se on aloite jonka tein viime syksynä Sorbonnessa.”⁴⁹

Seuraava edistysaskel ja Ranskan rooli kanssa tulee esiin digitaaliasioissa, jossa Macronin mukaan tarvitaan sopimus mieluiten vuoden loppuun mennessä, ”niin kuin Ranska ja Saksa vaativat.”⁵⁰ Ranska on esillä myös muuttoliikkeestä puhuttaessa, jolle on uhrattu useampi kappale: Macronin mielestä ongelma on yhtenäisen ja tehokkaan järjestelmän puute, jolla säädellä Eurooppaan suuntautuvaa muuttoliikettä. Neuvostossa saatiin aikaan eurooppalaista solidaarisuutta korostava sopimus muuttoliikkeeseen liittyen, jossa on kolme kohtaa: ulkoinen, rajasuojelua koskeva sekä sisäisen solidaarisuuden kohta. Macron korostaa Ranskan jo toteuttaneen ulkoisen kohdan mukaista toimintaa Libyan ja Nigerin suhteen joka käsittää, että jo lähtömaassa voitaisiin käsitellä turvapaikanhakijoiden asioita.

Lopulta Macron päätyy euroalueen uudistusta koskevaan keskusteluun, jossa on avattu niitä toiminnan akseleita, jotka yhdistyvät Mesebergin sopimuksessa ja joista on sittemmin keskusteltu euroryhmän kanssa ja nyt Macronin mukaan näissä keskusteluissa tulisi edetä vuoden loppuun mennessä:

*”Nämä keskustelut sallivat meidän edetä konkreettisesti tästä lähtien seuraten ranskalaissaksalaista päätöstä, toisaalta viimeistelemään pankkiunioni ja sen syventäminen, sen kanssa yhdessä yrityksiä ja säästäjiä suojelevan turvallisuusverkon (filet de sécurité) ja näin sallien paremman talous- ja rahaliiton toiminnan, joka on välttämätöntä kasvulle.”*⁵¹

⁴⁸ ”...que la France a portés sur l’agenda européen et pour une Europe qui protège davantage et prenne des mesures concrètes. »

⁴⁹ ”C’est une proposition que j’avais faite à La Sorbonne, à l’automne dernier.”

⁵⁰ ”... comme le demandent l’Allemagne et la France »

⁵¹ ”Ces discussions vont nous permettre d’avancer concrètement avec d’ores et déjà des premières décisions de principe faisant suite à l’accord franco-allemand, d’une part pour finaliser l’union bancaire et son approfondissement, avec entre autres la mise en place d’un filet de sécurité qui protégera les entreprises et les épargnants et permettra un

Macron korostaa vielä, että tämä uusi toimintakartta perustuu ranskalaissaksalaiseen Mesebergissä tehtyyn ehdotelmaan.⁵²

4.4.9. Suurlähettiläspäivät 2018

Vuoden 2018 Ranskan suurlähettiläspäivien puheessa (27.8.2018) on Ranskan ulkopolitiikan prioriteetit tulevalle vuodelle ja painopiste on suhteellisen selvä: se on Eurooppa, sillä jo pelkästään hakusanalla ”Europe” löydetään 130 osumaa noin 13 000 sanan puheesta. Kieli huomioon ottaen osumalla voi olla vastaavuuksia myös adjektiivin ”eurooppalainen” (européen tai européenne), mutta ero esimerkiksi Hollannin viimeiseen suurlähettiläspäiväpuheeseen on huomattava: samalla hakumenetelmällä vuoden 2016 puheesta löytyy 43 osumaa. Puheen suuret teemat koskien Ranskan asemaa Euroopassa liittyvät seuraaviin teemoihin: eurooppalainen solidaarisuus, Ranskan vastuu Euroopan turvallisuudessa, uudet eurooppalaiset kumppanuudet, Ranska ja Eurooppa uudessa kansainvälisessä järjestyksessä sekä Ranskan ilmaisema negatiivisuus uusien jäsenmaita kohtaan. Lopussa sivutaan myös Ranskan roolia tekoälyn ja puhtaamman ravinnon edistämiseksi EU-kontekstissa.

Ranskan rooli ja asema Euroopassa on puheen ensimmäisellä puoliskolla suuressa osassa. Ranskasta puhutaan kolmannessa persoonassa:

*”Ranska uudelleen vahvistaa eurooppalaisen halunsa, projektinsa. Ranska on ehdottanut Eurooppaa, joka suojelee suvereenimmin, yhtenäisemmin ja demokraattisemmin mutta samaan aikaan ekstremismi on kasvanut ja nationalismit heränneet. Onko se syy hylätä (Eurooppa)? Ei todellakaan.”*⁵³

Presidentti Macron mainitsee myöhemmin kautensa yhdeksi suurimmista prioriteeteista nimenomaan Euroopan:

*« Tämä eurooppalainen taistelu on vasta alkamassa. Se tulee olemaan pitkä, se tulee olemaan vaikea. Se tulee olemaan Ranskan toiminnan keskellä koko mandaattini ajan ja tulevan vuoden aikana, sillä olemme keskellä eurooppalaista kriisiä. Joka puolella Eurooppaa, epäilykset ovat olemassa. Brexit on niiden oire. »*⁵⁴

meilleur fonctionnement du système financier et bancaire européen, ce qui est indispensable pour une meilleure croissance »

⁵² *”Mais d'autre part également, en lançant une nouvelle feuille de route et en ayant une capacité de stabilisation européenne, un vrai budget de la zone euro avec justement cette fonction de convergence et d'investissement sur la base de la proposition franco-allemande de Meseberg. »*

⁵³ *La France a réaffirmé sa volonté européenne, sa vision, son projet. La France a proposé une Europe qui protège, plus souveraine, unie et démocratique mais, dans le même temps, les extrêmes ont progressé et les nationalismes se sont réveillés. Est-ce une raison pour abandonner ? Certainement pas.*

⁵⁴ *« Ce combat européen ne fait que commencer. Il sera long, il sera difficile. Il sera au centre de l'action de la France tout au long de mon mandat et en particulier dans l'année qui s'ouvre, car nous sommes au milieu d'une crise européenne. Partout en Europe, les doutes sont là. Le Brexit en est un symptôme. »*

Ranskan ottamaa vastuuta korostetaan jälleen eurooppalaisen puolustuksen ja turvallisuuden keskiössä: ”Eurooppa on tunnustanut, että sen täytyy suojella itseään ja Ranska on ottanut tässä kaikki vastuut, esimerkiksi militäärilain kautta...”. Turvallisuuteen viitataan ”meidän”, Ranskan oman turvallisuuden kautta. Vuonna 2017 luotu eurooppalainen turvallisuusrahasto mainitaan. Esillä on myös aloite, jonka Macron itse esitti: kahdeksan EU-maan kanssa luotu interventioaloite, mikä on kylläkin luotu EU:n ulkopuolella tekstin mukaan. Turvallisuudesta jatketaan:

*”Ranska ja Eurooppa ovat tietyllä tapaa toimineet uusia uhkia kohtaan ja tunnustaneet, että tarvitaan uusi strateginen autonomia ja puolustus näihin viimeisiin”*⁵⁵

Macron jatkaa, että EU:n tulisi lisätä substanssia artiklan 42.7 sisälle, jota Ranska ensimmäisenä maana EU:ssa joutui käyttämään vuonna 2015. Tässä Ranskan asema nousee jälleen selkeästi:

*”Ranska on valmis aloittamaan konkreettisen vuoropuhelun eurooppalaisten maiden kanssa läheisten, solidaaristen suhteiden kautta... Eurooppa ei voi enää antaa tulevaisuuttaan Yhdysvaltojen käsiin.”*⁵⁶

Ranskan rooli mainitaan uudelleen ehdotuksessa humanistisesta otteesta vastaamaan yhdessä Euroopan kanssa suuriin taloudellisiin ja ympäristöön liittyviin uudistuksiin. Ranskan rooli yhdessä Euroopan kanssa on löytää näihin haasteisiin yhteinen ratkaisu ja Ranskan täytyy ”hieman muuttaa diplomaattista lähestymistapaansa”. Jatkaessaan puhetta Macron korostaa Ranskan uutta lähestymistapaa, joka on löytää uusia kumppanuuksia ja ennakoida asioita paremmin. Macron mainitsee puheessaan myös Ranskan katseen uusiin strategisiin kumppaneihin, kuten Tanskaan ja Suomeen.

Macron nostaa esiin myös Mesebergin konferenssissa Saksan kanssa tehdyn ”historiallisen etapin” joka on

*”strateginen dokumentti, joka kaikissa kohdissa mukaan lukien yhteisen euroalueen, antaa meille yhteisen agendan tästä vuoteen 2021 saakka joka sallii, uskon niin, suvereenin, yhtenäisen ja meille kuuluvan Euroopan kehittämisen.”*⁵⁷

Macron jatkaa viitaten Ranskan tekemiin edistysaskeleisiin Euroopassa:

”Kulttuuri ja koulutus; ympäristö ja energia; terveys ja ravinto; teknologia ja innovaatio: joka osaluueella olemme edenneet ja esittäneet yhteisen aloitteen. Meillä on kunnianhimoinen visio, sellainen joka tavoittaa kaikki, myös Euroopassa. Olen vuoden aikana vierailut yli puolessa EU:n

⁵⁵ *La France et l'Europe ont en quelque sorte pris acte des nouvelles menaces contemporaines et du fait que nous avons besoin d'une autonomie stratégique et de défense pour répondre à ces dernières*

⁵⁶ *La France est prête à entrer dans une discussion concrète entre Etats européens sur la nature des liens réciproques de solidarité et de défense mutuelle qu'impliquent nos engagements aux termes du traité. L'Europe ne peut plus remettre sa sécurité aux seuls États-Unis.*

⁵⁷ *”...document stratégique qui, sur tous ces points, y compris celui d'un budget de la zone euro, nous fixe un agenda commun d'ici à 2021 qui permettra, je crois, de développer de manière cohérente cette vision d'une Europe souveraine, unie et solidaire qui doit être la nôtre. »*

jäsenmaista. Olen muuttanut integroituneisuutta kahdenvälisesti, maan päämiesten ja pääministerien kanssa”

Macron mainitsee seuraavaksi myös Ranskan katseen uusiin kumppaneihin, kuten Tanskaan ja Suomeen joihin hän suuntasi pian vierailulle suurlähettiläspäivien jälkeen.

Toisaalta eurooppalaisen myönteisyyden myötä myös uusia jäsenmaita kohtaan on huomattavista jonkinasteista negatiivisuutta myöhemmin puhuessaan Euroopasta:

”Eikö ole jotenkin absurdia, että EU joka tällä hetkellä uhraa suuren määrän energiaa Brexit-neuvotteluihin, haluaisi samaan aikaan aloittaa jäsenyysneuvottelut Albanian tai jonkin muun Länsi-Balkanin maan kanssa? ... onko se tapa, jolla halutaan vastata haasteisiin? Ajattelemmeko, että nämä vievät Euroopan kohdalla asioita haluamaamme suuntaan? Eivätpä taida.”⁵⁸

Seuraavassa kappaleessa puhuen Brexitistä, Macron haluaa, että Brexit-sopimus löytyy vuoden loppuun mennessä muodostaen tulevan EU :n ja Britannian välisen suhteen. Hän toistaa, että Brexit on suvereeni valinta, jota tulee kunnioittaa: *”Se on brittien itsensä valinta, eikä muiden ja Ranska haluaa säilyttää vahvan suhteen Lontoon kanssa, muttei EU :n hajoamisen hinnalla”.*⁵⁹

Lopuksi Ranskan aloitteita sivutaan myös tekoälyn, puhtaamman ravinnon sekä eurooppalaisen suvereniteetin puolestapuhujana Euroopassa. Macron käyttää eurooppalaista suvereniteettia myös energiaan ja Ranskan aloitteellisuuden glyfosaattien käytön loppumiseen liittyen, jossa hän sivulauseessa viittaa Ranskan olleen aloitteellinen tämän suhteen. Lopussa Macron korostaa:

”Uskon Eurooppaan ja tähän aikaan joka on meidän, on mahdollisuus, että humanismi etenee Euroopassa ja uskon että on mahdollisuus tielle, joka sallii muiden eurooppalaisten kansalaisten huomata, että... Eurooppa on vastauksen ytimessä, joka meidän välittää kansoillemme, kumppaniemme lisäksi.”⁶⁰

⁵⁸ *”...n’y va-t-il pas quelque chose d’absurde dans une Union européenne qui aujourd’hui va consacrer une énergie colossale à discuter du Brexit et, en même temps, voudrait discuter du début d’une négociation d’adhésion de l’Albanie ou de tel ou tel autre pays des Balkans occidentaux ? Tous ces pays ont quelque chose à voir avec notre histoire et notre stratégie mais est-ce que nous sommes là, dans ce cercle initié et lucide, est-ce que nous pouvons être satisfaits de ce cours des choses ? Est-ce que nous pensons que c’est la meilleure manière de répondre à nos défis ? Est-ce que nous pensons que les choses vont comme elles vont, quand il s’agit du périmètre de l’Europe, de quelle Europe nous voulons ? Résolument pas. »*

⁵⁹ *”C’est le choix du peuple britannique pour lui-même, mais pas pour les autres et la France souhaite maintenir une relation forte, privilégiée avec Londres, mais pas au prix de la dissolution de l’Union européenne. «*

⁶⁰ *”...Je crois à cette vision d’une Europe où à l’heure des choix qui est le nôtre, il y a la possibilité pour un humanisme progressiste, en Europe, je crois qu’il y a la possibilité pour un chemin qui permettra de faire pleinement percevoir à nos concitoyens que l’Europe, sur nombre de sujets qui les inquiètent n’est pas simplement une partie de la réponse, mais le cœur de notre autonomie stratégique, le cœur de la réponse que nous pouvons apporter à nos peuples, et vis-à-vis de nos partenaires. »*

4.4.10. Lokakuun 2018 Eurooppa-Neuvoston jälkeinen deklaraatio

Presidentti Macron puhuu Eurooppa-neuvoston tuloksista 18.10.2018 noin 1200 sanan verran. Neuvoston pääasiallinen aihe oli Brexit, jonka neuvotteluissa ei oltu edetty vielä neuvoston ajankohtaan mennessä. Deklaraatiossa tiivistetään lyhyesti euromaiden tuki Brexitin pääneuvottelija Michel Barnierille, ja keskitytään EU:n suhteen kolmeen asiaan: eurooppalaiset rajakysymykset, yhteiseen puolustukseen sekä euroalueen uudistamiseen, joista kahdessa viimeisessä Ranskan ja Saksan yhdessä tekemät aloitteet nousevat esiin.

EU:n tulevaisuus ja rajakysymykset huomioidaan heti alussa, kun Macron kiittää neuvoston puheenjohtajamaan Itävallan työtä Frontexin vahvistamisessa, ja Macron uskoo, että Ranska ja Saksa ovat samaa mieltä Dublin-järjestelmää koskevasta uudistuksesta⁶¹. Ensimmäisenä Ranskan asema nousee esille yhteisessä puolustuksessa, jossa Ranska ja Iso-Britannia ovat tehneet yhteistyötä ja tämän halutaan Brexitistä huolimatta jatkuvan. Sitten, suojelevasta Euroopasta jatkaessaan Macron alleviivaa, että myös ympäristö on tärkeä ja muistuttaa Pariisin sopimuksesta haluten sille lisää pontta.

Tämän jälkeen Macron käyttää osan puheestaan euroalueen tiivistykseen, jonka etenemisestä Ranska ja Saksa ovat Mesebergin konferenssissa sopineet:

*”Olemme (Saksa ja Ranska) viime kesäkuussa yhdessä sopineet, että joulukuussa hyväksytään joukko päätöksiä. Mielestäni nämä eivät ole vielä edistyneet tarpeeksi, ja olen sanonut sen ja koen, että näitä päätöksiä pitää nyt nopeuttaa talousministerien tasolla, jotta nämä kesäkuussa sovitut asiat saadaan joulukuussa loppuun.”*⁶²

Macron haluaa nopeuttaa euroalueen uudistuksia ulkoisista ja sisäisistä syistä: ulkoisesti Unionin tehokkuus määrittyy olennaisesti vahvan valuutan kautta, sekä sisäisesti parempi talous edesauttaa kehitystä ja eurooppalaisten keskiluokkien vahvistamista. Näistä syistä juuri ranskalaisaksalaiset, Mesebergissä sovitut tavoitteet tulisi saada Macronin mukaan nopeatumaan joulukuuhun mennessä.

⁶¹ *Nous avons, depuis le mois de juillet, bien avancé sur cinq textes qui sont aujourd’hui prêts à être totalement conclus mais j’ai insisté sur la nécessité de trouver – et je crois qu’il y a une vraie convergence franco-allemande sur ce point – un accord sur le texte de la réforme de Dublin et des procédures qui sont les deux textes restants, ces sept textes devant être finalisés à nos yeux avant la fin de cette mandature.*

⁶² *Nous avons, sur cette base en juin dernier, décidé collectivement qu’un ensemble de décisions sera pris en décembre, nous faisons à ce titre un point d’étape. A mes yeux, les travaux n’ont pas encore assez avancé et je l’ai dit et je considère que nous devons maintenant accélérer les travaux au niveau des ministres de l’Economie et des Finances pour pouvoir finaliser en décembre ce sur quoi nous sommes convenus justement d’avancer en juin dernier*

5. Ranskan aseman tärkeimmät painopisteet EU:n integraatiossa

Tässä luvussa pohdin oleellisimpia Ranskan EU-politiikan painopisteitä, jotka edellisessä luvussa korostuvat eniten. Presidenttien puheiden EU-teemoista on löydettävissä selkeää toistoa eli toisin sanoen jatkuvuutta erityisesti kolmella politiikan osa-alueella: EU:n puolustusyhteistyössä, eurooppalaisen taloudellisen integraation tiivistämisessä sekä Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen ja Euroopan rajojen kontrolloimisessa. Myös Saksan kanssa tehtävä yhteistyö korostuu sekä Hollanden että Macronin diskursseissa niin paljon, että sille on syytä omistaa oma alaluku. Lisäksi, Ranskan EU-aseman erityisyys esiintyy useampaan otteeseen presidenttien puheissa viitaten Ranskan historiaan Euroopan integraatiossa, joten pohdin vielä omassa alaluvussa tämän erityisaseman kehitystä suhteessa tämän työn alkuosuuteen ja Ranskan erityisyyden historiaan.

Aikaväli Brexit-äänestyksestä tutkimuksen lopetukseen on suhteellisen lyhyt, joten käänteentekevää muutosta ei nähdä vaikkapa Ranskan aseman nimen muutoksessa, vaan havaitsemani ilmiö on ennemmin isojen teemojen vahvistuminen. Tutkimani käsitteen nimi siis säilyy ennallaan, sillä se löytyi usein hakusanalla ”Ranska”, ympäröivien ”EU” tai ”eurooppalainen” käsitteiden lähetyviltä. Ranskan presidentin EU-asemasta kertoo myös, kuinka usein Ranskan EU-politiikasta puhuttaessa presidentti vaihtoi puheensa yksikön ensimmäiseen persoonamuotoon tai puhui Saksan kanssa tehtävästä yhteistyöstä ”meistä” monikossa. Niinpä ”Ranskan” ja EU:n käsitteiden esiintyessä on täytynyt lukea tarkasti myös sellaiset lauseet, joissa presidentti rakentaa Ranskan asemaa omasta näkökulmastaan katsottuna.

Lisäksi, lopussa huomataan Macronin lisänneen itsevarmuutta hänen valitsemillaan sanamuodoilla ja lauserakenteilla. Macronin puheista on havaittavissa myös aihepiirien ja teemojen lisääntyminen Ranskan EU-politiikassa, joka kertoo Ranskan EU-intressien kasvamisesta. Näitä teemoja avataan tämän osuuden alaluvuissa tarkemmin.

5.1. Eurooppalaisen puolustusyhteistyön vahvistaminen

Eurooppalaisen puolustuksen tema on esillä lähes jokaisessa Hollanden sekä Macronin EU-teemaisessa puheessa tutkitulla ajanjaksolla. Ranskan asema korostuu aloitteentekijänä sekä esimerkkinä muille maille. Ranskaa mallataan puolustusta koskien myös ikään kuin pelastuksena Euroopalle, sillä esimerkiksi jo vuoden 2016 suurlähettiläspäivien puheessa Hollande nostaa esille ranskalaisen aloitteen eurooppalaisesta puolustusrahastosta. Eurooppalainen puolustusrahasto otettiin komission puolesta käyttöön 7.6.2017 (EU-komission sivut), joten oletettavaa on, että Ranskan on puolustanut tätä osa-aluetta vahvasti. Hollanden puheissa puolustuksen sijaan korostuu

enemmän turvallisuus sekä terrorisminvastainen työ, jonka voidaan todeta johtuvan taustalla vallinneista Ranskaan kohdistuneista terrori-iskuista vuonna 2015 ja 2016, sekä Ranskan käyttöön ottamasta poikkeustilasta marraskuussa 2015: kolme iskua lyhyen ajan sisällä saivat Ranskan kansakunnan varpailleen, mikä heijastuu Hollanden diskursseissa vahvasti argumentointina terrorisminvastaisesta työstä Euroopan tasolla, etenkin Jacques Delorsin yhdistykselle pidetyssä puheessa. Macron puhuu myös Hollandea enemmän eurooppalaisesta suvereniteetistä, joka on selkeästi uusi käsite verrattuna Hollanden aikaan. Tämä eurooppalainen suvereniteetti esiintyy usein juuri puolustuksen ja eurooppalaisten rajojen teemoja käsiteltäessä.

Hollanden pitämässä puheissa lyhyenä aikana puolustus ilmenee myös paljon eurooppalaisten rajojen suojeluna, mikä taas Macronin retoriikassa on vaihtunut täysin suojelevan Euroopan retoriikkaan, Eurooppa muuttuneena suojelun kokonaisuudeksi. Puolustuksen tärkeys Ranskalle näkyy lisääntyneinä aloitteina, joita Macronilla on esittää enenevissä määrin ja kuuluisasta Sorbonnen puheesta lähtien ja joita esimerkiksi Hollanden aikana ei vielä nähty. Hollanden puheissa tutkielman aikana retoriikka keskittyy enemmän Euroopan rajoihin ja rajavalvontaan, siinä missä Macron siirtyy kohti konkreettisia syvenevän puolustusyhteistyön aloitteita. Maahanmuuttoa käsittelevässä alaluvussa käsittelen vielä erikseen muutoksen eurooppalaisen maahanmuuttopolitiikan muutoksesta Ranskan asemaa siinä peilaten. Ranska näkee siis eurooppalaisen puolustuksen yhtenä EU:n prioriteettina, joka myös istuu tällä hetkellä EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisiin painopisteisiin hyvin: EU:n jäsenmaat ovat sitoutuneet noudattamaan EU:n vuonna 2016 asettamaa globaalistrategiaa, jossa EU:n syvenevä puolustusyhteistyö ja ulkoisiin uhkiin reagoivampi Unioni on EU:n yksi visio (EU:n globaalistrategia 2016).

Hollanden puheissa muistutetaan Ranskan oman puolustuksen vahvuudesta, jolla on pitkä perinne ja kapasiteetti puolustautua ulkopuolisilta voimilta ja jolla on *”taatusti strateginen autonomia Euroopassa”*. Hollande hakee vielä puheissan puolustuksen kumppaneita esimerkiksi Saksasta ja Britanniaasta, Brexitistä huolimatta. (huomattavissa Delorsin yhdistyksen puheessa). Macronin puheissa taas vastaavaa kumppaneiden hakemista puolustusyhteistyössä haetaan laajemmin myös muista maista eurooppalaisen interventiojoukkojen muodostamisen merkeissä sekä kahdenvälisesti (huomatavissa Macronin vuosien 2017 ja 2018 suurlähettiläspäivien puheista).

Siinä missä Hollanden voidaan huomata lähinnä sivunneen tiivistyvää EU-maiden välistä puolustusyhteistyötä, Macronin ajalla päästään enemmän konkreettisiin aloitteisiin, kuten huomataan esimerkiksi Sorbonnen puheessa esiintyviin ehdotuksiin vaikkapa eurooppalaisesta interventioaloitteesta. Sorbonnessa Macron ehdotti myös eurooppalaisia interventiojoukkoja,

yhteistä puolustusbudjettia sekä yhteistä eurooppalaista turvallisuusdoktriinia puolustuksen suhteen. Näissä Ranskan kannan voidaan tulkita muodostuvan Macronin toiminnan kautta: hän esittää aloitteita paljolti itse tekemään ja kuvaa Eurooppaa Ranskalle luontaisena toiminnan toteuttamisen areenana. Huomaan myös, että molemmat Hollande ja Macron esittävät tiivistyvää eurooppalaista puolustusyhteistyötä kontekstissa, jossa Yhdysvaltoihin ei voi enää luottaa (huomattavissa suurlähettiläspäivien puheista 2016 ja 2017). Huomionarvoista on myös, että puolustusyhteistyössä esille nousevat Macronin vuoden 2018 suurlähettiläspäivien puheessa uudet kumppanuudet pohjoisempien EU-maiden kanssa. Nämä kumppanuudet tosin ovat maiden kahdenvälisiä, EU:n ulkopuolisia kumppanuuksia. Toisaalta Sorbonnen puheessa Macron korostaa, että EU:n tiivistyvä puolustusyhteistyö lähinnä esimerkiksi täydentää sotilasliitto Naton kautta tehtävää puolustusyhteistyötä, mutta suurlähettiläspäivien puheessa Natoa ei mainita eurooppalaisesta puolustuksesta puhuttaessa.

Macronin puheissa on huomattavaa myös puolustuksen suhteen ero Hollanden retoriikkaan: Macron korostaa huomattavasti enemmän tulokulmaa ”Ranska ja Eurooppa”, jonka mukaan Eurooppa on tiedostanut puolustamisen tarpeen ja Ranska on ottanut tästä vastuun. Suurlähettiläspäiväpuheessa 2018 on siirrytty edellisvuoden puheeseen verrattuna myös aloitteista hienosäätöön: nyt kiitetään maita, jotka ovat lähtenyt mukaan Macronin ajamaan eurooppalaisten interventiojoukkojen aloitteeseen ja jatketaan viime vuoden puheeseen lisäten, että Macron haluaa antaa yhä enemmän substanssia EU:n perussopimuksen artiklalle 42.7, joka lisää valtioiden valmiutta auttaa toisiaan terrori-iskun iskiessä maahan. Macron viittaa vielä vuoden 2015 tapahtumiin, joiden näen vaikuttaneen erittäin oleellisesti Ranskan kokonaisvaltaisessa halussa lisätä eurooppalaista puolustusyhteistyötä.

Alkukautensa puheissa Macron nojasi paljon enemmän Saksan kanssa tehtävään yhteistyöhön puolustuksessa, mutta vertauksena vuosien 2017 ja 2018 puheiden välillä Saksa on jäänyt vähemmälle huomiolle puolustuksen osa-alueella, vaikkakin Saksaa esimerkiksi kiitetään vuoden 2018 puheessa yhdessä tehdystä strategisen puolustuksen saralla. Toki huomioitavaa on myös, että suurlähettiläspäiväpuheissa on luonnollisempaa linjata puolustuspolitiikkaa enemmän myös EU:n ulkopuolella, mutta Saksasta ei puolustuspolitiikan teeman kohdalla puhuta niin paljoa, joka voi kertoa sen vähenevästä tärkeydestä Ranskalle eurooppalaisessa puolustuspolitiikassa.

5.2. Talous- ja rahaliiton uudistaminen

Eurooppalainen talous ja etenkin sen uudistaminen ovat aiheita, jotka ovat läsnä kaikissa aineiston puheissa lukuun ottamatta Macronin virkaanastujaisten puhetta. Ranska profiloituu tässä kohtaa selkeästi kolmen tematiikan eli rahaliiton uudistamisen, yhteisen pankkiunionin luomisen sekä eritahtisen taloudellisen integraation muodossa, ranskalaissaksalaista yhteistyötä korostaen. Rahaliiton uudistaminen paremmin eurooppalaisiin kriiseihin vastaavaksi on läsnä jo Hollanden puheissa, vaikka monesti medioissa onkin välitetty kuva nimenomaan Macronista taloudellisena uudistajana. Todellisuudessa Hollande puhui jo suurlähettiläspäivillä 2015 Euroopan yhteisestä pankkiunionista sekä yhteisestä euroalueen lisäbudjetista, joka on yhteinen aloite Saksan kanssa. Hollanden hallitsevia teemoja talouden suhteen ovat useaan otteeseen myös työpaikkojen luonti ja taloudellisten resurssien suuntaaminen eurooppalaiseen koulutukseen, energiaan ja infrastruktuuriin. Brexitiin liittyen Hollande muistuttaa Ranskan kannasta kovan Brexitin suhteen ja että samat taloudelliset EU:n tuomat edut eivät eron jälkeen kuulu enää Britannialle (viimeinen Eurooppa-neuvoston puhe). Hollanden eurooppalaisia talousteemoja verhoaa lisäksi työpaikkojen luominen, sekä mahdollinen Euroopan valtioiden sosiaali- ja veropolitiikan uudistaminen ja yhtenäistäminen.

Macronin talousteemat jatkavat näitä Hollanden puheissa esiintyneitä teemoja, mutta muutamia elementtejä on jäänyt pois sekä tullut lisää. Näistä esimerkkinä esimerkiksi Hollanden mainitsemaa työpaikkojen luomista ei nähdä eurooppalaisella tasolla puhuttuna Macronin puheissa lainkaan, mutta toisaalta Macronin vaaliohjelmassakin työttömyyden vähentäminen koski ennen kaikkea Ranskan oman työttömyyden vähentämistä (Macronin presidentinvaaliohjelma). Macronin puheissa on nähtävissä myös sisämarkkinoiden vahvistaminen, etenkin digitaalisten sisämarkkinoiden ehdotelma ja Euroopan ulkoisen vahvuuden korostaminen vahvojen sisämarkkinoiden ja vahvan valuutan kautta. Erona Hollanden retoriikkaan on, että Ranska korostuu paljon itsevarmemmin taloudellisten ehdotusten tekijänä: tämä nähdään esimerkiksi suurlähettiläspäivien puheessa 2017 sekä Euroopan parlamentille annettussa puheessa, joissa molemmissa Ranskan vastuuta ehdotusten antajana korostetaan etenkin eurooppalaisten strategisten investointien vastuun kohdalla.

Eurooppalaisen talous- ja rahaliiton kehittäminen on tullut entistäkin vahvemmin esille Macronin kaudella ja tämä huomataan myös Ranska-Saksa-yhteistyössä. Mesebergin konferenssin julkilausuma on merkittävä Ranskan aseman kannalta, koska sen puheessa Macron korosti ja kiitteli saavutettua edistystä sekä poliittista sopimusta, joka tuon tapaamisen tiimoilta saatiin aikaan.

Puheesta käy ilmi Macronin tyytyväisyys saada Saksa mukaan euroalueen kehittämiseen ja yhteiseen toimintasuunnitelmahan. Macronin puhe yli kymmenen vuoden ajanjaksosta ilman poliittista sopimusta Ranskan ja Saksan välillä antaa ymmärtää, että Ranska saa näin läpi jotain pitkään ehdottamaansa. Totta on kyllä, että Mesebergin julistuksessa todetaan Saksan ja Ranskan tehneen sitoumuksen tiivistää taloudellista yhteistyötä. Näin ollen, Macronin retoriikkakin muuttuu tulevissa puheissa koskien Saksan kanssa tehtävää yhteistyötä: esimerkiksi kesäkuun ja lokakuun Eurooppa-neuvoston puheissa Macron viittaa suoraan yhteisen toimintasuunnitelman pohjalta tehtyihin edistysaskeliin ja lokakuun Eurooppa-neuvoston puheessa jopa vaatii, että Mesebergissä tehtyjen sopimusten perusteella EU:n talousministerien tasolla pitäisi edetä nopeammin koskien näitä uudistuksia.

5.3. Muuttoliike ja eurooppalainen solidaarisuus

Eurooppaan suuntautuva muuttoliike on myös läsnä lähes jokaisessa aineiston puheessa, jossa korostetaan eurooppalaista solidaarisuutta sekä Ranskan asemaa yhdessä Saksan kanssa. Ainoa huomattavissa oleva muutoskohta on, että Macronin kauden alkaessa Ranskan tekemät linjaukset sisältävät enemmän yksityiskohtaisempia ja konkreettisempia ehdotelmia esimerkiksi eurooppalaisen, yhtenäisen turvapaikkajärjestelmän muodostamisessa, joissa on edetty myös EU:n tasolla enemmän kahden viime vuoden aikana. Toisaalta Hollande ehdottaa esimerkiksi vuoden 2015 suurlähettiläspäiväpuheessaan Italiaan ja Kreikkaan perustettavia maahantulokeskuksia. Kuitenkin, Eurooppaan kohdistuvan muuttoliikkeen käsite ja Ranskan asema tässä on kohtuullisen selvä ja muuttumaton Hollandesta lähtien: Ranska haluaa EU:lta solidaarisuutta sekä korostaa tehneensä jo paljon verrattuna muihin jäsenmaihin. Molempien presidenttien EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat lausunnot muuttoliikkeestä ovat myös linjassa EU:n globaalistrategian kanssa. Hollande huomioi vuoden 2015 puheessaan myös Ranskalle tärkeän Sahelin alueen tukemisen, mikä löytyy vuonna 2016 julkaisusta globaalistrategiasta.

Sekä Hollande että Macron alleviivaavat puheissaan eurooppalaista solidaarisuutta koskien EU-maille jakautuvaa turvapaikanhakijamäärää ja solidaarisuus on käsite, joka on aineistossa vahvasti läsnä muuttoliikekappaleissa. Molemmat presidentit käsittelevät teemaa hyvin samankaltaisesti suurlähettiläspäiväpuheissaan, Hollande ensin ehdottaen maahantulokeskuksia ja Macron turvapaikanhakijaprosessin nopeuttamista Euroopassa. Macronin kaudella muuttoliikkeen teema ehtii tulla enemmän esille edistyksensä osalta, ja kun kesäkuun 2018 Eurooppa-neuvostossa päätettiin järjestelmän yhtenäistämistä, Macron korosti Ranskan jo toteuttaneen päätöksen ulkoista kohtaa koskevaa järjestelyä.

Mesebergin konferenssin lausuman jälkeen Macron alkaa myös vaatimaan äänekkäämmin edistystä tehokkaamman, eurooppalaisen muuttoliikettä sääntelevän järjestelmän puitteissa. Macron käyttää huomattavasti Hollanda voimakkaampaa kieltä edistyksen suhteen, ja korostaa enemmän, että Ranska on näissä jo tehnyt edistystä. Tämän todellisuudesta voi olla monta mieltä, mutta muutosta on nähtävissä: Ranska on äänekkäämpi muuttoliikkeen sääntelyä koskevista asioista vuonna 2018 kuin vuonna 2015. Vuonna 2015 painopiste oli ennemminkin terrorismin ehkäisyssä sekä kehitysavun oikein suuntaamisessa Afrikkaan. Etenkin Pohjois-Afrikka on toisaalta ollut Ranskan presidenttien intresseissä taloudellisen tukemisen ja poliittisen yhteistyön kannalta jo kauan (ks. mm. tämän työn luku 2.3) ja tämä nousi aineistossa esiin niin Hollanden kuin Macroninkin puheissa. Maghrebien alueen poliittinen tasapainottaminen on myös EU:n muuttoliikettä hillitsevän työn painopiste: alueen demokratiakehitystä, ihmisoikeuksia sekä taloudellista kehitystä tukemalla myös Pohjois-Afrikasta kohdistuva muuttoliike Eurooppaan vähenee.

5.4. Ranskan ja Saksan välinen yhteistyö EU:ssa

Päätellen Saksan tiuhasta esiintymisestä etenkin Eurooppa-neuvostojen lehdistötilaisuuksien puheissa, on Ranskan ja Saksan välinen yhteistyö yhä Ranskallekin tärkeää EU:n toiminnan kannalta. Aineistossa Hollanden osuudessa Ranska tarvitsee Saksaa enemmän EU:n taloudellisissa kysymyksissä, kun taas Macronin osuudessa Saksaa tarvitaan tämän lisäksi suojelevan Euroopan tematiikassa. Kiintoisaa on myös, että näiden kahden maan välisissä suhteissa Ranska mainitaan aina poikkeuksetta ensin, eikä tässä tapahdu muutosta presidenttien puheiden välillä. Tämä antaa vaikutelman, että Ranska on retorisesti asetettu etulyöntiasemaan EU:n integraatiossa. Kuitenkaan missään kontekstissa ei anneta ymmärtää, että Ranska pärjäisi ilman Saksaa: vain Macron ilmaisee suurlähettiläspäiväpuheessa 2018, että Saksa ei ole välttämätön jokaisella yhteistyön osa-alueella, mutta Saksan kanssa tehtävä yhteistyö EU:ssa on kuitenkin ehto edetä Euroopan integraation suhteen.

Hollande korostaa Ranskan asemaa aineistossa yhdessä Saksan kanssa ja esimerkiksi suurlähettiläspäivillä 2015 hän korostaa maiden välistä tiivistyvää yhteistyötä. Euroopan rajojen suhteen Hollande nostaa Ranskan esille Saksan kanssa Ukrainan kriisin kanssa toimineena mediaanina osoittaen, että näillä kahdella maalla on yhdessä vaikutusta myös EU:n ulkosuhteissa. Hollande muistaa vielä viimeisessäkin Eurooppa-neuvoston puheessaan kiittää Saksaa ja muistuttaa ettei Ranska ole Euroopassa yksin vaan yhdessä Saksan kanssa läsnä kaikissa Euroopan tärkeissä kehityskuluissa. Macron nostaa Saksan esille eri tavalla ilmastopimuksen täytäntöön

panemisessa, jota Hollande ei tee. Toisaalta Macron korostaa omaa tai Ranskan aloitteellisuutta esimerkiksi liittyen Ranskan ja Saksan työhön eurooppalaisen muuttoliikkeen yhtenäistämässä.

Yhteistä Hollanden ja Macronin kanssa koskien Saksan kanssa tehtävää yhteistyötä on, että molemmat korostavat aina Saksasta puhuessaan maiden välisen työn tärkeyttä Euroopalle. Lisäksi Hollandelle ja Macronille on yhteistä se, että molempien puheissa on mainittu Ranska ja Saksa eurooppalaisien aloitteiden tekijänä jotka eivät pärjäisi ilman toisiaan. Macron piti jopa ensimmäisen Eurooppa-neuvoston lehdistötilaisuutensa nimenomaan Saksan kanssa yhdessä ja jo tämä esiintyminen on symbolinen näyttö muille jäsenmaille. Lisäksi aina kun Saksa ja liittokansleri mainitaan (ja kun hän on läsnä), häntä ja Saksaa muistetaan kiittää vuolaasti (tämä on huomattavissa molempien presidenttien puheissa). Pieni vivahde-ero löytyy Macronin ensimmäisestä Eurooppa-neuvoston pressistä, jossa Macron korostaa Ranskan ja Saksan pitäneen yhtä Kreikan suhteen: Hollande puolestaan jätti Saksan yhteistyön tässä mainitsematta aineistoon kuuluvissa puheissa.

Molempien presidenttien tyylistä korostaa Saksaa eurooppalaisen ”yhteisen äänen” kontekstissa on huomattava. Ranska halutaan kuitenkin säilyttää aloitteentekijän roolissa, Saksa ikään kuin Ranskan myötäilijänä esitettynä. Ero Hollanden ja Macronin välillä on nähtävissä Macronin varmemmaksi muuttuvammassa tyyliässä: Ranska ennen kaikkea tarvitsee Saksaa valtuuttaakseen omia aloitteitaan ja tavoitteitaan Unionissa, ja Elysée-sopimuksessakin määrätty yhteistyö on vahvasti läsnä. Hollande korostaa enemmän Ranskaa ja Saksaa ”yhdessä Euroopan tärkeissä kehityskuluissa” siinä missä Macronin tyyli muuttuu itsevarmemmaksi Eurooppa-neuvostojen jälkeisissä lausunnoissaan Mesebergin konferenssin jälkeen.

5.5. Ranskan oma erityisasema EU:ssa

Ranskalla on EU:n historiassa oma erityisrooli, josta tämän työn ensimmäinen luku kertoo ja joka presidenttien lausuntojen mukaan elää EU:ssa yhä edelleen. Jo Hollande muistuttaa Ranskan omasta erityisvastuusta suurlähettiläspäiviltä 2015 lähtien sekä Brexit-äänestyksen jälkeisessä puheessaan 24.6.2016, joka on aikanaan ollut Euroopan rakentajan rooli sekä nyt ainoa Euroopan idean puolustaja. Macronin puheissa muistutetaan myös, usein historiallisuuden kautta Ranskan roolista Euroopan johdossa, mutta erona Hollanden sanomaan on se, että Macron esittää Ranskan selkeästi alkumandaattinsa jälkeen (Sorbonnen puheesta lähtien) aloitteentekijänä sekä vastuunkantajana EU:ssa. Ranskan presidenttien retoriikassa ei kuitenkaan ole huomattavissa ilmiötä, jossa Ranska yrittää vahvasti paikata Ison-Britannian jättämää aukkoa ja Britannian EU-lähtöä kommentoidaan suhteellisen lyhyin kappalein, joka saattaa hyvin olla harkittu valinta.

Hollandelle ja Macronille on yhteistä viitata Ison-Britannian päätökseen EU:n historiallisuuden sekä Britannian yhteismarkkinoille pääsyn käsitteiden kautta, eikä Brexitille anneta puheissa muutamia kappaleita enempää tilaa. Toisaalta näissä lyhyissä kappaleissa Hollanden kontrasti (esimerkkinä puhe heti Brexitin jälkeen) Ranskan alkuperäisestä asemasta Euroopan Unionissa on vahva, ja korostaa Ranskan täyttä osallistumista Euroopan rakentamiseen, verrattuna siihen, että Iso-Britannia on vasta vuosien prosessin jälkeen päässyt liittymään Unioniin. Hollande mainitsee Brexitin ohessa ”Ranskan idean” löytymisen uudelleen, mikä osaltaan paljastaa ranskalaisen idean Euroopasta ja EU:sta: EU on Ranskan aloitteiden arena. Myös Ranskan oma mielipide Brexitistä on muuttunut vuodesta 2015 vuoteen 2018: Hollande sanoo vuonna 2015 ettei Ranska tahdo Britannian eroavan EU:sta, heti äänestyksen jälkeen päätös on valitettava eikä Ranska hyväksy sitä, vuonna 2017 brittien päätöstä jo kunnioitetaan ja vuonna 2018 Macron vaatii, että eroneuvottelut on saatettu loppuun vuoden 2018 loppuun mennessä, niin kun kävikin: Eurooppa-neuvosto hyväksyi erosopimuksen marraskuun huippukokouksessa.

Ranska vaikuttaa pitävän kiinni omasta erityisasemastaan EU:ssa, ainakin presidenttien omien näkökulmien mukaan. Toisaalta Ranska sitoo nyt eri tavalla eurooppalaisen solidaarisuuden ja suvereniteetin käsitteiden avulla muita jäsenmaita mukaan, ikään kuin huomanneen sen ettei Ranska voi yksin EU:n ydinmaiden kanssa sopia keskenään kaikesta. Kuitenkin huomattavaa on, että esimerkiksi taloudessa eritahtisen integraation idea on se, etteivät kaikki jäsenmaat kuuluisikaan samaan talouden kehityksen blokkiin ja nimenomaan Ranska on ajanut tätä EU:ssa. Verrattuna tämän työn lukuun yksi, Ranska tuntuu siis tajunneen, että kaikki jäsenmaat tarvitaan EU:n talouskehityksen sisälle, siinä missä se vaikutti sulkeutuneemmalta aina vuoteen 1989 saakka. Laajentumisen suhteen Ranska vaikuttaa yhtä vastahakoiselta kuin esimerkiksi presidentti Mitterrandin aikaan on oltu: Macronin suurlähettiläspäiväpuhe tältä vuodelta on hyvin negatiivissävytteinen uusia jäsenmaita kohtaan. Voin siis todeta, että laajentumisen suhteen Ranska on EU:ssa jarrutteleva jäsenmaa.

6. Johtopäätökset

Menetelmänä käsiteanalyysi tarjoaa keinon löytää yksinkertaisilla työkaluilla käsitteen tai konseptin löytämiseen, mutta jättää analyysin hyvinkin yhden näkökulman varaan, ellei aineisto ole laajempi. Se on myös työläs verrattuna vaikkapa määrällisiin menetelmiin, mutta toisaalta tarjoaa mahdollisuuden laadulliseen, yksityiskohtiin kiinnittyviin asioihin. Toisaalta käsiteanalyysissä voisi olla ainesta kehittää siitä määrällistä ja laadullista yhdistävä menetelmä, jossa yhdistyisi esimerkiksi tietojenkäsittelyohjelma keräten käsitteen ympäriltä niitä eniten ympäröivät sanat ja näin tutkia käsitettä laajemmin. Tutkielman heikkoudeksi yleisellä tasolla jäi se, että esimerkiksi presidenttien näkökulmia vastustavat puheenvuorot tai oppositiopuolueiden näkökulmat jäivät ulkopuolelle. Toisaalta se sopi tämän laajuiseen työhön, jossa etsittiin yhtä selkeää asiaa, Ranskan asemaa. Ranskan presidenttien puheet sopivat tutkimuskohteeksi myös johtuen Ranskan perustuslaillisesta rakenteesta, sillä presidentillä on EU-asioihin liittyen suurin päätäntävalta, jolloin käsiteanalyysi yhdistettynä juuri presidenttien puheisiin riitti suurten linjojen määrittämiseen, joihin tutkimuksen alussa oli tarkoituskin ryhtyä.

Edellisestä luvusta nouseviin teemoihin perustuen Ranskan aseman voidaan nähdä EU:ssa vahvana erityisesti kolmella eri osa-alueella: Euroopan yhteisessä puolustuksessa, EU:n rajojen valvomisessa sekä taloudellisen integraation edistäjänä. Ranska ei korosta enää EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa juuri lainkaan, mikä on suuri ero EU:n alkuaikoihin. Macronin puheissa on Hollandeeseen verrattuna enemmän aloitteita, mutta käytetty sanasto koskee Ranskan asemaa paljolti samalla tavoin. Macron on vaihtanut retoriikkaansa Hollandeeseen nähden yhteisten eurooppalaisten arvojen puolustamisesta EU:n aloitteentekijäksi. Siinä missä Hollande lähinnä sivusi muun muassa digitaali-, innovaatio-, ja koulutusasioita, Macronin kaudelle niihin teemoihin on tullut hieman enemmän sisältöä ympärille. Presidenttien puheissa on huomattavissa EU:n painopisteiden siirtyminen kohti EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joiden teemat ovat lisääntyneet EU:ssa johtuen Eurooppaan kohdistuvan terrorismin ja muuttoliikkeen myötä.

Lisäksi Macronin selkeällä Eurooppa-painotuksella on nähtävissä samaa Euroopan integraation intensiivisyyttä kuin esimerkiksi De Gaullen tai Mitterrandin aikana on ollut. Macronin tausta Ranskan entisenä talousministerinä näkyy myös taloudellisen integraation edistämisenä, mutta tässäkin on huomattavissa samaa mistä keskustelen luvussa kaksi: taloudelliseen integraatioon Ranska tarvitsee yhä edelleen vahvaa Saksaa rinnalleen EU-kontekstissa. Mielestäni Mesebergin konferenssin jälkeen nähtävissä on Macronin osilta kasvanut taloudellisen integraation tiivistämisen into, ellei jopa kärsimättömyys: ikään kuin Saksalta saatiin odotettu hyväksyntä edetä euroalueen tiivistämisessä. Ongelmana käsiteanalyysin keinoissa on toisaalta, että etenkin tämän teeman

kohdassa analyysillä on vaarana jäädä pinnalliseksi, sillä virallisissa puheissa ei paneuduta syvällisesti teknisiin yksityiskohtiin. Voin kuitenkin todeta, että talouden suhteen Ranskan asema EU:ssa on olla vahva aloitteentekijä, tiiviisti yhdessä Saksan kanssa.

Uusien jäsenmaiden suhteen Ranskan asemassa on myös nähtävissä samaa kuin ennen vuotta 1989: se halusi tiiviimpää integraatiota, jota ei saatu uusien jäsenmaiden liittyessä saatu. Tätä on nyt muotoiltu järkevämmiin sekä Hollandin että Macronin puolesta: eritahtinen taloudellinen integraatio on Ranskan vastaus, joka asettaa jäsenmaita eri klustereihin, muttei kuitenkaan sulje jo liittyneitä jäseniä pois. Tämä mahdollistaa nopean taloudellisen integraation toisille ja asettaa köyhempiä jäsenmaita eri asemaan. Macronin kaudella, etenkin suurlähettiläspäiväpuheessa 2018 huomaan samaa nihkeyttä uusiin EU-jäsenmaitiin kuin Mitterand tai Sarkozy ovat aikanaan ilmaisseet (Wunsch 2017, 543). ”Europe puissance” tai ”Pikku-Eurooppa” on kuitenkin vaihtunut ”suojelevan Euroopan” teemaan, liittyen EU:n ulkoisten rajojen suojeluun, johon globaaleja syitä saattaa olla maahanmuuttokriisi vuonna 2015 sekä Ranskassa tapahtuneet terrori-iskut. Toisaalta, Hollandin ja Macronin puheissa on niin paljon samaa jatkuvuutta, että ei voida sanoa tämän teeman ilmestyneen radikaalisti jo Hollandin aikana: voi hyvin olla, että tämä on ollut läsnä Ranskan presidenttien aiemmissakin puheissa. Siihen vaadittaisiin pidemmän ajan analyysia, jotta voitaisiin sanoa missä kohtaa ”suojeleva Eurooppa” on ilmaantunut presidenttien retoriikkaan. Tämä tietämättömyys on kieltämättä käsiteanalyysin heikko kohta.

Brexitistä itsestään ei presidenttien puheissa ole erotettavissa suoraan varsinaisesti Ranskan roolin vahventumista, mutta aloitteet ovat selkeästi lisääntyneet. Ranskan voidaan todeta kuitenkin pitävän kiinni erityisasemassaan EU:ssa, kun sekä Hollande että Macron muistuttavat Ranskan roolista: Hollande enemmän Euroopan rakentajana, Macronilla muutos tuli aloitteentekijänä toimimisen suuntaan. Ranska on palannut ranskalaiseen Eurooppaan, ainakin omasta mielestään (Rozenberg 2018). Toisaalta, Lequesnen ajatuksia luvusta kaksi mukaillen, Ranskan presidentin onnistuminen EU-asioissa riippuu paljolti siitä, millainen asema hänellä on kotimaassaan. Ranskassa on vaikea maa toteuttaa talousuudistuksia, etenkin verotuksen, joka heijastui jo Hollandin virkakaudella, mutta myös tällä hetkellä, kun Macronin hallitus on yrittänyt nostaa polttoaineverotusta. Tällä hetkellä Macronin suosio on tippunut jo alemmaksi kuin kenenkään edeltäjänsä, alle 20 prosenttiin (Bloomberg) ja yli 70 prosenttia ranskalaisista esimerkiksi hyväksyvät maassa velloneet ”keltaliivien” protestit (YLE 3.12.2018), mikä kertoo Ranskan sisäpoliittisesta levottomuudesta tällä hetkellä.

Lisäksi, Ranskasta tulee pian suurimman puolustusbudjetin omaava EU:n jäsenmaa Britannian poistuessa EU:sta. EU:n yhteisen puolustuksen suhteen tehdyt aloitteet ovat edenneet EU:ssa viime vuosina, joka näkyy presidenttien painotuksina aineistossakin. Alun historiaosuudessa EU:n yhteisestä puolustuksesta ei ole niinkään selviä merkkejä Ranskan EU-prioriteeteissa, joten EU:n tämän elementin voidaan tulkita olevan Ranskan vahva EU-painotus vuodesta 2015 eteenpäin. Esimerkiksi pysyvä rakenteellinen yhteistyö ja yhteinen puolustusrahasto ovat vuonna 2017 EU:n jäsenmaiden hyväksymiä EU:n yhteistä puolustusta vahvistavia tekijöitä (EU:n neuvosto), joita Ranska on puoltanut päätellen presidenttien puheiden ja ulkopoliittikan prioriteettien painotuksista.

7. Lähteet

BBC 26.3.2018: “*Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU*”. Utinen. Saatavissa: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>

Bickerton, C. J. (2009). “Arrogance or ambivalence? Rethinking France's role in a Europe of twenty-seven. *French Politics*”, 7(2), 194–205.

Bloomberg 16.9.2018: “Macron Fails to Convince Four-Fifths of French, Poll Shows”. Utinen. Saatavissa: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-09-16/macron-fails-to-convince-four-fifths-of-french-poll-shows>

Drake, H. (2006). “France: an EU founder member cut down to size? *European Integration*”, 28(1), 89–105.

Euroopan Unioni. EU : n perussopimukset. Saatavissa : https://europa.eu/european-union/law/treaties_fi

Euroopan komissio (2016), ”Jaettu näkemys, yhteinen toiminta: vahvempi Eurooppa – Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia.”

Eurooppatiedotus (2016), ”EU:n Ulkopoliittikan sisältö ja osa-alueet”. Suomen ulkoministeriö.

En Marche ! Programme. Présidentielle, 23 avril et 7 mai 2017. Saatavissa : <https://storage.googleapis.com/en-marche-fr/COMMUNICATION/Programme-Emmanuel-Macron.pdf>

EXPATICA(14.2.2009): *Czech PM in veiled attack at France over protectionism*. Utinen. Saatavissa : https://www.expatica.com/fr/news/country-news/Czech-PM-in-veiled-attack-at-France-over-protectionism_158966.html (konsultoitu 2.2.2018).

Grossman, E. (2007). “Introduction: France and the EU: from opportunity to constraint”, *Journal of European Public Policy*, 14(7), 983–991.

Guyomarch, A., Machin, H., & Ritchie, E. (1998). *France in the European Union* (p. 16). Basingstoke: Macmillan.

Heiskanen, Markus. (2013). *Rajakeisarin uudet (v) aatteet: käsiteanalyysi rajaturvallisuudesta*. Lapin yliopistokustannus, Lapland University Press.

Ishii, S. (2018). Focus on the Crucial Elections in the Netherlands, France, and Germany: The Macron-Merkel Ship Sets Sail to Rebuild the EU. *International Relations*, 6(02), 84-92.

Koselleck, Reinhart. "The temporalisation of concepts", *Redescriptions: Political Thought, Conceptual History and Feminist Theory* 1.1 (1997): 16–24.

Le Point 17.4.2018: *Strasbourg. Ce qu'il faut retenir du discours de Macron*. Uutinen. Saatavissa: https://www.lepoint.fr/europe/refugies-macron-veut-un-programme-europeen-pour-aider-les-collectivites-17-04-2018-2211311_2626.php

Lequesne, C. (2008). *La France dans la nouvelle Europe: assumer le changement d'échelle*. Presses de Sciences Po.

Lequesne, C. (2013). "A new socialist president in the Elysée: Continuity and change in French EU politics", *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 51, 42–54.

Lequesne, C. (2016) French foreign and security challenges after the Paris terrorist attacks, *Contemporary Security Policy*, 37:2, 306-318

Macron, E. (2017). *Révolution*. Informations Forlag.

Meunier, S. (2017). Is France still relevant? *French Politics, Culture & Society*, 35(2), 59-75. Saatavissa: doi:10.3167/fpcs.2017.350206.

Palonen, Kari (1997). *Kootut retoriikat*. Jyväskylän Yliopistopaino.

Palonen, Kari (1999). "Rhetorical and temporal perspectives on conceptual change", *Finnish Yearbook of Political Thought* 3, 3–53.

Parsons, C. (2000). "Domestic interests, ideas and integration: lessons from the French case", *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(1), 45–70.

Ranskan viidennen tasavallan perustuslaki (2008). Saatavissa : <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank/pdf/conseil-constitutionnel-5074.pdf> (konsultoitu 3.4.2018)

Rozenberg, O. (2013). France: "Genuine Europeanization or Monnet for nothing", *The member states of the European Union*, 57–84.

Rozenberg, O. (2018). *France is back... In a French Europe*. Teoksessa Bulmer & al.: *The Member States of the European Union* (4. painos, ilmestyy vuonna 2019).

Schoeller, M. G. (2018). "The Rise and Fall of Merkozy: Franco-German Bilateralism as a Negotiation Strategy in Eurozone Crisis Management", *JCMS: Journal of Common Market Studies*.

Tiersky, R. (2018). *Macron's world—How the new president is remaking France*. *Foreign Affairs*, January/February 2018, 88-90.

Elysée-sopimus/Traité de l'Elysée. Saatavissa : <https://www.france-allemande.fr/Traite-de-l-Elysee-22-janvier-1963.html>.

Tully, J. (1988). Meaning and context: Quentin Skinner and his critics.

Wunsch, N. (2017) Between indifference and hesitation: France and EU enlargement towards the Balkans, Southeast European and Black Sea Studies, 541-554.

YLE 15.10.2018: ”Analyysi: Merkelin hallituksen ratkaisevat hetket edessä”. Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10456549>

YLE 3.12.2018: ”Ranskan keltaliivien mielenosoitukset jatkuvat: Protestien viisi viimeisintä käännettä”. Uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10537948>

Aineistolähteet

Francois Hollanden puheet ajalta 23.6.2016-14.5.2017 ja suurlähettiläspäiväpuhe 2015:

Hollande, François (24.8.2015). *Discours du président à l'occasion de la Semaine des Ambassadeurs*. Saatavissa : <https://gr.ambafrance.org/Discours-de-Francois-Hollande-a-l-occasion-de-la-Semaine-des-Ambassadeurs>

Hollande, François (24.6.2016). *Déclaration de M. François Hollande, Président de la République, sur le choix des Britanniques par référendum de quitter l'Union européenne et sur la poursuite de la construction européenne, à Paris le 24 juin 2016*. Saatavissa: <http://discours.vie-publique.fr/notices/167001939.html>

Hollande, François (30.8.2016). *Déclaration de M. François Hollande, Président de la République, sur les défis et priorités de la politique étrangère de la France, à Paris le 30 août 2016*. Saatavissa : <http://discours.vie-publique.fr/notices/167002499.html>

Hollande, François (6.10.2016). *Déclaration de M. François Hollande, Président de la République, sur le rôle de Jacques Delors dans la construction européenne et sur les défis et priorités de l'Union européenne, à Paris le 6 octobre 2016*. Saatavissa : <http://discours.vie-publique.fr/notices/167002895.html>

Hollande, François (6.3.2017). *Déclaration de M. François Hollande, Président de la République, sur les défis et priorités de la construction européenne, à Versailles le 6 mars 2017*. Saatavissa : <http://discours.vie-publique.fr/notices/177000594.html>

Hollande, François (29.4.2017). *Conférence de presse de M. François Hollande, Président de la République, sur le Brexit, l'avenir de la construction européenne et sur l'élection présidentielle, à Bruxelles le 29 avril 2017*. Saatavissa : <http://discours.vie-publique.fr/notices/177001010.html>

Emmanuel Macronin puheet ajalta 14.5.2017-30.11.2018

Macron, Emmanuel (14.5.2017). *Discours d'investiture du Président de la République*. Saatavissa : <https://en-marche.fr/articles/discours/discours-investiture-president-republique>

Macron, Emmanuel (23.7.2017) *Conférence de presse conjointe d'Emmanuel Macron et d'Angela Merkel au Conseil Européen*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/conference-de-presse-conjointe-d-emmanuel-macron-et-d-angela-merkel-au-conseil-europeen/>

Macron, Emmanuel (29.8.2017). *Discours du Président de la République à l'ouverture de la conférence des Ambassadeurs*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/discours-du-president-de-la-republique-a-l-ouverture-de-la-conference-des-ambassadeurs/>

Macron, Emmanuel (26.9.2017). *Sorbonne speech of Emmanuel Macron - Full text / English version*. Saatavissa : <http://international.blogs.ouest-france.fr/archive/2017/09/29/macron-sorbonne-verbatim-europe-18583.html>

Macron, Emmanuel (17.12.2017). *Transcription de la conférence de presse du Président de la République avec la Chancelière Allemande au Conseil européen*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/transcription-de-la-conference-de-presse-du-president-de-la-republique-avec-la-chanceliere-allemande-au-conseil-europeen/>

Macron, Emmanuel (20.4.2018). *European Parliament. State of Europe*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/european-parliament/>

Macron, Emmanuel (21.6.2018). *Transcription de la conférence de presse conjointe du Président de la République, Emmanuel Macron et de la Chancelière de la République fédérale d'Allemagne Angela Merkel*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/transcription-de-la-conference-de-presse-conjointe-du-president-de-la-republique-emmanuel-macron-et-de-la-chanceliere-de-la-republique-federale-d-allemande-angela-merkel/>

Macron, Emmanuel (30.6.2018). *Déclaration du Président de la République à l'occasion de la conférence de presse au Conseil Européen*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/declaration-du-president-de-la-republique-a-l-occasion-de-la-conference-de-presse-au-conseil-europeen/>

Macron, Emmanuel (27.8.2018). *Discours du Président de la République à la conférence des Ambassadeurs*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/discours-du-president-de-la-republique-a-la-conference-des-ambassadeurs/>

Macron, Emmanuel (19.10.2018). *Transcription de la conférence de presse du Président de la République au Conseil européen*. Saatavissa : <http://www.elysee.fr/declarations/article/transcription-de-la-conference-de-presse-du-president-de-la-republique-au-conseil-europeen/>